LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 84 (428) Nov. 1, 1950
Publisher and Editor: Valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2159. Printer: Remsdruckerei Sigg. Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 12. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 84 (428)
Trešdien, 1950. g. 1. nov.
Iznāk trešdienās un sestdienās. Izdevējs: Latviešu Centrālā Komiteja. Galvenais redaktors: V. Lambergs; galv. red. vietn. M. Cullītis. Redaktori: A. Bolšteins, P. Kļāns, B. Kiselis, V. Lesiņš, R. Raisters, L. Švarcs. Austrālijas redakcijas vad. A. Šmits (11, Linden Avenue, Wendouree, Ballarat, Vic., Australia). Red. adr.: (14a) Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, tālr. Schw. Gmünd 2159

Generālis Eizenhauers laikam kļūs Atlantika pakta spēku virspavēlnieks

RIETUMI VĒL NAV PIETIEKAMI STIPRI, LAI NOVĒRSTU AGRESIJU, SAKA ĢENERĀLIS MARŠALS

Vašingtona (E). — Pag. sestdienā Vašingtonā sākās Atlantika pakta aizsardzības ministru konference, ko atklāja ģenerālis Maršals. Viņš norādīja, ka rietumi vēl nav pietiekami stipri, lai stātos preti eventuālam agresoram. Atlantika pakta, bet sevišķi Rietumeiropas valstīm jādara viss iespējamais, lai visdrīzākā laikā modernizētu un izveidotu savas armijas. Maršals tālāk norādīja, ka pagājušais gads cerams, ieliešot vēsturē ar to, ka rietumi šai laikā pārvarējuši bailes no komūnisma. Tagad visa uzmanība jāveltī tam, lai aizpildītu robus aizsardzības sistēmā. Maršals savā uzrunā neviena vārda nepieminēja par vācu armiju.

Aizsardzības ministru konference pirmajā dienā ilga astoņas stundas. Materiālus apspriedēm trīs dienu ilgajā sanāksmē sagatavoja Atlantika pakta signatārvalstu štābu priekšnieki. Informētas aprindas izsakās, ka principā panākta vienošanās par Atlantika pakta spēku virspavēlnieku iecelt amerikāni. Šai sakarībā min ģenerāļa Eizenhauera vārdu. Šestdien viņš ieradās audiencē pie prezidenta Trūmena. Preses pārstāvjiem Eizenhauers vēlāk paskaidroja, ka virspavēlnieka jautājums neesot pārrunāts. „Bet ja tas būs nepieciešami, es esmu gatavs uzņemties jaunos pienākumus," piebilda ģenerālis.

Jautājums par Rietumvācijas plašāku iesaistīšanu Eiropas armijā joprojām vēl nav skaidrs. Vislielāko pretestību līdz šim tai izrādījusi Francija. Dr. Ādenauers AP pārstāvim izteicās, ka vācieši Eiropas armijā piedalīsies vienīgi tad, ja tiem būs vienādas tiesības ar pārējām valstīm. Kanclers nožēloja, ka Francija Šumaņa plānu vēlas saistīt ar aizsardzības problēmām. Pēc Dr. Ādenauera intervijas Bonnā oficiāli paziņoja, ka no amata atcelts kanclera militārais padomnieks grāfs Šverins, kas tikai 1. septembrī uzņēmās pienākumu organizēt Rietumvācijas bruņoto policiju. Komunikē minēts, ka grāfs Šverins „pārkāpis savas tiesības". Interesanti atzīmēt, ka par vāciešu iesaistīšanu Eiropas armijā sevišķi iestājusies Itālija.

Francijas ministru prezidents Plevēns svētdien izteicās, ka tikai Eiropas kontrolei pakļautā Eiropas armija var pasargāt no varbūtības, ka vācu bruņoto spēku atjaunošana kādreiz nenoved pie revanša kara.

Šumachers svētdien paskaidroja, ka SPD tikai tad varētu piekrist Vācijas apbruņošanai, ja rietumu okupācijas karaspēks būtu tik stiprs, ka spētu aizstāvēt Vāciju austrumos no Vislas.

Miris Zviedrijas karalis Gustavs V

Stokholma (D). — Drotningholmas pilī pie Stokholmas svētdienas rītā mira 92 gadus vecais Zviedrijas karalis Gustavs V, kas valdīja nepārtraukti 43 gadus. Karalis dzimis 1858. g. 16. jūnijā. Valdības oficiālais komunikē vēsti, ka Gustava V nāves brīdī viņa istabā atradās tikai princese Sibilla. Kopš svētdienas rīta visā Zviedrijā karogi plīvo pusmastos, dievnamos skan zvani un notiek aizlūgumi. Gustavs V bija vecākais Eiropas monarchs. Viņa valdīšanas laikā Zviedrija piedzīvoja lielu saimniecisku uzplaukumu. Gustavs V bija arī tas karalis, kas nodibināja savā zemē demokratiju un piešķira sievietēm vēlēšanu tiesības. Karalis mīlēja vienkāršību un atsacījās no jebkādas greznības. Kad Gustavs V kāpa troni, viņš atteicās no kronēšanas svinībām un apmierinājās ar vienkāršu zvērestu.

Visā pasaulē Gustavs V bija pazīstams kā teicams sportists, peldētājs un mednieks. Sevišķi viņš bija iemīlojis tenisu un ar mistera G. vārdu vēl līdz pagājušam gadam piedalījās starptautiskajos turnīros Rivjerā. Gustava V veselība sevišķi pasliktinājās pag. piektdien, kad karalis ministru kabineta sēdes laikā, kuras viņš vadīja līdz pēdējam brīdim, piedzīvoja divas smagas sirds lēkmes. Stumjamā krēslā karali nogādāja uz viņa privātajām telpām.

Gustavs V savā laikā viesojās arī Latvijā un pēc tam pretvizītē pieņēma mūsu nelaikā valsts prezidentu Gustavu Zemgalu. Zviedrijas troni tagad kāps kroņprincis Gustavs Ādolfs, kas būs sestais Bernadotes dzimtais karalis. Arī viņš jau ir 68 gadus vecs un zinātnieku aprindās pazīstams kā senātnes pētnieks. Jaunais karalis ir divreiz precējies. Viņa pirmā laulātā draudzene bija Anglijas princese Elizabete. Pēc viņas nāves Gustavs Ādolfs apprecēja princesi no lorda Mauntbetona dzimtas.

Zviedrijas karaliskā ģimene un valdība saņem daudz līdzjūtības telegrammu no visas pasaules. Anglijas karalis Džordžs noteicis 2 nedēļu galma sēras. Arī Bonnā pēc valdības rīkojuma uz 3 dienām nolaida karogus pusmastā.

Indija nožēlo invāziju Tibetā, bet Ķīna uzmudina „atbrīvotājus"

Jaundēlija (md). — Iepriekšējās ziņas par Pekinas valdības pavēli Ķīnas komūnistu karaspēkam doties „atbrīvot" Tibetu izrādījušās pareizas. Tās apstiprināja arī Indijas vēstnieks Pekinā. Pēc dažu indiešu laikrakstu informācijas, ķīniešu armijas jau salauzušas tibetiešu pretestību pierobežas apgabalā un pāri 5000 metru augstajai Dongmas kalnu pārejai virzās tālāk Tibetas teritorijā, virzienā uz Rivuči pilsētu. Jaundēlijā oficiāli atsauca iepriekš izplatīto ziņu, it kā Tibeta būtu lūgusi Indijas palīdzību un mudinājusi to ķīniešu agresijas jautājumu nodot UN drošības padomei.

Indijas ārlietu ministrija Ķīnas vēstniekam Jaundēlijā pag. nedēļas beigās iesniedza notu, kurā protestē pret notikušo invāziju un atzīst stāvokli par nopietnu. Indijas vēstniekam Pekinā savukārt uzdots izteikt Indijas valdības pārsteigumu un nožēlu par Ķīnas rīcību, kas varētu nopietni apdraudēt Indijas centienus nodrošināt komūnistiskajai Ķīnai uzņemšanu Apvienotajās nācijās, kā arī abu tautu pieaugušo draudzību. Indijai tagad jājūtoties pievilta drauga lomā.

Indijas mazais ministru kabinets apspriedies par eventuāliem tālākiem soļiem, iepriekš nogaidot oficiālu un pilnīgāku informāciju no Tibetas galvaspilsētas Lhasas un Pekinas.

Pekinas raidītājs, apsveicot uzbrūkošās Ķīnas komūnistu armijas, devа plašākus norādījumus par ķīniešu uzdevumiem „atbrīvotās" Tibetas jaunuzbūvē pēc kara darbības izbeigšanās.

18. NOVEMBRA AICINĀJUMS LATVIEŠIEM VISĀ PASAULĒ

Lai izbeidz latviešu tautas slepkavošanu un zemes izpostīšanu, lai aizietno mūsu zemes svešie iebrucēji un apspiedēji, lai Latvijā ļauj atgriezties Padomju savienības vergu nometnēs iesloditiem un pasaulē izklīdušiem latviešiem, lai latviešu tautai ļauj dzīvot taisnībā un mierā, satiekbā ar citām tautām: būs mūsu lūgums Dievam un pasaules likteņu noteicējiem mūsu valsts vissvētākajā dienā — 18. novembrī.

Latvijas valsts svētku dienas svinēšana nav zaudētās pagātnes apraudāšana, bet mūsu brīvības gribas, atgriešanās tiesības un Latvijas valsts nemirstības cildens apliecinājums. Lūgšana dievnamos, tautas sapulcēšanās zem Latvijas karoga un savienošanās ar Latvijas pagātni un nākotni zvērastē, darbos un upuros būs šī apliecinājuma saturs.

Latviešu nacionālā padome, Latviešu centrālā komiteja un Ārējās informācijas fonds aicina un lūdz visus tautiešus, draudzes un organizācijas brīvajā pasaulē 18. novembra dienā:

1) pulcēties svinīgos dievkalpojumos un Latvijas karoga svinīgā pacelšanas aktā;

2) rīkot latviskas izstādes un skates;

3) pulcēties svinīgos Latvijas valsts pasludināšanas aktos, noklēdzot tos ar latviešu patriotiskas mūzikas koncertu vai teātra izrādi;

4) ziedot un vākt — Artavu Latvijai mūsu cīņai par brīvību, latviešu skolai un kultūrai un trūcīgo aprūpei, kas tiks iemaksāta Ārējās informācijas fondam, Latviešu kultūras fondam un Latviešu palīdzības fondam;

5) taisnības un cilvēcības vārdā lūgt Apvienotās nācijas un rietumu valstu valdības ar konkrētu rīcību glābt Latvijas tautu no iznīcināšanas un deportācijām, ko īstenot Padomju savienības okupācijas vara, un lūgt Apvienotās nācijas atjaunot Latvijas, kā arī pārējo Baltijas valstu suverēnitāti, saskaņā ar Atlantijas chartā, Apvienoto nāciju satversmē, Cilvēku tiesību deklarācijā un starptautiskos līgumos ar Latviju resp. Baltijas valstīm sviniri deklarētām tiesībām un saistībām;

6) lūgt cittautu, sevišķi ASV, Anglijas, Kanādas, Austrālijas, Francijas lielās bazniecu, arodu, sabiedriskās, politiskās, kultūras, izglītības uc. organizācijas, iestādes, presi, radio un izcilas autoritātes iestāties par Latvijas resp. Baltijas valstu likteni un tiesībām, lūdzot savukārt iesniegumos Apvienotām nācijām un rietumu valstu valdībām glābt Latviju resp. Baltijas valstis no galīgas iznīcināšanas un lūgt valsts suverenitātes atjaunošanu.

Artavu Latvijai otrā pēc Švābu Gmindes nometnes latviešu komitejas iemaksājusi Dillingenas latviešu nometnes komiteja DM 100, bet laikraksts Latvija ziedoja 15. novembra brīvības akcijas un Artava Latvijai tehniskai noorganizēšanai un realizēšanai DM 1000.

Vairāki Vācijas raidītāji jau atbildējuši, ka 18. novembrī notiks raidījumi Latvijas valsts neatkarības atcerei. Ārējās informācijas fonds uz pieprasījumu izsūta informācijas prospektus un citus materiālus. Tuvākās dienās visām komitejām, draudzēm un organizācijām izsūtīs 18. novembra ziedojumu listes — Artava Latvijai. Ziedojumu listes var pieprasīt izsūtīt Ārējās informācijas fondam. Artavu Latvijai var nosūtīt arī pa pasta pārvedumiem vai starptautiskiem pasta kuponiem Ārējās informācijas fondam, atzīmējot, kādu summu ziedo cīņai par Latviju, kādu izglītībai un kultūrai un kādu trūcīgo aprūpei, nominēšanas gadījumā ziedojumu sadalīs līdzīgās daļās visiem trim mērķiem.

Ārpus Vācijas ziedojumi — Artava Latvijai iemaksājami draudzēm, centrālām un vietējām organizācijām un laikraksta Latvija pārstāvjiem. Ārējās informācijas fonda adrese: (14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, Germany, US Zone, tālrunis 2159.

Kaut viss labi izdotos un — visi atsauktos!

V. Lamberga,
LNP un LCK informācijas nozares un Ārējās informācijas fonda vadītāja.

Baltijas valstu liktenis pierāda, kāda vērtība ir Maskavas parakstītiem līgumiem

Lēksaksesa (rm). — Debatēs par padomju bloka tā sauktajiem miera priekšlikumiem britu delegāts Jangers UN politiskajā komisijā, punktu pa punktam pierādot Maskavas „miera plānu" liekulību, starp citu atsaucās arī uz Baltijas valstu likteni. „Molotovs ierosinājis lielvalstu miera paktu," norādīja Jangers, „bet mēs esam piedzīvojuši, cik gauži maz līdzējuši Latvijai, Lietuvai, Igaunijai, Somijai un Polijai savā laikā ar Pad. savienību parakstītie neuzbrukšanas pakti, tikko Maskava atzina par izdevīgu šos līgumus vairs nepildīt." Tāpat Pad. savienība, kas tagad runā par sadarbību, visos pēckara gados nav devusi starptautiskajām bēgļu palīdzības, izglītības un citām svarīgām organizācijām nevienu domu, nevienu cilvēku un nevienu rubli. Šādus un līdzīgus krievu priekšlikumus jau noraidījušas iepriekšējās UN kopsapulces, un debates par tiem, kā izteicās Jangers, rēgulāri atkārtojoties katru gadu, gluži kā futbola sezona. Ir smieklīgi, ja Pad. savienība, kurai 25.000 tanku un 4 miljonu armija, pārmet rietumiem uzkundzēšanās tieksmes visai pasaulei.

Padomju delegāts Višinskis šestdien deklarēja, ka Pad. savienība nevar piejaut nekādus atomenerģijas kontroles organus savā territorijā, jo tas ierobežošot tās suverēnitāti un kavēšot „atomenerģijas izmantošanu miermīlīgiem mērķiem".

77.000 vīru papildinājumi UN spēkiem Korejā

ATJAUNOTA SĪVA KOMŪNISTU PRETESTĪBA UN PARTIZĀNU DARBĪBA AIZMUGURĒ — ĢENERĀĻA MEKARTURA GALVENAIS ŠTĀBS NEAPSTIPRINA ĶĪNIEŠU IESOĻOŠANU

Tokio (E). — Pēc nelielā atslābuma perioda, kas Korejas karā bija iestājies pag. nedēļas beigās, Apvienoto nāciju karaspēka operācijas tagad atkal sekmīgi turpinājas. Ģenerāļa Mekartura galvenā mītne ziņo, ka sestdienas rītā nelielajā Ziemeļkorejas ostā Ivonā malā izkāpuši 27.000 amerikāņu. Kopā ar amfībiju operācijām Vonsanā UN vienības nepilnas nedēļas laikā saņēmušas 77.000 vīru lielu pastiprinājumu. Ivonas operāciju vadītājs, kāds amerikāņu divizijas komandieris, žurnālistiem paskaidroja, ka viņa vienības sojos līdz Ķīnas robežām, lai gan prezidents Trūmens pag. nedēļas preses konferencē deklarēja, ka līdz Mandžūrijas robežām dosies tikai dienvidkorejiešu vienības. Apvienoto nāciju karaspēks jau sasniedzis Zonchinu, kas atrodas ap 200 km no Padomju savienības robežām. Vissvāko pretestību komūnisti pašreiz izrāda rietumu piekrastē kādam britu korpusam.

MĒĢINA NOKLAUSĪTIES ANGĻU IESTĀŽU TELEFONA SARUNAS BERLĪNĒ

Berlīne (fm). — Britu drošības ierēdņi Berlīnē meklē kādu noslēpumainu „telefona techniki", kas pēdējā laikā ieradies daudzās britu iestādēs un apmainījis līdzšinējos telefona aparātus pret „jaunāku modeli". Noskaidrojies, ka jaunajos aparātos iebūvēta īpaša ierīce; tās atļauj attiecīgā centrālē noklausīties visas sarunas, kas notiek telpās, kur šie aparāti uzstādīti. Šādas noklausīšanās metodes savā laikā lietoja gestapo, un tādas pašas praktizē arī MVD. Kā norāda Daily Mail korespondents, nav izdevies atklāt noklausīšanās centrāli, bet tai jāatrodas kaut kur Berlīnes padomju sektorā, kur vēl darba kārtībā esot agrākā gestapo centrāle. Britu armijas un pārējās iestādes „speciālie telefoni" atkal apmainīti pret normāliem.

Pagājušās nedēļas beigās vācu laikraksti un raidītāji publicēja informāciju, ka Ziemeļkorejas robežas pārgājis apmēram 40.000 vīru stiprs ķīniešu karaspēks. Tas uzbrucis dienvidkorejiešiem 70 km dienvidaustrumos no robežām pie Unzonas un ielencis kādu dienvidnieku pulku. Lielās ziņu aģentūras šo informāciju vispirms sacijās esam ieguvušas no 2. dienvidkorejiešu armijas korpusa komandiera ģenerālmajora Heinga. Pēc viņa paskaidrojumiem Ķīnas komūnisti robežu pārgājuši jau 18. oktobrī. Dienvidkorejieši saņēmuši vairākus gūstekņus, kas izrādījušies par ķīniešiem. Oficiālās amerikāņu ie-

(Turpinājums 8. lpp.)

Reformācijas svētkos

Daudzieks Raiņis skaisti dziedāja par kalnā kāpēju — mežiniekā. Viņa, kā šodien atceras visa evaņģēliskā pasaule, kuŗa vārdu piemin un atzīmē visdiena visas evaņģēliskās baznīcas, bija šīds mežiniekā. Mārtiņš Luters mežiņa atbildi uz jautājumu: kā man jādzīvo, lai iemantotu dvēseles mieru un pestīšanu? Uz šo jautājumu viņam nevarēja atbildi dot tovreizējā baznīca.

Pēc ilgām pārdomām un dvēseles cīņām Luters beidzot atrada atbildi apustuļa Pāvila vārdos: Taisnais dzīvos no ticības. Tas nozīmē, ka pat visgrezнākā kulta pildīšana, labākie darbi un dāvinājumi neuzlabo dvēseles pestīšanu, bet šai viņā izkīkiriga paša cilvēka ticība.

Ne jaunu sauli Mārtiņā Luterā ir atklājis, bet gan to paša veco atbrīvojis no mākoņiem, ar kuŗiem tā gadu simteņu tecējumā bija aizsegta, lai gaiši atkal varētu apstarot tumsas piešļuātās sirdis. Ne jaunu evaņģeliju Luters ir devis, bet aicinājis to pareizi izprast, tuikot un sludināt.

Viņu neatbalstīja toreizējās valsts varas un baznīcas pretestība un cīpas asums. Viņš pat drošī nostājās Vācijas ķeizara un Vormsas sieimas priekšā un liecināja: „Še es stāvu, citādi es nevaru. Dievs lai man palīdz." Mārtiņš Luters mežiņa un atrada, tiečja un uzvarēja.

Tas nav tikai pagātnes stāsts bez dziļākas nozīmības mūsu dienās. Arī modernais cilvēks ir mežiētājs. Arī viņš mežiņ pēc jaunām atziņām, vērtībām un ir daudz jau sasniedzis. Bet vienu lietu tas nespēj — dot atbildi uz jautājumu: kā lai es iegūstu dvēseles mieru un pestīšanu?

Ticība ir balva, kas skaidro, ceļ un svēti pašu tīcētāju. Ticība spēj kalnus pārcelt un darīt brīnumus. Ko nesaredz skata, tur var ieīkšoties un skaidrību gūt ticības acs. Ticības atziņa un skatīšana bieži sākas tur, kur cilvēciņa saprašanas robežas beidzas. Ticība dara mūs bagātus un stiprus. Un kāpēc lai mēs dzīvojam tumšā un nezinā, ja ticība mūs pacej tam pāri? Ticības balva tagad jo nozīmīgāka un vērtīgāka ir taisni pagurušai trimdas draudzei un visai piemeklētai latvju tautai. Jo ticība liek tai pacelties pāri dzīves īstenībai un redzēt to, kam jānāk.

Kas gan var cerēt uz gaišāku nākotni, ja tam nav ticības, ka Dievs ir viņa stiprā pils? Kas gan var cerēt uz taisnības uzvaru un gandarījumu par pārciestām sāpēm, pārestībām un pazemojumiem, ja tam nav ticības, ka Dievs ir viņa Tēvs, un ka „Tēvs ne mūžam bērnus nepievils"? Ticība mūs skaidro, stiprina un vieno. Tāpēc to aukļēt un sevī lielu audzēt aicina mūs Ticības atjaunošanas diena.

Šai dienā latvju tautai ir jāateceras arī tās diženais dēls, leģendārais vecо strēlnieku vadonis varoņpulkvedis Fricis Briedis. Aizstāvēdams savu tautu un tēvzemi, viņš, jaunu cilvēku nomocīts, aizgāja mūžībā, lai tur svētītu Mūžīgos ticības atjaunošanas svētkus. Viņš sevī nesa nezaudējamu ticību savai tautai un Dievam. Isi pirms nāves pulkvedis teica: „Es esmu reliģiozs cilvēks un nāves nebaidos, jo zinu, ka es mūžīgi dzīvošu. Žēl tikai, ka pašī latvieši mani nonīvēs." Kaut tas arī tā notika, viņa nāve tomēr bija sēkla daudziem jauniem tīcētājiem un cīnītājiem.

Kāds mākslinieks reiz gleznojis īstu ticību. Viņš uz audekla uzgleznojis mirdzošu zvaigzni ar uzrakstu: pie debesīm mirdz un kaipo zemei. Šķiet, šai gleznā izteikta ticības dzijākā būtība. Tā ir kristīgās baznīcas vadītāja zvaigzne. Tā mirdz tālu pie debesīm, pāri dzīves īstenībai un zemes naistībām, bet reizē ir tik tuva, kaipo ikdienai un zemes lietām. Šī zvaigzne iededzina cilvēku krūtīs ilgas — tiekties uz augšu.

Debesīs, kur mirdz šī zvaigzne, pieder visiem, kas var tās sasniegt. Domāsim, tīcēsim un dzīvosim tā, lai šī zvaigzne piederētu arī mums.

Māc. A. Liepiņš

Brīvais latvietis brīvajā pasaulē,

PIEDALIES CĪŅĀ PAR TĒVZEMES UN VERDZĪBĀ AIZDZĪTO ATBRĪVOŠANU!

Ziedo — Artavu Latvijai!

Marta un aprīļa vilnis Ventorfā

SLEPENĪBA PASTIPRINĀJUSIES — PROCESS PAĀTRINĀJIES

Kā jau ziņots, angļu joslas transitnometne Ventorfa kļuvusi rosīgāka. Pašlaik tur atvēlies to ļaužu vilnis, kas dokumentējās šā gada martā un aprīlī. Joprojām cilvēki, kas vēl transitā nav aicināti, top izsaukti uz intervijām. Ģimeņu galvas, kuŗu piederīgie Anglijā, — var izturēt medicīniskās un politiskās pārbaudes Ventorfā arī pirms tuvinieku izrakstīšanas.

Kā vērojams, DP komisijas darba konfidenciālitāte vēl pastiprinājusies. Stingri noliegts griezties pēc informācijas pie pazīstamiem darbiniekiem. Oficiālais ceļš ir tāds — kam kaut kas „ķeras", — tam jāiet pēc palīdzības baznīcas organizācijā, kas tad sazinās ar DP komisiju — jo šī iestāde ir komplicētāka, un tur parasti arī konstatē sarežģījumus.

Jādomā, ka uz Ameriku varēs tikt visi, kas to nodomājuši, un ko DP komisija atzīst par uzticamiem. Bijušo DP izceļošana no angļu joslas turpināsies līdzšinējā spraigumā (pašreiz 5500 cilvēku caurlaidē) līdz nākamā gada jūnijam, pēc kam emigrantu pulkiem piebiedrosies arī vācu bēgļi. Emigrācijas process Ventorfā ievērojami paātrinājies. Tagad cauri transitnometnei normāli tiek jau 2—3 nedēļās, kamēr agrāk labai daļai pagāja tikpat daudz mēnešu. Īpaši ātri aizbrauc ar plaušām veseli, vienkārši cilvēki, vislabāk vienlīdzīgi lauku darbos, ja tiem pagātnē nekas nav skaidrojams. Agrāk pēc medicīniskās izmeklēšanas pagāja pāris nedēļas, līdz tika pie skrīnētāja vai DP komisijā. Tagad komisija sauc jau tūlīt un liek nozvērēt darba devējam, kaut medicīniskā puse vēl tikai vispār apskatīta. DP komisijas locekļu skaits stipri palielināts ar jauniem spēkiem, kas ieradušies no Amerikas, arī konsuli tagad 6 agrāko 4 vietā, tikai inspektori palikuši 2 kā agrāk.

Ārstu pārbaude ir laipna un humāna. Vispārīgo izmeklēšanu viriešiem veic IRO ārsti Mangulis, Ņekrasovs, Lange, bet gala vārdu teic amerikāņu ārsti. Bez tam ir ārsti — speciālisti un laborātorijas. Nometnei ir sava slimnīca, pie kuŗas strādā ārsti Kļaviņš, Gulbe un Strauss. Pirmais arī ļoti rosīgi piedalās sabiedriskā dzīvē. Ikvītus iet smagais auto uz Hamburgu, kas izvadā transitā esošos pa Hamburgas slimnīcām un medicīniskiem institūtiem un pēc pusdienas atgādā atpakaļ. Ausu, kakla, deguna slimnieki var aizlaist kājām uz netālo Reinbeku. Izceļotājus bez maksas ārstē labākie speciālisti, ārstēšanās nolūkā var dabūt aizbraukšanas atlikšanu, tā kā veselošanās dēļ nav ieteicams atlikt braukšanu uz Ventorfu.

Karavīru jautājums joprojām ir vissāpīgākais daudziem latviešiem — izceļotājiem. Šinīs dienās man bija saruna ar Ventorfas DP komisijas pārstāvi, kas teica, ka komisija karavīru lietas apskatīs individuāli.

Ar naudu Ventorfas iedzīvotāji nav bagāti; tā iziet kā sīkām vajadzībām, tā ēšanai, jo uzturs transitnometnē, īpaši ilgāku laiku te uzturoties, atzīstams par nepietiekamu. Darba iespēju še nav, tāpat neizmaksā bezdarba vai sociālos pabalstus. Ļoti labi gādāts par bērniem, ko ēdina atsevišķi 4 reizes dienā. Viņiem ir rotaļlaukums ar šūpolēm un pastāvīga veselības kontrole. Tīrība Ventorfā priekšzīmīga, kaut arī kopā dzīvo daudz ļaužu. Karantīnas lipīgo slimību dēļ līdz šim bijušas, tikai „krievu joslā", kur vairāk slāvu.

Ap 300 cilvēku skaitās „pustransitā", tā ir grupa, kas ieradusies no Sengvardenas, un tajā labi sadzīvo kopā latvieši ar žīdiem, kas bijuši ieslodzīti Belzenē. Strādātāju ir ap 200. Redzamas vietas nometnes administrācijā ieņem latvieši. Bez jau pieminētajiem ārstiem, nometnes direktors ir J. Lapkašs. „Contact Office" vadītāja vietu pēc J. Grīnupa aizbraukšanas pilda mūsu pirmā ārlietu ministra dēls G. Melerovics. Latvieši arī vairāki bloku vadītāji, kamēr kulinārā puse un pasts vairāk poļu rokās.

Pagājušā vasarā rakstnieku vakarus palīdzēja organizēt draudzes padomes kasieris Pētersons, kuŗa tituļa Preses biedrības aprindās skan RAP (saīsināts: rakstnieku atvadvakaru prezidents).

Nometnē ir vācu policijas nodaļa, kam gan šeit maz darba, un — vācu muita. Arī tā ir korekta un laipna. Muitnieki parasti ņem nost tikai medikamentus, kastes paskatās no virsas. Ir gan bijuši atsevišķi gadījumi, kad sīki izkratīti tirgotāji, arī latvieši. Nometnes policija sastāv no viriem un sievām proporcionāli tautībām. Kārtība priekšzīmīga: kad iet transports uz Gronu (palīgnometne Tirpica vairs netiek apgrūtināta) 415 aizbrauc 15 minūtēs.

Olģerts Liepiņš

Igauņu centrālo komiteju Vācijā aizstās kultūras pārvalde

Šinīs dienās Ulmā notika igauņu centrālās komitejas kārtējā sesija, **kuŗas plašākais** darba **kārtības punkts bija kultūras** pārvaldes nodibināšana. Bez tam pārrunāja karavīru jautājumu, Vācijā palicēju atbalstīšanu, izglītības un drošības lietas.

Pēc plašām debatēm sanāksme vienojās par to, ka pirmajos trimdas gados izveidotā bēgļu pārstāvju organizācija **tagadējos** apstākļos vairs nav lietderīga. Jaunas organizācijas vēlēšanas patlaban saistītas ar ļoti **lielām** grūtībām, un tomēr bēgļu intereses prasa visciešāka kontakta uzturēšanu ar Bonnas valdību. Tādēļ centrālā komiteja nolēma izraudzīt no Vācijā palicēju igauņu vidus pagaidu padomi, kuŗā piedalītos dažādas profesijas ar 21 pārstāvi. Padome savukārt izveidos kultūras pārvaldi, kuŗai paredzēti pieci locekļi. Padome ievēlēs arī trīs revīzijas komisijas locekļus.

Kultūras pārvalde un padome sāks darboties divi nedēļas pēc tās sastāva publicēšanas. Centrālā komiteja turpinās savu darbību tik ilgi, kamēr Bonnas valdība būs akceptējusi kultūras pārvaldi. Centrālai komitejai likvidējoties, ieceltās pagaidu padomes vietā ievēlēs kultūras pārvaldi un padomi tie Vācijas igauņi, kas būs izteikuši vēlēšanos sadarboties ar jauno centru un kas atzīs sevi par igauņiem. Pagaidu pārvaldes un padomes vārdisko sastāvu līdz ar kultūras pārvaldes projektu šinīs dienās Rietumvācijas valdībai Bonnā iesniegs bij. ārlietu ministrs Selters, kas šim nolūkam īpaši ieradies no Ženēvas, kopā ar centrālās komitejas priekšsēdi H. Tretalu.

Pārrunājot drošības jautājumu ministrs Selters izteica domu, ka viena no konkrētākām iespējām būtu nokļūšana Šveicē. No turienes bēgļus varētu vieglāk pārsūtīt tālāk uz Franciju. Pie šo abu zemju valdībām griezīsies ministri K. R. Pusta un K. Selters. Iesniegs memorandus arī augstajiem komisāriem.

Karavīru emigrācijas lietā noskaidrojās, ka DP komisijas uz vietām un IRO iestādes sākušas skaidrot **atsevišķu karavīru mobilizācijas laiku, brīvprātības momentu un IRO piemērotību vispār. Ministrs Selters apmeklējis IRO galveno mītni Ženēvā, lai panāktu IRO statūtu 2. paragrafa grozīšanu un saskaņotu to ar DP likumu. Noskaidrojies, ka grozīšana prasa vismaz vienu gadu laika un grozījumu projekts pie tam būtu ģenerālpadomē jāierosina ASV delegātam. Šīs lietas tuvāka kārtošana nodota Igaunijas un Latvijas sūtņiem ASV. Centrālā komiteja atzina, ka šādā neskaidrā situācijā karavīriem nevajadzētu cerēt uz ASV vīzi, bet šāzmanto arī citas emigrācijas iespējas.**

L. Šv.

Kanada un bij. latviešu karavīri

Papildinot bij. LCP priekšsēža Dr. A. Valdmaņa paskaidrojumus par latviešu karavīru izceļošanas iespējām uz Kanadu (sk. Latvijas 79. numuru), mūsu laikraksta līdzstrādnieks ziņo:

Kanadas konsuli, kas darbojas Ludvigsburgas emigrācijas centrā, allaž bijuši labi noskaņoti latviešu leģionāriem izceļošanas jautājumā, neradot tiem nekādus sarežģījumus. Tādi gan bijuši, ja izceļošanas kandidāts noliedzis savas karavīra gaitas, kas modinājis neuztiecību un bijis par iemeslu izceļošanas atlikšanai vai pat noraidīšanai. Bez tam sarežģījumi var rasties tālākajā izceļošanas procesā, kā tas noticis septembra beigās, kad no Bremenes transitnometnes atpakaļ uz Ludvigsburgu pārsūtīti 28 DP, to vidū arī daži igauņu un latviešu leģionāri. Šai gadījumā vainojama t. s. Combined Travel Board, kuŗai piekrīt gala vārds.

J. Z.

AUGSTA ATZINĪBA DP ATBALSTĪTĀJAM

Pāvests piešķīris Sv. Silvestra bruņinieka ordeni bij. IRO izvietošanas centra Minchenē direktoram J. E. Kirchneram. Šis 63 g. v. amerikānis apbalvots par nopelniem tautu labklājības laukā un sevišķi DP atbalstīšanā. 1938. g. viņš bija starptautiskās katoļu studentu apvienības Pax Romana prezidents. Apvienības uzdevumā apceļojot Austrumeiropas valstis, viņš nāca kontaktā ar turienes profesoriem un studentiem, kuŗus pēc kara še sastapa kā bēgļus. Pēckara laikā J. E. Kirchners vadīja Pax Romana labklājības nodaļu Šveicē, bet 1947. g. pārcēlās uz Vāciju, lai iekārtotu centrus bēgļu studentu un profesoru aprūpei. Apmēram 1100 DP studentiem viņš sagādājis ārzemēs stipendijas un līdz ar to arī izceļošanas iespējas. Tāpat viņam jāpateicas par to, ka 100 DP profesoru saistīti par mācības spēkiem amerikāņu universitātēs.

LPKDA VADĪBA

lūdz apvienības dalībniekus, kas mainījuši dzīves vietu vai izceļojuši, paziņot jaunās adreses A. Blāķim (8650 LSCo, (16) Grossauheim b. Hanau, Germany), lai savlaicīgi varētu piesūtīt Informācijas biļetenu.

VĒSTULES REDAKCIJAI

NĀCIET MUMS PALĪGĀ

Lasot latviešu laikrakstos dažādu autoru rakstus, rodas jautājums — vai tiešām mūsu valoda tik šaura, ka nevaram izteikt bez svešu valodu vārdiem, izteicieniem vai pat garākiem teikumiem? Gan Latvijas skolās mācīja arī svešvalodas, bet zemākās un vidējās izglītības cilvēki tās neieguva pilnīgi, pie kam ar laiku „izkūp" tās pašas nepilnīgās zināšanas. Mēs, vienkāršie mirstīgie, jau tā diezgan dabūjam „svīst" ap svešvārdiem, bet ja nu iet vaļā nevien vāciski un angliski, bet arī franciski, italiski, spāniski un latīniski, tad bieži paliek nesaprasts vai nu viss raksts vai kāda daļa. Var jau būt, ka ievērojamu vīru izteicieni, kā arī dažādi lietu vārdi ir daiļskanīgāki viņu ražaināvalodā, bet vai tad tiem biežus nevarētu likt arī latvisku tulkojumu? Tā raksti kļūtu saprotamāki un papildinātu arī vienkāršo lasītāju svešvalodas zināšanas. Varbūt, ka tāda valodas jaukšana vajadzīga un piederas amatkajam tonim vai arī domāta asimilācijas briesmu atvairīšanai? Mans brālis jau 30 gadus dzīvo Amerikā, un viņa ģimenes valoda ir angļu, bet viņa vēstules gan rakstītas skaidrā latviešu valodā, lai gan vecajā rakstībā. Negribu nevienam pārmest, jo labi zinu, ka mums ir mācīti vīri, kas prot svešvalodas. Īstenībā vaina ir mūsu sīkajā jaušu pusē, kas saprot tikai savu tēvu valodu. Un tomēr gribu lūgt — nāciet mums palīgā ar gudro vārdu tulkojumiem.

O. Puriņš, Zviedrijā

Nometņu dzīve

EVERSBURGAS latviešu invalīdus nesen apciemoja Oldenburgas YMCAs latviešu teātŗa kopa, uzvedot M. Zīverta viencēlienus — Riebeklis, Talants un Ziedavas māte. Tāpat še viesojās Hanoveres DV nodaļas dubultkvarteta M. Šēnfelda vadībā ar latviešu dziesmām. Klavieru solo spēlēja M. Biskaps. Abi sarīkojumi bija rūpīgi sagatavoti un invalīdu saimei sagādāja prieku. — Nupat notikušajās vēlēšanās nometnes komitejā ievēlēti: pr-dis V. Hāzners, vietn. E. Dravnieks, sekr. R. Siliņa, kas. K. Grīnvalds un kult.-sab. noz. vad. B. Egle; revīzijas komisijā — pr-dis H. Balodis, loc. A. Egīlte un J. Ratfelders

AUGUSTDORFAS nometnē šinīs dienās izraudzīta jauna YMCAs latv. komiteja: Gunārs Grīnbergs (priekšsēdis), Raimunds Daņiševskis, Ed. Karūss, Meilands un Runcis. Nodaļa jau uzņēmusi sakarus ar Detmoldas vācu jaunekļu kristīgo savienību un nākotnē paredz rīkot kopīgus pārrunu vakarus un sporta sacensības. YMCAs starptautiskajā komitejā kā latviešu pārstāvji darbojas plkv. P. Balodis un Dr. K. Zvejnieks.

AUGSBURGAS-HOCHFELDAS nometnes ilggadīgais latviešu komitejas priekšsēdis un administrators prof. J. Burtnieks izceļojis uz ASV, kur Sanfrancisko universitātē saistīts par profesoru.

JĀATJAUNO VĪZAS

Amerikāņu konsuli izceļošanas nometnēs saņēmuši norādījumu, atjaunot visas pirms 13. oktobŗa izsniegtās vīzas, sakarā ar jaunā ASV drošības likuma noteikumiem. Personām, kas atstājušas vīzu izsniegšanas vietu, jāgriežas pie tuvākā amerikāņu konsula, kas nokārtos nepieciešamās formālitātes.

IRO ATMAKSĀ DIENESTA BRAUCIENA IZDEVUMUS

Virtembergas-Bādenes IRO apgabala galvenā mītne ar 12. sept. atmaksā dienesta braucienu (ceļa, uztura un pārnakšņošanas) izdevumus pēc vācu pārvalžu darbinieku likmēm. Tāpat pēdējā laikā samaksā arī virsstundu darbu, uz ko vērsām mūsu tautiešu — IRO darbinieku uzmanību.

Septembrī izceļojuši 5635 DP

Septembŗa mēnesī no amerikāņu joslas **izceļojuši 5635 DP. No tiem 3816 devušies uz ASV, 1146 uz Austrāliju un 460 uz Izraēlu. Bez tam mazāku skaitu DP uzņēmušas Kanada, Brazilija un citas valstis.**

IRO aprūpējamo DP kopskaits amerikāņu joslas nometnēs patlaban ir 56.212, bet vācu saimniecībā privāti dzīvo 60.156 bēgļi un vācu valdības bēgļu nometnēs 20.458 ārzemnieki.

Jāatbrīvo Varnera kazarmas Minchenē

Tuvākā laikā IRO iestādēm jāatbrīvo un jānodod amerikāņu armijas ricībā 12 lielākas kazarmas vai ēku komplekti. To vidū arī Varnera kazarmas Minchenē. Tajās dzīvo 3500 DP, kas tagad jāizmetina citās nometnēs. Visā amerikāņu joslā IRO ricībā patlaban ir 66 ēku kompleksi.

28. oktobrī Regensburgā notika oficiāla turienes DP slimnīcas nodošana Bavārijas valdības un Caritas organizācijas aprūpē. Pēc IRO un Bavārijas valdības savstarpējas vienošanās šī slimnīca iznomāta uz 50 gadiem Caritas organizācijai. Arī Bavārijas valdība no savas puses dos zināmu daļu līdzekļu slimnīcas apgādei. Tāpat katoļu pasaules organizācija NCWC apņēmusies atbalstīt slimnīcu.

KURŠ VAINĪGS?

AGATES KRISTI ROMĀNS

(19. turpinājums)

„MR 24. Viltojis antikvitātes. Protams, tas ir ļoti plaši tverts, bet pa daļai attiecas uz abiem Diponiem. Es personīgi tam neticu. Dipona kungs ir archailogs ar pasaules slavu."

„Tas ļoti atalogo viņu. Apdomājiet, mīļais Furnjē, cik krāšļdzidrs, cik cildens un apbrīnošanas cienīgs ir visu lielā formāta blēžu dzīves gājums — kamēr viņus notver!"

„Patiesi vārdi," aplecināja francis ar dziļu nopūtu. Tad viņš lasīja tālāk: „XVB 724 anglis. Blēdis."

„Tas neko daudz nepalīdz," sprieda Puaro kungs. „Kāds cilvēks izdara blēdības? Kāds advokāts? Bankas ierēdnis? — Tāds, kas ir atbildīgā amatā, īpaši saimnieciskā dzīvē. Taču ne kāds autors, kāds zobārsts vai doktors. Mr. Džēmss Raiders ir vienīgais tirdzniecības un rūpniecības pārstāvis. Viņš būtu varējis piesavināties naudu un pēc tam aizņemties to no Žizeles, lai slēptu zādzību. Pēdējā atzīme — GF 45, slepkavības mēģinājums, anglis. Tā mums atklāj ļoti plašas iespējas. Autors, zobārsts, friziere, doktors, stjuarts, aristokrāte ar zilām asinīm — ik viens no tiem varētu būt GF 45. Patiesi, ievērojot viņu nacionālitāti, vienīgais izņēmums ir Diponi."

Puaro pasauca sulaini un pieprasīja rēķinu.

„Un ko nu?" viņš jautāja, kad tas bija samaksāts.

„Uz drošības policiju," atbildēja Furnjē, „varbūt tur mani gaida kādas ziņas."

„Lieliski. Es jūs pavadīšu. Pēc tam man vēl nokārtojama kāda lieta, kuŗā jūs, droši vien, būsit man palīdzīgi."

Drošības policijā Puaro atjaunoja savu pazīšanos ar Furnjē šefu, ar ko viņš priekš dažiem gadiem bija sastapies, izmeklējot kādu zināmu gadījumu. Mesjē Gills izstiepa viņam pretim abas rokas: „Esmu priecīgs, ka jūs šim gadījumam veltat savu interesi," viņš aplecināja.

„Vai tas jūs pārsteidz? Tas taču notika manu acu priekšā, un tādēļ tik ļoti grauž. Herkuls Puaro gulēja tajā laikā, kad tika izdarīta slepkavība!"

Gilla kungs smalkjūtīgi šūpoja galvu: „Ak, šīs nepilnīgās lidmašīnas. Man pašam bijis iespējams pāris reižu pārliecināties, cik slikti tās panes vēju un negaisu."

„Tādā reizē šķiet, it kā vesela armija bradātu pa kuņģi," sūdzējās beļģis. „Un cik ārkārtīgi cieš smadzeņu smalkās šūnas no gremošanas aparāta niķiem! Ja mani sagrābj jūras slimība, tad es, Herkuls Puaro, esmu radījums bez jebkādām smadzeņu šūniņām, bez kārtības, bez metodes, es neesmu nekas cits kā cilvēku rases loceklis ar tādu intelligences pakāpi, kas nesasniedz pat vidusmēru. Tas ir nožēlojami, taču patiesi. Bet tā kā mēs taisni par šīm lietām runājam, sakiet — kā klājas manam krietnajam draugam Žiro?"

Gills, tīšu prātu nesaklausījis vārdus „par šīm lietām," atbildēja, ka Žiro ticis paaugstināts nākošā dienesta pakāpē. „Viņš ir ļoti čakls un viņa enerģija nav izsmeļama."

„Tāds viņš vienmēr bijis," sacīja Herkuls Puaro. „Viņš skrēja, drāzās un bizoja šurp un turp. Viņš rāpoja uz visām četrām. Drīz viņš bija šeit, drīz tur, un tajā pašā laikā kaut kur citur. Nevienu pašu sekundi viņš nenovēlēja sev atpūtai, lai pārdomātu."

„Ak, Puaro kungs, tā nu reiz ir jūsu vājā puse! Tāds virs kā Furnjē jums patīk labāk. Viņš nāk no jaunās skolas — visu psicholoģijai! Tā taču jums patīk."

„Protams, protams."

„Un tā kā viņš bez tam labi pārvalda angļu valodu, viņu nosūtīja uz Kroidonu. Starp citu — ļoti interesants gadījums, Puaro kungs. Saindēts dzelksnis un pūšamais stobriņš! Un viss tas notiek augstu mākoņos... Sakiet, vai kas līdzīgs jel kad noticis?"

„Nē, nē!" iesaucās apmeklētājs. „Bet — tur jau nāk mūsu Furnjē. Vai jums ir kādi jaunumi?"

Furnjē melancholiskā seja gandrīz vai staroja: „Jā, pat ļoti svarīgi jaunumi. Kāds grieķu intikvitāšu tirgotājs Zeropouloss ziņo, ka trīs dienas pirms slepkavības pārdevis viņu pūšamo stobriņu un vairākus dzelkšņus. Es ierosinu, mesjē," viņš godbijīgi palocījās savam priekšniekam — „nopratināt šo grieķi."

„Katrā ziņā. Vai Puaro kungs vēlas jūs pavadīt?"

„Ja jūs atļaujiet, tad jā. Tas ir ļoti interesants pagrieziens."

Zeropoulosa veikals, kas nekādā gadījumā nebija pieskaitāms pirmklasīgajiem, atradās St. Honorē ielā. Pircējiem viņš varēja piedāvāt lielus daudzumus persiešu keramikas, dažus Luristanas bronzas lējumus, mazvērtīgas indiešu rotas, adījumus un zīda audumus no dažādām zemēm, un beidzot lētas pērles, kā arī ēģiptiešu mākslas ražojumus vairumā. Tas bija viens no veikaliem, kuŗos viegli var izdot lieku miljonu franku par priekšmetu, kam ir tikai puse vērtības, un desmit franku par preci, kuŗas vērtība nepārsniedz 40 santimu. Bet galvenā kārtā tas lepojās ar amerikāņu tūristu atzinību un gudru mākslas mīļotāju apmeklējumiem. Pats Zeropouloss bija mazs, kustīgs vīrs ar ogļu melnām acīm un žiglu mēli.

Vai kungi no policijas?.. Visu cieņu, visu cieņu! Varbūt vēlamo lietu varētu pārrunāt viņa privātbirojā? Jā, jā, viņš esot pārdevis pūšamo stobriņu un dzelkšņus. „Tā ir dienvidamerikāņu kuriozitāte, mani kungi. Jūs saprotiet, es pa druskai tirgojos ar visu! Katrā ziņā man ir sava specialitāte. Persija pie manis ir pirmā vietā. Ļoti cienījamais Dipona kungs pazīst mani visai labi. Viņš mēdz bieži šeit iegriezties, lai apskatītu manus krājumus, lai uzzinātu, kādi man jaunieguvumi, lai nodotu savu spriedumu par dažu apšaubāmu priekšmetu īstumu. Kas tas par cilvēku! Cik neizsmeļamas zināšanas! Cik nemaldīga acs! Cik nemaldīga nojauta par to, kas īsts un kas neīsts!... Bet es novēršos no īstā iemesla, kuŗa dēļ esat nākuši. Man ir kāds krājums — vērtīgs krājums, ko pazīst visi mākslas speciālisti, — un bez tam man ir ... Bet, mani kungi, es nosaukšu visu bez kādiem izskaistinājumiem: pīpju sērijas! No Indijas, Japānas no Borneo. Šīm lietām man parasti nav ciešu cenu. Ja kāds parāda interesi, es ātri novērtēju lietiņu un prasu arī attiecīgu cenu. Protams, pircējs sāk kaulēties, un pēc garas izrunāšanās es beidzot apmierinos ar puscenu. Taču arī tādā gadījumā peļņa ir laba. Jo parasti es šīs lietas iegūstu no jūrniekiem, kam maksāju ļoti maz."

Grieķis ievilka elpu un, sajūsmināts pats par sevi, par savu svarīgumu un runas lielisko plūdumu, turpināja: „Šis pūšamais stobriņš un dzelkšņi gulēja pie manis jau ilgi, varbūt pat vairākus gadus, tur tajā neīstajā vāzē, kopā ar kauru kakla rotu, sarkanu indiāņu galvas tērpu, diviem rupji tesātiem elku dieviņiem un dažām nevīsīgi skaistām minerālām. Neviens tās nepieprasīja, kamēr ieradās šis amerikānis un jautāja, kas gan tās esot par lietām."

„Kāds amerikānis," runas plūdus pārtrauca Furnjē.

„Jā, jā, amerikānis — bez šaubām amerikānis. Ne jau nu gluži labākais jenkija tips. Viens no tās šķiras, kam par šīm lietām nav jēgas, bet kas grib pārvest mājās kādu interesantu sīkumu; viens no tiem, kas Ēģiptē padara bagātiju viņam par dažādu cilšu parašām un viņu nāvigajām indēm. Es paskaidroju, cik reti šādi priekšmeti nonāk tirgū, un tas sakāpināja viņa pirkšanas kāri. Viņš jautāja cenu, es nosaucu to. Tā bija mana amerikāņu cena, kuŗā ievērotas arī tās saimnieciskās grūtības, no kuŗām arī Amerika nav pasargāta. Es sagaidīju, ka viņš vēl uzkavēsies, taču viņš bez ierunām samaksāja pieprasīto. Es biju kā apdullis! Ak, kādēļ gan es neprasīju vairāk? Taču tagad ir par vēlu. Tātad es viņam iedevu pūšamo stobriņu ar dzelkšņiem, glīti ievīkstītus, un viņš aizgāja. Bet pēc tam, kad es izlasīju par šo uztraucošo slepkavību gaisā, es kļuvu domīgs un stājos sakaros ar policiju."

(Turpinājums sekos)

CIEMS UZ

VIENĀ VALSTĪ SĀK, OTRĀ BEI
VĒRŠI LIEN BUNDŽAS — ŽU
MANS ŠEFS — SĪKĀKAIS 2 M
BANKA, KAS NEATMA

Vēstule Latvij

Uz Dienvidvelsas un Kvīnslendas robežas atrodas pelēks ciems ar skaņīgu nosaukumu — Velangara. Robeža to šķir divi daļās, kādēļ katrai valstij pieder puse. To arī respektē kā senos laikos, bet daži caurlaidē vārti atvērti tikai zināmās stundās. Bet tas gan attiecas vairāk uz transporta un satiksmes līdzekļiem, jo kāgan kājniekam ko nepārkāpt sētiņu, it īpaši ja „slāpst". Tādēļ dzērājiem vakara stundās sākas lielākā „pāstaigāšana", jo vienā pusē krogi, slēdz pl. 18 un „izslāpušie" tiek lūgti pārcelties „otrā valstī".

Nav arī tālu jāiet, — pāri dzelzceļa sliedēm, vēl gabaliņu, un acu priekšā kā kovboju filmā izaug „Hotel Royal". Pie tā nereti redz vairāk apseglotus zirgus un šo iespaidu uztverē pat pavisam miermīlīgs cilvēks sāk taustīties pie jostas, kā pistoli meklēdams, lai gan ieroča nemaz nav; un nav arī tiem, kuŗu zirdziņi gaida ārpusē, kamēr viņu saimnieki krogū iztukšo dažas glāzes alus...

Pāri akmeņu un nokaltušu eikalipta stumbru nokaisītiem pakaļiem redz divi melnus fabrikas dūmeņus, kas nebeidz kūpēt pat svētdienās. Pie fabrikas lielā skaitā dažādi aploki, kuŗos mauro vērši, gaidot savu pastardienu. Mums jau pazīstamie kovboji uz zirgiem tos dzenā pēc vajadzības. Ja šie dzīvnieki prastu cilvēku valodu un zinātu, kas tos sagaida, tad neticu, vai viens vīrs ar pātagu varētu valdīt par simts vēršiem. Tomēr notikumi iet parasto gaitu, un nabaga lopiņiem jālien spožās skārda bundžās, lai pēc tam, varbūt, ceļotu pāri okeanam.

Svarīgākais dzīvības paudējs šai vidē ir dzelzceļš. Kā zināms, katrā Austrālijas apgabalā ir savs sliežu platums un Velangerā pat satek kopā divi šādi platumi. Varbūt lasītājs telks: Kas tur liels — lai satek kopā kaut pieci! Bet tam, kas ļjutis uz pleciem Kvīnslendas kviešu un kukuruzas labo kvalitāti, šī lieta ir daudz nopietnāka. Šai stacijā ir trīs firmas, kas no Kvīnslendas lauksaimniekiem uzpērk kviešus, kukurūzu, kanariju sēklas un iecienītos kirbjus, lai pārdotu Dienvidvelsas noņēmējiem, no kuŗiem savukārt uzpērk kartupeļus un čabas.

Latvijā par čabām sauca vienkāršas rīta kurpes, bet te šim vārdam cita nozīme. Tā ir sasmalcināta lapsariba — smalki sagriezti salmi kopā ar auzām, pildīti lielos maisos. Tā kā firmas šīs čabas uzpērk vasarā, pilda šķūņos un pārdod tikai nākošajā ziemā, tad nenovēršamas ir žurku briesmas. Nereti firmu īpašnieki turpat vai sanaidojas. Viens apgalvo: Tās žurkas nāk no tava šķūņa manā, kamēr otrs ir gluži pretējās domās. Nav jābrīnās, ka kustinot čabas, stundas laikā nosit piecdesmit un vairāk žurku, bet trīsreiz tikdaudz aizbēg.

Tās firmas īpašnieks, kur strādāju es, ir maza auguma padrukns vīrs, visās izdarīšanās ļoti vienkāršs, nekad nespēlē kungu, kādēļ strādnieki viņu sauc vienkārši par Meku. Viņš ir nevien labs veikalnieks, bet arī zirgu audzētājs un, liekas, mīl šos dzīvniekus vairāk nekā cilvēkus. Kaut gadu tam pāri piecdesmit, viņš ceļas rītos agri un pirms nākšanas uz staciju iet pie saviem zirgiem. Kāds viņa audzētais zirgs, sacīkstē guvis 10.000 mārc. godalgu. Pirms kara arī Velangarā rīkotas zirgu skriešanās sacīkstes, kur Meks ievēlēts par goda prezidentu, un šo titulu viņš valkā vēl tagad. Ja kāds vēlas viņu redzēt apbēdinātu, tad tikai jāgi! Ne vārda neteicis, viņš tad aiznāsiet, bet gaita rāda, ka tāds salidzinājums tam ļoti nepatīk...

Tagad atgriezīšos pie pirmo dienu atmiņām šajā vagonu pārlādēšanas darbā. Sākot šīs gaitas, mani un draugu L. pirmajā rītā sagaidīja priekšstrādnieks Džims — vīrs tuvu sentīdesmitiem. Viņu ieraugot sametās bailes: virs 2 m augumā un 100 kg svarā.

„No pieciem dēliem esmu tas sīkākais," viņš vēlāk stāstīja. „Kad biju jauns, sviedu pāri barjērai policistus, kas man neļāva tuvumā noskatīties jāšanas sacīkstes." Ja viņam blakus nostājas šefs, iespaids tik komisks, ka tos nepārspētu labākie varietē mākslinieki. Viens liels kā milzis, lēnām kustībām, mierīgu smaidu zem divroku šnaucamā deguna; otrs mazs, enerģiski dzīvs...

Džims šai darbā nostrādājis 25 gadus, kādēļ visi paklausa viņa norādījumiem. Pirmais darbs — jālien starp vagoniem, jātura koka balsts, uz kuŗa nolaiž smagās vagona durvis. Sākumā bailes, — ja tādas nāk uz galvas, tad vairs nezināsi, ka kāddien nedrīkst. Durvis nolaistas, un sākās maisu vilkšana ar īpašiem āķiem. Kad pirmā kārta savilkta,

CIEMS UZ ROBEŽAS

VIENĀ VALSTĪ SĀK, OTRĀ BEIDZ — KOVBOJI BEZ PISTOLĒM — VĒRŠI LIEN BUNDŽĀS — ŽURKU BATALJONI — PREZIDENTS MANS ŠEFS — SĪKĀKAIS 2 M AUGUMĀ UN 100 KG. SVARĀ — BANKA, KAS NEATMAKSĀ — ČIGANA RECEPTE

Vēstule Latvijai no Austrālijas

Uz Dienvidvelsas un Kvinslendas robežas atrodas pelēks ciems ar skanīgu nosaukumu — Velangara. Robeža to šķir divi daļās, kādēļ katrai valstij pieder puse. To arī respektē kā senos laikos, bet daži caurlaides vārti atvērti tikai zināmās stundās. Bet tas gan attiecas vairāk uz transporta un satiksmes līdzekļiem, jo kas gan kājniekam ko nepārkāpt sētiņu, iet īpaši ja „slāpst". Tādēļ dzērājiem vakara stundās sākas lielākā „pāri staigāšana", jo vienā pusē krogu slēdz pl. 18 un „izslāpušie" tiek lūgti pārcelties „otrā valstī".

Nav arī tālu jāiet, — pāri dzelzceļa sliedēm, vēl gabaliņu, un acu priekšā kā kovboju filmā izaug „Hotel Royal". Pie tā nereti redz vairāk apseglotus zirgus un šo iespaidu uzturē pat pavisam miermīlīgs cilvēks sāk taustīties pie jostas, kā pistoli meklēdams, lai gan ieroča nemaz nav; un nav arī tiem, kuŗu zirdziņi gaida ārpusē, kamēr viņu saimnieki krogū iztukšo dažas glāzes alus...

Pāri akmeņu un nokaltušu eikaliptu stumbru nokaisītiem pakalniem redz divi melnus fabrikas dūmeņus, kas nebeidz kūpēt pat svētdienās. Pie fabrikas lielā skaitā dažādi aploki, kuŗos mauro vērši, gaidot savu pastardienu. Mums jau pazīstamie kovboji uz zirgiem tos dzenā pēc vajadzības. Ja šie dzīvnieki prastu cilvēku valodu un zinātu, kas tos sagaida, tad neticu, vai viens virs ar pātagu varētu valdīt par simts vēršiem. Tomēr notikumi iet parasto gaitu, un nabaga lopiņiem jālien spožās skārda bundžās, lai pēc tam, varbūt, ceļotu pāri okeanam.

Svarīgākais dzīvības paudējs šai vidē ir dzelzceļš. Kā zināms, katrā Austrālijas apgabalā ir savs sliežu platums un Velangerā pat satek kopā divi šādi platumi. Varbūt lasītājs teiks: Kas tur liels — lai satek kopā kaut pieci! Bet tam, kas izjutis uz pleciem Kvinslendas kviešu un kukuruzas labo kvalitāti, šī lieta ir daudz nopietnāka. Šai stacijā ir trīs firmas, kas no Kvinslendas lauksaimniekiem uzpērk kviešus, kukurūzu, kanariju sēklas un iecienītos ķirbjus, lai pārdotu Dienvidvelsas nopēmējiem, no kuŗiem savukārt uzpērk kartupeļus un čabas.

Latvijā par čabām sauca vienkāršas rīta kurpes, bet te šim vārdam cita nozīme. Tā ir sasmalcināta lapbariba — smalki sagriezti salmi kopā ar auzām, pildīti lielos maisos. Tā kā firmas šīs čabas uzpērk vasarā, pilda šķūņos un pārdod tikai nākošajā ziemā, tad nenovēršamas ir žurku briesmas. Nereti firmu īpašnieki turpat vai sanaidojas. Viens apgalvo: Tās žurkas nāk no tava šķūņa manā, kamēr otrs ir gluži pretējās domās. Nav jābrīnās, ka kustinot čabas, stundas laikā nosit piecdesmit un vairāk žurku, bet trīsreiz tikdaudz aizbēg.

Tās firmas īpašnieks, kur strādāju es, ir maza auguma padrukns virs, visās izdarīšanās ļoti vienkāršs, nekad nespēlē kungu, kādēļ strādnieki viņu sauc vienkārši par Meku. Viņš ir nevien labs veikalnieks, bet arī zirgu audzētājs un, liekas, mīl šos dzīvniekus vairāk nekā cilvēkus. Kaut gadu tam pāri piecdesmit, viņš ceļas rītos agri un pirms nākšanas uz staciju iet pie saviem zirgiem.

Kāds viņa audzētais zirgs, sacīkstē guvis 10.000 mārc. godalgu. Pirms kara arī Velangarā rīkotas zirgu skriešanās sacīkstes, kur Meks ievēlēts par goda prezidentu, un šo titulu viņš valkā vēl tagad. Ja kāds vēlas viņu redzēt apbēdinātu, tad tikai jāpasaka: „Tik lielas žurkas, kā zirgi!" Ne vārda neteicis, viņš tad aizlet, bet gaita rāda, ka tāds salidzinājums tam ļoti nepatīk...

Tagad atgriezīšos pie pirmo dienu atmiņām šajā vagonu pārlādēšanas darbā. Sākot šīs gaitas, mani un draugu L. pirmajā rītā sagaidīja priekšstrādnieks Džims — vīrs tuvu septiņdesmitiem. Viņu ieraugot sametās bailes: vīrs 2 m augumā un 100 kg svarā.

„No pieciem dēļiem esmu tas sīkākais," viņš vēlāk stāstīja. „Kad biju jauns, sviedu pāri barjērai policistus, kas man neļāva tuvumā noskatīties jāšanas sacīkstes." Ja viņam blakus nostātas šefs, iespaids tik komisks, ka tos nepārspētu labākie varietē mākslinieki. Viens liels kā milzis, lēnām kustībām, mierīgu smaidu zem divroku šnaucamā deguna; otrs mazs, enerģiski dzīvs...

Džims šai darbā nostrādājis 25 gadus, kādēļ visi paklausa viņa norādījumiem. Pirmais darbs — jālien starp vagoniem, jātura koka balsts, uz kuŗa nolaiž smagās vagona durvis. Sākumā bailes, — ja tādas nāk uz galvas, tad vairs nezināsi, ka kādreiz esi bijis dzīvs. Bet bailes izrādīt nedrīkst. Durvis nolaistas, un sākās maisu vilkšana ar īpašiem āķiem. Kad pirmā kārta savilkta, iet vaļā nešana. Trīs vīri met maisus uz pleca, bet citi nes, pie kam jālīdzināt īstajā vietā. Pie vagona maiņas nes atkal pārējie, bet mēs metam uz nesēju pleciem.

Darbs iet straujā tempā, jo citādi nebūtu iespējams dienā seši viriem pārlādēt 15—20 vagonus, starp kuŗiem vairāki 25 tonnīgie. Dienās, kad pienāk daudz vagonu, šefs ir jautrs, mīl jokot, bet strādnieku sejās smaidu nav, redzot garās vagonu rindas. Katrs zina — šovakar lāga ēst negribēsies. Arī citkārt mierīgais Džims nervozi skraida apkārt un norāda, kuŗi vagoni jāsastumj kopā, pats sien vaļā brezentus un visa viņa izturēšanās liecina, ka šī ir svarīga diena.

Ir arī dienas, kad pienāk tikai pāris vagoneļi, un strādniekiem atplaukst vaigs, kurpretim šefs neapmierināts vēro mūsu darbu un ir tik bēdīgs, it kā viņu kāds smagi nosodījis. Smēķēšanas starplaikos viri pārcilā dažādas problēmas, bet vienā paliek mūžam tā pati — kā varētu īsā laikā tikt pie naudas un turības. Tā tomēr tikai pārruna, jo dažs no strādniekiem ikvakarus sūri nopelnīto naudiņu aiznes uz to banku, kuŗas vienīgās procentes — smaga galva otrā rītā, par atmaksu nemaz nerunājot.

Bieži viru sarunām piebiedrojas šefs. Arī viņš jaunībā smagi strādājis, kādēļ māca nedzert, bet naudu krāt. Kādu laiciņu pabijis viru sarunās, viņš atkal aiziet pie sevis, droši vien nodomādams — Ko nu jūs, puisīši, sapņojat par bagātību! — Tikai kas māk naudu cienīt, pie tā viņa paliek un vairojas!..

Tā rit mūsu dienas. Darbs nav vieglais, ko vislabāk prot novērtēt pie otras firmas strādājošais jaunaustrālietis, bij. Čechoslovakijas čigāns: „Kukuruza un kvieši smagi, ķirbji spiež muguru, čabas birst aiz kakla, bet kartupeļi par daudz labos maisos, nevar noņemt procentu." Citiem par uzjautrinājumu viņš izgudrojis labas receptes pret muguras un kaulu sāpēm: katru vakaru kājas jātur karstā ūdenī, mugura jāsasmērē cūku taukiem, zobi jātīra ar sīrupu un pie acīm jāpieliek sagriezti sīpoli.

Lai nu to visu uzņemam ar humoru, taču daudzie maisi ar laiku saliec viru muguras, kādēļ uz nopelnīto naudu jāraugas ar cieņu, nopietni pārdomājot — vai dzert ļoti maz, vai labāk atmest pavisam.

Tenterfieldā, oktobrī.

Olģerts Plancis

Krusta karā par brīvību

Cenas un algas kāpj — Jauniesauktie tiecas uz floti — Ruzvelts un viņa Jaltas noziegums — Tikai amerikāņi var glābt Eiropu

VĒSTULE LATVIJAI NO ASV

Amerika karo jau ceturto mēnesi. Karš gan vēl tālu no šīs zemes, tomēr tā atskaņas jūtamas ari šejienes dzīvē. Par centu dārgāka kļuvusi plāksnīte šokolādes un saldumi, bet par vairākiem — piens, gaļa un citas pārtikas vielas, tāpat ari drānas un apavi. Pēdējā mēnesi vairākas darba vietas pielikušas algām pāris dolarus. Taču preču cenas tiecas celties vēl tālāk, un sagaidāmi ari jauni nodokļi. Algas dienās vāc ziedojumus Dienvidkorejas iedzīvotāju atbalstīšanai, ko uzņēmusies Pestīšanas armija. Ielās redz arvien vairāk karavīru, sevišķi jūrnieku. Jauniesaucamie visvairāk vēlas dienēt flotē. Ari no manas darba vietas kāds devās dienestā, un nu jau raksta, ka drīzumā došoties pāri Klusajam okeanam uz Āziju.

Jaunkareivju izvades te nav. Kas saņēmis iesaukšanas pavēli, tam pakaļ atbrauc autobuss, lai jauniesauktajiem nebūtu jāmēro ceļš pašiem. No karalauka dažiem atnākušas ari skumjas vēstis. Lielas sēras kādai poļu ģimenei: viens dēls kritis jau Vācijā, tagad otrs nokļuvis ziemeļkorejiešu gūstā, bet trešais smagi ievainots. Amerikāņi ir atklāti un savus zaudējumus neslēpj. To liecina ari amerikāņu prese, kuŗas tirāžs diendienā aug. Bez kara aprakstiem, ko bagātīgi sniedz korespondenti, sevišķa vēriba veltīta komūnistu briesmu darbiem Korejā. Foto attēli rāda lielās līķu kaudzes un daudzās kapenes, kas raušās sarkano valdīšanas 3 mēnešos. Tas pamodinājis un satraucis amerikāņus. Ielu dzelzceļos izplatīti plakāti ar sarkanu dzelzs aizkaru, zem kuŗa guļ nobendēti cilvēki. Plakātam uzraksts — krusta karš par brīvību. Tos izplata Eiropas brīvības komiteja, ko vada ģen. Eizenhauers, un kuŗā uzņemti ari latvieši. Pirmās demonstrācijas jau notikušas Ņujorkā, Misisipi un drīzi sagaidāmas ari Bostonā.

Saprasdami, ka Eiropa nav spējīga cīnīties pret komūnismu viena pati, amerikāņi uzņēmušies šīs cīņas vadību. Tā ir zināma garantija ari mums, jo Amerika vienīgā var satriekt komūnismu un glābt Eiropu.

Se raksturīga ir amerikāņu preses kritika agrākai Sav. valstu ārpolitikai, sevišķi pārmetot Rūzvelta kļūdas. Tā laikraksts Daily American publicists V. Peglers ievietojis rakstu: Rūzvelts un viņa Jaltas noziegums.

Bostonā, oktobrī.

O. Akmentiņš

Kāpēc vilina zaļā robeža

VĒSTULE REDAKCIJAI NO BEĻĢIJAS

Mūsu tautieši Beļģijā līdz ar citiem DP ogļračiem pēdējā laikā ārkārtīgi daudz pūlējušies, lai varētu atstāt ogļraktuves un iesaistīties tepat Beļģijā kādā citā darbā, vai arī izceļot uz citām zemēm. Lai piedabūtu beļģu valdību atļaut atstāt ogļraktuves, pirms kāda gada notika masveida ārzemju ogļraču demonstrācijas, bet tās visas beidzās bez pozitīviem rezultātiem. Lielāku slavu ogļraču grupa, kas demonstrāciju dēļ nokļuva cietumā, līdz ar ģimeņu locekļiem izsūtīja atpakaļ uz Vāciju, bet tos, kas paši bija dabūjuši darbu fabrikās, atkal novirzīja atpakaļ uz ogļraktuvēm.

Ar IRO palīdzību no Beļģijas varēja izceļot tikai tie ārzemnieki, kas nebija iesaistījušies ogļraču akcijā, bet šeit ieradušies citādā ceļā. Daļa no viņiem varēja izceļot uz Austrāliju, ko latvieši ari izmantoja, tā kā tagad šādu tautiešu palicis visai maz. Bez viņiem Beļģijā vēl ir ap 30 cilvēku liela studentu grupa, kas šeit mācās, bet ari viņi saistīti ar noteikumu, ka pēc studiju beigšanas nevarēs dabūt darbu beļģu valsts iestādēs un varēs to meklēt vienīgi privātos uzņēmumos.

No visa sacītā redzam, ka ogļracim gandrīz vai vienīgi izkļūšanai palicis nelegālais ceļš — pāri zaļajai robežai. Kāpēc gan tā īsti vilina? Lieta tā, ka ārzemju ogļracis Beļģijā neizpelna vairāk par vidēju ierēdni vai rūpniecības strādnieku, ja pēdējais nodarbināts 10 stundu dienā. Ja dzirdam, ka ASV, Francijā un Anglijā kvalificēti ogļrači pelna stipri augstākas algas nekā fabriku strādnieki vai vidējie ierēdņi, rodas jautājums, kāpēc gan Beļģijā ir citādi. Uz to atbildi dod fakts, ka vairāk nekā 50 proc. ogļraktuvēs nodarbināto Beļģijā ir ārzemnieku. Viņi parasti saņem 170—180 franku dienā un skaitās nekvalificēti, kamēr pārējos darbus ogļraktuvēs veic paši beļģu strādnieki, kas ir kvalificēti speciālisti un novietoti vadītājos amatos un tāpēc saņem 200—250 franku dienā. Kaut cik apmierināti vienīgi itaļu strādnieki, bet viņu stāvoklis ir citāds. Viņi nopelnītos frankus apmaina un notērē savā dzimtenē, uz kurieni dodas gadskārtējos atvaļinājumos. Kursa starpības dēļ viņi par saviem frankiem Itālijā iegūst labu pretvērtību un var būt apmierināti. Visiem citiem ārzemju ogļračiem aprēķitā īpatnība liekas netaisna un tāpēc viņi arī par pāri nodarījumu uzskata sava laika beļģu valdības solījumu — pēc 2 līguma gadiem atbrīvot no ogļraktuvēm un atļaut meklēt darbu citās nozarēs, ko valdība nepilda, aizbildinādamies ar saimnieciskām grūtībām. Tāpat ārzemju ogļrači jūtas pievilti, ka viņiem pie vervēšanas Vācijā nav stāstīts, ka viņi Beļģijai vajadzīgi vienīgi tāpēc, ka paši beļģi pēc vācu okupācijas varas izbeigšanās, kas viņus sadzina ogļraktuvēs, tās masveidīgi atstāja, un meklēja izdevīgāku darbu. Lai ogļrūpniecībā neiestātos krize, ar jau minēto solījumu tika steigā savervēti DP ogļrači. Par šo apstākli neviens atklāti nerunā, un valdība paliek pie sava ieskata, ko ārzemju ogļrači dibināti uzskata par savtīgu un jūtas maldināti.

Pašiem viņiem legāli tikt uz ārzemēm iespējams tikai retos gadījumos, jo IRO ceļu nemaksā. Īpaši grūtā stāvoklī ir cilvēki ir lielākām ģimenēm, jo, ievērojot ierobežoto atalgojumu un augsto dzīves izmaksu, nav iespējams uzkrāt lielākas naudas summas, kādas būtu vajadzīgas izceļošanai. Tas iespējams vieniģi vieniniekiem, bet arī tiem sava nelaime — lielākā daļa sapelnīto naudu tūlīt ari vieglprātīgi notērē alkoholā vai lētās izpriecās. Tā ārzemju un līdz ar tiem latviešu ogļrači Beļģijā nonākuši sava veida burvju lokā, no kuŗa tiem grūti izkļūt. Tāpēc ari viņus vilina zaļā robeža, kaut gan katrs apzinās šādas rīcības nopietnās sekas. Par laimīgiem sevi var saukt tie nedaudzie, kas saviem spēkiem pēdējā laikā varēja izkļūt uz Kanadu.

Beļģijā, oktobrī. P. P.

Prof. L. Bērziņa godināšana Kolorado Springsā

Visai ievērojams notikums Kolorado Springsa latviešu sabiedrībā bija sirmā latviešu tēva un audzinātāja prof. L. Bērziņa 80. dzimšanas dienas svinības, kur bez neskaitāmiem apsveikumiem no dažādām zemēm suminājumus bija nesis kupls godinātāju pulks — to bija saradies tik daudz, ka telpas atgādināja bišu stropu. Savā atbildes runā profesors sacija, ka viņš savu mūžu gan laikam nebūšot nodzīvojis labu darbu nedarījis. Sirmais profesors vada Kolorado latviešu draudzi un 30. septembri šeit iesvētīja divus latviešu jaunekļus. Katru sestdienu notiek svētdienas skolas mācības bērniem. Pa spīti lielajam gadu skaitam, sirmais profesors jūtas visai spirgts un nenogurdams rūpējas par savu bērnu bērnu pulku, kuŗā ir septiņas galvas. Mazākā no tām — Kristine vēl tikai rāpo.

Prof. Ludis Bērziņš ar iesvētītajiem latviešu jaunekļiem.
Foto: J. Valtenbergs.

Sirmais jaunatnes audzinātājs savu svētdienas skolas bērnu vidū Kolorado Springsā
Foto J. Valtenbergs

Anglijai trūkst ogļraču

VĒSTULE LATVIJAI NO HALIFAKSAS

Jau dažus mēnešus valsts ogļrūpniecības pārvalde (NCB) bez sevišķām sekmēm turpina sarunas ar ogļraču arodsavienību par ārzemju strādnieku līgšanu ogļraktuvēm. Soreiz tos varētu ievest no Italijas, kur apm. 2 milj. bezdarbnieku. Ogļrači pret to iebilst tādēļ, ka tas samazinātu iespēju prasīt algu paaugstinājumus, ko līdz šim laiku pa laikam izdevies panākt. Arodbiedrība no savas puses ieteic valdībai pasteigties ar raktuvju iekārtu modernizēšanu.

Strādnieku valdībai rūpes dara apstāklis, ka tai jāsamazina ogļu eksports, lai nodrošinātu pašu patēriņu un nepieciešamās rezerves. Neskatoties uz pastāvīgiem mēģinājumiem uzlabot ogļraču algas un darba noteikumus, izrādas ka Anglijā patreiz ir vismazākais ogļraču skaits, kāds bijis pēdējos 50 gados. Strādnieku skaita samazināšanās uzrāda arvienu pieaugošu tendenci. Šini gadā vien ogļraču skaits samazinājies par 19.000. Ogļrūpniecības pārvaldei jākonstatē, ka nav attaisnojusies ārzemnieku iesaistīšana ogļraktuvēs. Kopš 1947. g. ogļrūpniecībā iesaistīti un apmāciti 13.000 poļu un EVW, kas ir tikai tikdaudz, cik ogļraču raktuves atstājuši pēdējos 9 mēnešos.

Kādā lasītāja vēstulē Manchester Guardian izteikts viedoklis, ka Anglija nav pietiekami atsaucīga pret ārzemniekiem. Nepalīdzot ari Anglijas pavalstniecība, jo aizspriedumam pietiek ar vārdu „ārzemnieks', kas nedod tiem iespējas savu stāvokli uzlabot. Lasītājs aicina būt demokratiskākiem pret ļaudīm, kam dota iespēja ieceļot Anglijā.

Pie šīm pašām pārdomām kavējas ari Eiropas brīvprātīgais strādnieks, gaidot 1951. g. 1. janvāri, kad lielākai daļai būs dota briva darba izvēle un maiņa. Tā kā viņš joprojām paliks „ārzemnieks", jāparedz, ka grūtības, ko līdz šim uzlika darba ministrija, sagaidāmas ari no arodbiedrībām un šejieniešu noskaņojuma pret ārzemniekiem vispār. Tas gan nav kvalificējams par naidīgu, bet — ja labo vietu visiem nepietiek, tad savējiem protams priekāroka.

Halifaksā, oktobrī.

A. O.

LATVIEŠI VISĀ PASAULĒ

△ Zeltraču pilsētā Noranda nodibināta DV nodaļa. Tajā 33 biedri. Valdē ievēlēti: O. Kjavnieks, Ē. Konrāds, R. Grava, J. Strautmanis un I. Dālbergs, bet revīzijas komisijā R. Grāvītis, K. Krūmiņš un A. Šimans. Nodaļa rosīgi gatavojas valsts svētku rīkošanai. Paredzēts uzņemt piaicīgu siedojumu vākšanu, lai uz Ziemassvētkiem iepriecinātu Vācijā palikušos kara invalīdus. Nodaļas adrese: Osv. Kjavnieks, 133-9 Str. Noranda, Que., Canada.

△ Karlailā, Anglijā nodibināta DVF nodaļa. Valdē ievēlēti F. Mečulins, P. Zobs un L. Dombrovskis, bet revīzijas komisijā — E. Lange, G. Krauja un R. Vecsproģis.

Cikagā dzīvo ap 5.000 latviešu, bet tās apkārtnē ap 1.000. Iecelotāji strādā fabrikās, veikalos, slimnīcās vai par mājkalpotājiem. Labāk veicas angļu valodas pratējiem. Izpeļņa no 75 centi līdz 1,50 dol. stundā ar 40 stundu darba nedēļu. Visgrūtāk darbu atrast sievietēm elektrības piederumu, radio uc. fabrikās. Visaugstākā izpeļņa metalla un šķu apstrādāšanas fabrikās, kā ari namdariem un mūrniekiem. Technisko zīmētāji izpelna pat līdz 2 dol. stundā. Grūts tikai dzīvokļu jautājums lielākam ģimenēm.

△ 1. okt. Minneapolisā notika pianjas svētku dievkalpojums ar mūz. P. Langiņu un viesiem prof. Ed. Šmitu un mūz. J. Putniņu. Pēc dievkalpojuma prof. Ed. Šmits iepriecināja tautiešus ar J. Vītola variāciju un Šopēna darbu atskaņojumu. Mūz. Langiņa stipoja, ka galdāma latviešu draudzes nodibināšanās Minneapolisā.

△ Oktobra sākumā Sietlā latviešu dievkalpojums bija pulcinājis pāri par 100 tautiešu. Bija ieradušies ari vairāki amerikāņu mūziķi un Vašingtonas štatā labi pazīstamā Franzena, kas dāsnā dāvinājusi bēgļu iecelotājai un izvietotājai ASV. 28. oktobrī notiek Sietlas drāmatiskās kopas pirmizrāde, uzvedot V. Richteres Nebēdnieki, rež. A. Grīnbergas vadībā. Vairāki svētku akti paredzēti 10. novembrī, pēc kam notiks komponista V. Dārziņa klavierkoncerts.

△ Milvoku televīzijas raidītāja latviešiem veltītā pusstundā runāja Viskonsinas latviešu biedrības priekšniece L. Kazāka, stāstot par pārvietoto latviešu dzīves problēmām un vajadzībām. Biedrība piedalīsies 18. un 19. nov. Milvoku tautas svētkos ar latviešu priekšnesumiem, kā ari izstādīs latviešu mākslas amatniecības ražojumus.

△ Apvienotās bēgļu palīdzības komitejas sasauktajā Čikāgas latviešu sanāksmē vienojās aktīvāk piedalīties Vācijā palikušo tautiešu pārvešanai uz Ameriku. Līdzekļu sagādei nolēma riedot vai nu vienreizīgi vai arī ik mēnesi pa dolāram.

△ Vašingtonas latviešu akadēmiskās kopas pilnsapulcē pieņemts statūtu projekts un ievēlēta kopas valde, kas konstruējusies šādi: kopas priekšnieks C. Hilmanis, 1. vietn. A. Restbergs, 2. vietn. L. Jordāns, rakstvede L. Jagare, kasiere S. Burkāviča.

K. Augstkalns

Vai Latvijas armija 1940. gadā varēja cīnīties?

MŪSU VALSTS AIZSARDZĪBAS STĀVOKLIS PATSTĀVĪBAS LAIKĀ UN LIKTENĪGAJOS GADOS

Šīni un vairākos turpmākos laikraksta numuros sniegsim mūsu līdzstrādnieka bij. Latvijas armijas kapt. K. Augstkalna rakstu rindu, kurā analizēta bieži diskutēta problēma par Latvijas eventuālām iespējām 1939. un 1940. g. ar ieročiem pretoties Padomju savienības agresijai. Autors labi pazīst apstākļus, jo Latvijas armijas štābā pildīja operatīvās nodaļas priekšnieka pienākumus. Viņa raksts arī satur daudzus vispārībā maz pazīstamus faktus un skaitļu materiālus.

Tuvojas 18. novembris, kad katra latviešu domas vairāk nekā citkārt saistīsies ar Latviju un tās likteni, meklējot arī iemeslus tam stāvoklim, kādā esam pašreiz. Daudzkārt pārrunāts jautājums, vai Latvijai 1939. resp. 1940. g. bija ar ieročiem jāpretojas Padomju savienības agresijai, vai arī jāiet tas ceļš, kādu izvēlējās mūsu toreizējā valsts vadība.

Nevaru atbildēt uz jautājumu, kādēļ mēs necīnījāmies, bet gribu dot, cik iespējams, skaidru jēdzienu par Latvijas militāro gatavību likteņiga-jā momentā un izskaidrojumu, kā šāds stāvoklis bija radies. Jāpiebilst, ka pilnībā paveikt šo uzdevumu nemaz nav iespējams, kaut arī mans dienesta stāvoklis likteņigajos gados armijas štābā samērā labi atļāva pārredzēt situāciju šajā ziņā. Tomēr gadi un asie pārdzīvojumi daudz ko dzēsuši no atmiņas, bet rakstītu materiālu nav, tādēļ tālāk minētos skaitļus lūdzu uzskatīt tikai par aptuveniem.

Valsts spēja cīnīties atkariga no materiālā un morālā spēka resp. vērtības militārā ziņā un. uzsākot ciņu, arī no mobilizācijas gatavības. Pēdējais attiecināms sevišķi uz mazām valstīm.

1. MATERIĀLĀ VĒRTĪBA

Valsts materiālā vērtība militārā ziņā atkariga no armijas skaitliskā sastāva, apbruņojuma, ieskaitot transporta līdzekļus, kara rūpniecības un izejvielu krājumiem.

Skaitliskais sastāvs Latvijas armijā miera laikā svārstījās starp 14.000 un 20.000, atkarīgi no viena gada iesaukuma lieluma un no tā, cik gadu iesaukumi pašreiz bija armijā. Cik liels skaitliskais sastāvs bija katrā momentā, grūti pateikt, jo nebija visiem vienāds dienesta ilgums, un visu gada kontingentu nelesauca un neatvaļināja vienā reizē. Viena gada iesaukums zemāko stāvokli sasniedza 1937./38. g., kad bija ap 8000 iesaukto vai pat drusku mazāk. Ar 1939. g. iesaucamo skaits atkal sāka palielināties. Tā kā 1939. g. rudenī armijā papildus nebija iesaukts neviens cilvēks, tad mūsu miera laika armijas stiprumu šajā brīdī varam rēķināt apmēram 17.000.

Vispār atzīts, ka var iesaukt 7—10 proc. iedzīvotāju, bet augstākais 15 proc., lai valsts saimnieciskā dzīve turpinātos kaut cik normāli. Tātad teorētiski mūsu armijas stiprums kara laikā varētu būt ap 200.000—300.000 viru. Praktiski, saskaņā ar mobilizācijas plānu, armijas skaitliskajam sastāvam pēc mobilizācijas bija jābūt ap 130.000. Starpību starp šo skaitli un maksimālo bija paredzēts iesaukt pakāpeniski, karam ieilgstot. Bez tam iesaucamo skaitu noteica arī ricībā esošo ieroču daudzums.

Skaidru ainu varbūt dos galveno vienību uzskaitījums un salīdzinājums ar robežu garumu. Pēc mobilizācijas plāna bija paredzēts saformēt izmantošanai frontē 7 divizijas, 3 motorizētas grupas, katru apm. bataljona stiprumā, 3 vai 4 atsevišķus rītenbraucēju bataljonus un 2 atsevišķus jātnieku divizionus. Bez tam šo vienību pastiprināšanai bija paredzēts nedaudzas armijas artilerijas (3 vai 4 divizioni), aviācijas (galvenā nozīmē 3 izlūkināšanas eskadriļām) un sapieru vienībām. Aizmugurē vēl bija paredzēta papildus divizija apmācībai un kaujas vienību papildināšanai un dažādas garnizonu vienības.

Galvenā nozīme bija 7 frontes divizijām. Austrumu robežas garums bija 200 km. Visas 7 divizijas ievirzot tūlīt kaujā, kas nav normāli, katrai divizijai būtu jāaizstāv apm. 30 km plats iecirknis. Ja kaujā iesaistītu 6 divizijas, tad iecirkņa platums caurmērā būtu 35 km. Ko tas nozīmē, to sapratīs katrs, kas pieredzējis pēdējo karu. Turklāt jāievēro, ka diviziju ricībā nebija arī motorizētu transporta līdzekļu. Bija paredzēta tikai viena auto transporta rota, galvenā kārtā municijas piegādei. Bet mūsu stāvoklis faktiski bija vēl labvēlīgāks, jo 1939. g. rudenī Igaunija pirms Latvijas parakstīja „savstarpējās palīdzības paktu" ar Padomju savienību, kas atsedza mūsu ziemeļu flanku un fronti pagarinājā par apm. 300 km. Un 1940. g. Lietuva jau bija okupēta, kad agresija vērsās pret mums. Tas savukārt atsedza mūsu dienvidu flanku un pagarināja fronti par apm. 400 km. Bez tam bija vēl jāveido otra fronte pret Kurzemē esošām bazēm. Cik plats iecirknis iznāktu vienai vai otrai divizijai katrā atsevišķā gadījumā, tas katram viegli aprēķināms. Bez tam jāievēro, ka mūsu robežas nesedza nekādi dabiski šķēršļi, un visa Latvijas territorija piemērota kara darbībai visām ieroču šķirām.

Apbruņojums Latvijas armijai ilgu laiku, apm. līdz 1936. g., savā pamatā bija tāds, ar kādu armijas cīnījās pirmās pasaules kara beigu posmā. Kājnieku vienības bija apbruņotas ar angļu ieročiem — 1914. g. šautenēm, Luisa patšautenēm un Vikersa ložmetējiem uz triju paraugu balstiem.

Artilērijā galvenie ieroči bija 18 mārciņu vieglais lauku lielgabals un 105 mm lauku haubice. Bez tam bija vēl dažas baterijas dažādu tipu smagās artilērijas, kā 42" Kanē un 150 mm haubices. Zenītartilērija sastāvēja galvenā kārtā no veciem krievu vieglem 3" lauku lielgabaliem, kas bija pielāgoti gaisa mērķu apkarošanai.

Aviācijā gandrīz visu laiku bija caurmērā 2 izlūkināšanas, 2 izlūku un viena skolas eskadriļa; to organizācija vairākkārt mainījās.

Flote sastāvēja no k/k Virsaitis (vecs pārbūvēts kuģis ar augstu smaguma punktu), traleriem Viesturs un Imanta un zemūdenēm Spidola un Ronis. Kā traleri, tā zemūdenes bija būvētas Latvijas laikā un bija jāatzīst par labām, kaut arī zināmā mērā bija jau novecojušas.

Sakaru uzturēšanai galvenie līdzekļi bija pirmajā pasaules karā jau pa daļai nolietotie lauku telefona aparāti un kabeļi. Transports — gandrīz tikai zirgu velkme, izņemot dažas auto transporta rotas, ko bija paredzēts saformēt no rekvizētiem dažāda tipa automobiļiem.

Domāju, ka nevajaga būt lietpratējam, lai atzītu — visumā bēdīga aina. Šai laikā līdz 1936. g., izņemot 2 traleru, 2 remūdeņu un dažu lidmašīnu iegādi, gandrīz nekas nebija darīts, lai uzturētu armijas apbruņojumu kaut cik atbilstošā līmenī. Bija daži nelieli mēģinājumi kaut ko darīt, bet arī tie izrādījās nelaimīgi. Kustīgās jātnieku un riteņbraucēju vienības Luisa patšautenes vietā mēģināja apbruņot ar jaunākās sistēmas Vikersa Bertjē patšautenēm, bet šis modelis praksē izrādījās par nederīgu sava komplicētā mechanisma dēļ, kas ātri bojājās. Tāpat par neizdevušos jāatzīst mēģinājums kājnieku vienības aizstāt veco vācu minmetēju ar tā saukto kājnieku lielgabalu. Prettanku aizsardzībai nebija itin nekā, izņemot vienu 13 mm prettanku šauteni, ko karaskolā parādīt kadetiem.

Nākošā rakstā lasiet:
LATVIJAS ARMIJAS MORĀLĀS VĒRTĪBAS ANALIZE

INTERVIJAS PAR DP

Bonnai DP likuma nebūs — Aptīrītāji nometnēs būs sociālā pabalsta saņēmēji — Visi palicēji tiks darbā — Izceļošana uz ASV kļūst modes lieta

Lejassaksijas iekšlietu ministrijas ārzemju bēgļu nodaļas virspadomnieks R.: „Sabiedroto augsto komisāru vēlēšanās bija, lai DP lietas pakļautu bēgļu ministrijas aparātam, bet tā no šī milzu darba atteicās, jo praksē viņai nav vēl izdevies labi nokārtot pašu vācu bēgļu lietas. Tad ar augsto komisāru rīkojumu DP kā vācu saimniecībā iekļautu sabiedrības grupu pakārtoja iekšlietu ministrijai. DP visur saņēma pagaidu pases, vietām arī īpašas uzturēšanās atļaujas. Bija paredzēts, ka Bonnas parlaments pieņems īpašu DP likumu, kas aptvers visus jautājumus, kas skar DP vācu saimniecībā un dzīvē. Tagad virsroku guvis uzskats, ka īpaša DP likuma nebūs, bet DP lietas nokārtos likums par bēgļiem, bezpavalstniekiem un imigrantiem. To izstrādā, un dienas gaismu tas ieraudzīs vēl šogad."

Lejassaksijā iekļautā Lineburgas pārvaldes apgabala DP lietu kārtotājs padomnieks K.: „Kārtojam DP dzīvi to likumu un noteikumu robežās, kas ir spēkā un kas līdz šim noteica vācu bēgļu lietas. Katrai nometnei savā rajonā esmu iecēlis īpašu vadītāju, kuram pakļauts viens emigrācijas lietu kārtotājs ierēdnis un viens vai vairāki biroja darbinieki. Lai pēkšņa emigrācija neradītu sarežģījumus nometnes pārvaldē, šos darbiniekus neesmu izraudzījis no DP vidus, bet tie ir iekšlietu ministrijas ierēdņi. Nometnes pārņemot, dažās no tām kļūdas dēļ tika saistīti algotos darbos arī īpaši telpu un apkārtnes aptīrītāji, arī saimnieciski darbinieki no DP vidus. Tā kā vācu bēgļu nometnēs tāda kārtība nepastāv, esmu uzdevis to novērst. Nometņu telpu un apkārtnes aptīrīšana turpmāk būs to iemītnieku pienākums, kas saņem sociālo pabalstu, bet ne Alu un Alfu saņēmējiem. DP stāvoklis manā rajonā nav sliktāks par vācu bēgļu stāvokli, un tie dzīvo apmierināti. Dažādiem saimnieciskiem un amatnieciskiem DP pasākumiem nometņu rajonos šķēršļus neceļam, bet jāievēro, ka nometņu eksteritoriālitātes laiks beidzies."

Kādas nometnes vadītājs, birģermeistars S.: „Līdzās sava pagasta vadībai esmu kā algotu blakus darbu uzņēmies arī O. nometnes vadītāja pienākumus. Iepūstot pagasta iedzīvotāju vidū, DP skaitliski veido noteiktu majoritāti. Nav man zināms, vai pēc 2 gadiem, kad notiks jaunas pašvaldību vēlēšanas Vācijā, viņiem būs balstiesības. 60 proc. DP no manas nometnes var nākotnē emigrēt, bet 40 proc. būs jāiekļauj pagasta dzīvē uz tagad vēl nepārredzamu laiku. Uzsveru, ka attiecības ar DP šeit ir labas, un saimnieciski tie ievērojami atdzīvinājuši pagasta dzīvi, jo ir ļoti enerģiski ļaudis un attapīgi darba iespēju izmantotāji."

Darba pārvaldes vadītājs Dr. F.: „Man jānožēlo, ka manā rajonā ir maz darba iespēju, un bezdarbnieku skaits liels. Nostādot visus vienā tiesību plāksnē, esmu centies dot darbu vienlīdzīgi DP un vāciešiem. DP sievietes strādā mežu jaunaudžu kopšanas darbos, daži virieši pie dzelzceļu stigu remontiem. Vācu firmas nelabprāt saistās ar DP darba spēku, jo ar to nevar kā ar ilgstošu rēķināties, pastāv arī valodas grūtības. Mans nodoms ir — iesaistīt darbā visus Vācijā palicējus. Esmu DP pieķīris augstākās Alfu saņēmēju normas."

Vācu skolu inspektors S.: „Saprotu jūsu cenšanos uzturēt nacionālas skolas, bet atgādinu grūtības, kādas var rasties jūsu bērniem, kad tiem, nacionālām skolām skolnieku mazā skaita dēļ likvidējoties, būs jāiesaistās vietējās vācu skolās — vācu valodas zināšanas visumā nav labākas par viduvējām. Skolnieku inteliģences līmenis ir augsts, veselības un tirības stāvoklis teicams. Mans uzdevums ir sekot mācību gaitai, par skolotāju personālo sastāvu atbildīgs jūsu nacionālais skolu inspektors."

Tiktālu vācu amatpersonas. Taču DP jautājums nav pilnīgi nodots vācu iestāžu rokās. Pastāv vēl DP Division britu joslā ar sēdekli Lemgo un tai pakārtotās iestādes Hanoverā, Kīlē, Diseldorfā un Hamburgā. Tiešā saskarē ar DP nonāk tikai īpaši DP lietu rezidenta virsnieki, kas darbojas attiecīgos apgabalos.

Lineburgas apgabalā rezidējošais pulkvedis T.: „Mans uzdevums, apļūkojot DP nometnēs uz vietas, vērot to sadzīvi ar vācu iedzīvotājiem un sekot, vai vācu iestādes DP nenostāda sliktākā stāvoklī, nekā paredz likumi un mūsu augstā komisāra norādījumi. Vīsumā jāsaka, ka lietas rit normālā gaitā un ir bijušas tikai sīkas sūdzības, piem., par elektriskās strāvas ierobežojumiem uc. Nometnēs iedzīvotāju skaitam mazinoties, nav iespējams novērst apstākli, ka brīvās telpas tiek nodotas vācu iedzīvotāju lietošanā. Ir norādīts, ka DP nevar novietot sliktākās telpās, labākās nododot vāciešiem. Nav paredzēts DP un vāciešus novietot kopējās barakās vai blokos. Ir izteiktas daudzu DP vēlēšanās atļaut tiem pārcelties uz nometnēm, kur labāki darba apstākļi. Pārcelties uz citu nometni DP vienas pavalsts (piem., Land Niedersachsen) robežās var ar vācu iestāžu atļauju vien, bet pārcelties uz citu pavalsti britu joslā — ar britu iestāžu piekrišanu."

IRO rajona direktors Dr. F.: „Apļūkojot dzīvi kādā nometnē, redzēju kādu DP cītīgā darbā balsinot savu istabu. Jautāts, vai viņš domā Vācijā palikt uz mūžīgu dzīvi, ja remontā savas telpas, jautātais atbildēja, ka nevarot nekur izceļot, būšot vien jāpaliek Vācijā. Tas ir nepareizs uzskats. IRO visiem iespējamiem līdzekļiem cenšas veicināt emigrāciju arī vēl tagad. Devu rīkojumu ātri nokārtot minētā DP emigrāciju. DP vajaga izmantot katru emigrācijas variantu un necensties nokļūt tikai uz ASV. Šī cenšanās sāk izvērsties gandrīz par modes lietu. Esmu ASV pilsonis, bet nebūt nedomāju, ka visiem DP taisni tur būs labākās aklimatizēšanās iespējas."

Vdn.

VĪRI KAS NOKĀPA ELLĒ (5)

„Septiņviru karātavās" ar gen. Goperu

LATVIEŠU PRETESTĪBAS KUSTĪBAS CĪNĪTĀJA ATMIŅAS

Kad pavērās acis — atkal ieraudzīju viru baltajā pārvalkā. Tas laikam bija sanitārs vai ārsts, kura vienīgais uzdevums še bija — gādāt, lai samaņu zaudējušie NKVD mocekļi pēc iespējas ātrāk atgrieztos savu ciešanu izjūtā un apzināti saņemtu jaunas spīdzināšanas.

Biju notriepts asinīm, mutē sajutu izsistu zobu, un arī pārējie tās puses zobi smaganās kustējās. Kaistošā galva džingstēja, ķermenis šķita kļuvis trīskārt smagāks, un locekļi kā sasaistīti. Turklāt vēl mani skurbināja smeldzošas sāpes, un šķita, ka sāpu viss.

„Dodiet jel ūdeni!" es lūdzos.

„Ne pīliena!" — sātaniski cieta bija atbilde.

Krūtis man sagriezās žultains kamols:

„Es protestēju par šādu necilvēcību! Es sūdzēšos pašam iekšlietu tautas komisāram!"

„Muti ciet, nolādētais kuņas bērns!" tiesnesis man uzbrēca. „Ar tādiem spiegiem un nodevējiem komisārs nemaz nerunā."

Un nespēdams izgāzt savas zvēriskās dusmas vārdos vien, šis padomju taisnības meklētājs personīgi metās man virsū, grieza manas rokas un lauza pirkstus, kliegdams man sejā:

„Atzīstieties, vai arī mēs jūs samalsim druskās!"

Kliedzu arī es — sāpēs un nevarībā, izmisumā un naidā, bet mani neviens neklausījās un nedzirdēja. Saniknotais čekists lamādamies un lādēdamies spārdīja mani kājām, bet es kodu pats savās rokās, lai nejustu tās sāpes, ko man nodarīja viņa apkaltie zābaki un dūres . . .

Lāgiem ez jutu, ka spēki jau zūd. Bet kad sitienu notrulinātā miesa jau bija sāpju pārsātināta tiktāl, ka jaunas vairs nespēju sajust, šie paši dūru un zābaku belzieni mani pamodināja līdz šim vēl tikai zemapziņā snaudošo spītu. Tas ir kaut kas pārcilvēcisks un dzīvniecisks reizē: tas, lūk, ir spēks, kas ievainotam karavīram liek cīnīties, līdz kamēr pati nāve tam izņem ieroci no rokas; tas ir spēks, kas aizsāutam vanagam liek knābt un plosīt nagiem savu gūstītāju, līdz mednieks tam apgriež kaklu.

Šī ciešanu atraisītā spīts nu sacēlās manī, un tas, ko līdz šim biju aptvēris tikai ar prātu un apziņu, nu ierunājās manī ar asiņu un zemapziņas balsīm. Es izturēšu līdz galam, lai ko tas arī maksātu! Še vairs nav cīņa par manis paša dzīvību, kuŗai NKVD acīs nebija ne graša vērtības — še ir cīņa par simts vai varbūt tūkstoš citu vēl brīvu cilvēku dzīvībām, un tajā man jāuzvar, kaut pašam bojā ejot!

Pēc divu diennakšu ilgas spīdzināšanas, asinīm noplūdušu un fiziski salauztu manī iemeta mazā kamerā, un man nebija ne jausmas, kas notiks tālāk. Negantās sāpes, izsalkuma un slāpju mocīts, galīgā nespēkā sabruku ceļos, lai runātu ar vienīgo, kas še spēja mani dzirdēt un saprast. Es lūdzu Dievu un darīju to no visas sirds; es lūdzu Visuvarenā žēlastību, spēku un izturību savās tālākajās mocību gaitās; es lūdzos, lai tām drīzi būtu gals . . .

Pēc stundas vai arī vēlāk atvērās kameras durvis, un tajās parādījās izmeklēšanas tiesnesis:

„Vai esat pārdomājis un gribat atzīties?"

„Man nav ko atzīties — viss jau pateikts."

Durvis smagi aizcirtās, un smeldzošu sirdi gaidiju, kas notiks. Taču pārgurums bija smagāks par nemieru, — es biju atkritis kameras kaktā uz akmens klona un aizmidzis . . .

Nezinu, cik ilgi tā gulēju, kad sarga bargā balss mani uzmodināja. Biju nosalis un nevaldāmi drebēju. Sargs mani izveda pagalmā, kur jau gaidīja centrālcietuma mašīna.

Bez manis šais „septiņviru karātavās" bija piesprādzēti vēl tikai četri vīri, un kad aiz manis mašīnas durvis noslēdza — zinājām, ka šonakt vairāk vedamo nebūs, vismaz šajā braucienā nē.

No manis pa labi līgojās sirms un saguris, apdauzītu seju, bārdu un ūsām apaudzis vīrs, un tikai labi ieskatoties, pazinu tajā kādreiz stalto ģenerāli Goperu.

Mēs sākām klusi sačukstēties un iepazināmies.

„Par ko jūs apcietināja?" sirmgalvis ieinteresēts apvaicājās.

Es izstāstīju.

„Kuŗā korpusā esat?"

Pateicu arī to, un tūliņ noskaidrojās, ka ģen. Gopers kopā ar seši citiem latviešiem ievietots tā paša korpusa 14. kamerā — tieši zem mums.

Auto sakustējās un uzsāka savu gaitu uz centrālcietumu. Laika nebija daudz.

„Ģenerāļa kungs, mēs uzturam sakarus ar pārējām kamerām. Mēģiniet atcerēties mūsu kodu — mēs sakļauvēsimies arī ar jums." Un es noskaitīju visa alfabēta signālus pēc kārtas.

„Lūkošu paturēt prātā," vecais virsnieks apsolījās. „Bet ja tas nebūtu apgrūtinoši, — lūdzu rīt pēc pusdienas lēni noraidīt mums visu alfabētu, lai varētu pierakstīt. Ko nesapratīsim, lūgsim atkārtot."

„Labi, — norunāts!" Un tā kā auto vēl skrēja pa Rīgas ielām, es pasteidzos izmantot atlikušo laiku: „Ko ģenerāļa kungs domā par pašreizējo stāvokli?"

„Es raugos nākotnē ļoti pesimistiski!"

„Jūs, droši vien, ko zināt par iekšlietu komisāram denuncēto latviešu virsnieku sarakstu, ko parakstījis mūsu jaunais varasvīrs Bruno Kalniņš?"

„Manu zēn!" ģen. Gopers manāmi aizskarts sacīja. „Par to pat runāt ir pretīgi. Manā kamerā ieslodzīts kāds virsnieks, kas ne vien ierakstīts šai sarakstā, bet pats ar to arī iepazīstināts. Še negribu nevienu tiesāt, jo katram pašam jāatbild par saviem darbiem, un tā savā laikā būs jāatbild arī Bruno Kalniņam. Es esmu audzinājis vīrus un jauniešus nacionālā garā, mācījis tiem mīlēt savu tautu un tēvu zemi tāpat kā sevi pašu, un ceru, ka daudzi nebūs aizmirsuši manī un manu mācību. Turpretim Bruno Kalniņš ir pretstats savam tēvam, ko reiz esmu dziļi cienījis kā cilvēku un politiķi. Un tur, kur es latviešu karavīru audzināšanā esmu ielicis savu dvēseli un mūža pieredzi, tur Kalniņš šodien nesaudzīgi cenšas izravēt visu labo un latvisko, lai tā vietā sētu naidu pret savu tautu un viņas kultūru. Lai Dievs dotu, ka sarkanā nezāle neatrastu auglīgu zemi tajās sirdīs, kas reiz pukstēja brīvajai Latvijai. Ticiet man — nāks diena, kad tauta tiesās šo vīru kā vienu no lielākajiem nodevējiem. Ja liktenis ļaus kādam izglābties, tad lai tas ir šā laikmeta liecinieks un neaizmirst savu pienākumu."

Mūsu brauciens bija galā, un mašīna apstājās cietuma pagalmā. Pirms durvis nebija atvērtas, ģen. Gopers vēl pačukstēja:

„Lūdzu neaizmirstiet noraidīt kodu, kā norunāts!"

Tad arī sargi atrāva durvis, atsprādzēja mūsu notirpušās rokas, un brīdi vēlāk pieci vīri — gan dažādos vecumos un sabiedriskajās pakāpēs, bet gauži vienādi savā baigajā likteni — sargu pavadībā gurdeni vilkās pa piesnigušo pagalmu uz savām kamerām. Rokas uz muguras, trīs soļus atstatē viens aiz otra . . .

Šai brīdī man ienāca prātā brīvās Rīgas garnizona parāde Vienības laukumā, ko vēroju vēl zēns būdams, un sirds kļuva tik smaga, ka gribējās izraudāties. Bet te jau arī bija 4. korpuss, kur 28. kamerā mani gaidīja viri, kas neraud . . .

Nākošajā turpinājumā:
NO ČEKAS ATGRIEZĀS SIRMGALVIS

IRO darba chronika

Pasaules lielākie valodu kursi ir tie, ko rīko IRO bēgļu nometnēs Eiropā. Uz šī gada 1. jūliju tajos mācījās 42.635 bēgļi, visvairāk angļu un spāņu valodu.

•

Angļu kinoteātros šoruden būs redzama IRO dokumentārfilma par DP dzīvi nometnēs. Pašreiz to jau izrāda ASV kinoteātros. Filmu nodos arī Kanadai, Brazilijai, Portugalei un Skandinavijas valstīm.

•

Ceturtā daļa no visiem IRO aprūpē esošiem bēgļiem ir poļi. Pārējās lielākās grupas ir baltieši, ukraiņi, ēsti, spāņi un jugoslavi.

ARĪ MIRONIEM JĀATBALSTA AUSTRUMVĀCIJAS INDUSTRIALIZĀCIJA

Berline (md). — Berlines laikraksts Der Abend ziņo, ka Vācijas padomju joslā sāktā metalla lūžņu vākšanas akcija tagad skārusi pat kapsētas. Piecās padomju joslas pilsētās pārvaldes ierēdņi uzdevuši savākt kapsētās metalla zārkus ģimeņu kapenēs un aizstāt tos ar koka zārkiem. Austrumvācijas komūnistiskā valdība jau vairākkārt žēlojusies, ka metalla lūžņu trūkums kavējot industrializācijas programmu.

TĒV

Riga Kore

Vēstule latvie

„Par atgriešanos Latvijā tagad visvairāk runā mutes bajāri un karjēristi."
(Tā saka kāds latvietis A. Ābera rakstā Kā vītola zari, Latvijas 83. n-rā.)

Jūs rakstāt, ka tikai nelgas un godkārīe lielu amatu tīkotāji vēl domā par varbūtēju atgriešanos dzimtenē.

Tie, kam izdevies sacīnīt jau auto un ledus skaipi vai pat māju, visgudri pasmaida par bērnišķīgo nostāju. Svešajā zemē dzīve jāsāk no pašas apakšas; cik daudzkārt grūtāk tā būtu atsākama uz drupām un posta. Es redzu šo visgudro smaidu arī jūsu acīs, bet es neapmulstu no tā. Jūs esat aizmirsuši, ka lielai milestībai, lielām ciešanām un arī lieliem darbiem nav skaļuma.

Vai kāds ir dzirdējis, kā sēkla pārīgel čaulu, kad tā veras dzīvībai? Zāli augam dzirdējuši tikai dzejnieki un svētie. Pētnieka prātā ilgi veidojas un briest doma, līdz tā par jaunu atziņu kļūst, kas cilvēci aplaimo. Istais varonis nejēj baltā zirgā plivojošu karogu paceltā rokā, vientulis viņš mirst svešā mežmalā. Cīņas saucieni aprimst, drūzma noplok, un klusais gājējs meklē savu taku. Varbūt kāds jāntārpiņš padzirkstis viņam nakts tumšā savu sveci, varbūt kāda zvaigzne aizkrizdama mūžībā, lai mirkli pārlāsmos tumšās debesis.

Archibīskapa katedrālē nīca ir vienīgā vieta, kur var atgriesties tajā pasaulē

Bet gājējs zina, ka ritam ir jānāk, jo viņš dzird vanaga spārnu šalkoņu pār savu galvu. Tas ir tas pats pasaku putns, kas iznesa jaunekli cauri uguns jūrai. Aiz tās bija sala, kur mita daiļākā princese. Vanaga spārnus dedzināja uguns svelme, izvīcis viņš prasīja veldzes, Jauneklis izgrieza gabalu savas miesas un iemeta to putna knābī, viņš dzirdīja to savām asinīm. Tā ir pasaka, jūs teiksit. Kas šolaik vairs nedrošās kāpnes ceļ uz sapņu kalna, kur rasies neliga, kas pa tām gribēs augšup dotīes?

Jūs esat aizmirsuši sīksto latvieti, ko neizdeldēja nedienu gadu desmiti nedz simti. Jūs esat aizmirsuši tos, kas atdevuši vairāk nekā miesas gabalu. Ir tādi, kas nekāpj torņos, lai skandinātu lielā zvana mēli un izkliegtu savu veikumu pasaulei. Ausmas svidumu tie gaida, lai steigtos druvā pie darba. Vai arī tā ir pasaka, ka latviešu viri reiz izsauca valsti no kara trokšņa, republiku gaisā, kā nenovīdīgas mēles teica. Negantā spītī tie cīnījās par savu republiku gaisā, neatlaidīgās pūlēs tie glāba savu daiļo karalmeitu, kas šobrīd atkal dziļi pazemē vērpj gaismas pavedienu, tai melnais suns pie kājām. Melnais suns ir saodis asins

KULTŪRAS CHRONIKA

Jāņa Veseļa romānu Dienas krusts drīzumā izdos apgāds Daugava Stokholmā. Viņa romāna fragmentu Lielais gājiens pašreiz iespiež laikraksts Brīvā Balss Kanādā.

Dzejnieks Teodors Tomsons Sidnejā pabeidzis manuskriptu Vientuļības triumfs. Tas satur deviņas vēstules draugiem, kas rakstītas seipēdu jambos. Bez tam autoram vēl sakārtots paskvilu krājums Rucas Drūmās dienas — sonšu un balāžu krājums, kas gaida izdevēju.

Gleznotājs Voldemārs Brants Viktorijas mākslinieku rīkotajā gleznu izstādē guvis uzslavīgas atsauksmes par savu darbu Zieltāle pagalmā. Par viņu raksta arī The Herald mākslas kritiķis. Gleznotājs pašreiz apmeklē mākslinieku apvienības studiju, īpaši pievēršoties figurālai gleznniecībai. Brants piedalās Austrālijas izstādēs jau otru reizi.

Sēj. Liepājas operas vijolnieks Feliks Cakārais no Londonas ieradies Sidnejā.

•

Nujorkas latviešu teātris pēc divām izrādēm Nujorkā viesojies ar R. Blaumaņa Trīnes grēkiem arī Bostonā. Tur noticis arī Kertas Lūses koncerts, piedaloties pianistam Hugo Štrausam.

Vijolnieks Ludvigs Ječkabsons un tenors Voldemārs Saina koncertējuši Čikāgā.

TĒVZEMEI UN BRĪVĪBAI

Elga Kore

Vēstule latvietim Amerikā

„Par atgriešanos Latvijā tagad visvairāk runā mutes bajāri un karjēristi."
(Tā saka kāds latvietis A. Abera rakstā Kā vītola zari, Latvijas 83. n-rā.)

Jūs rakstāt, ka tikai nelgas un godkārie lielu amatu tikotāji vēl domā par varbūtēju atgriešanos dzimtenē.

Tie, kam izdevies sacīnīt jau auto un ledus skapi vai pat māju, visgudri pasmaida par bērnišķīgo nostāju. Svešajā zemē dzīve jāsāk no pašas apakšas; cik daudzkārt grūtāk tā būtu atsākama uz drupām un posta. Es redzu šo visgudro smaidu arī jūsu acīs, bet es neapmulstu no tā. Jūs esat aizmirsuši, ka lielai milestībai, lielām ciešanām un arī lieliem darbiem nav skaļuma.

Vai kāds ir dzirdējis, kā sēkla pārsķeļ čaulu, kad tā veras dzīvībai? Zāli augam dzirdējuši tikai dzejnieki un svētie. Pētnieka prātā ilgi veidojas un briest doma, līdz tā par jaunu atziņu kļūst, kas cilvēci aplaimo. Īstais varonis nejāj baltā zirgā plivojošu karogu paceltā rokā, vientulis viņš mirst svešā mežmalā. Ciņas saucieni aprimst, drūzma noplok, un klusais gājējs meklē savu taku. Varbūt kāds jāntārpiņš padzirkstis viņam nakts tumsā savu sveciņi, varbūt kāda zvaigzne aizkrizdama mūžībā, īsu mirkli pārlāsmos tumšās debesis.

Bet gājējs zina, ka ritam ir jānāk, jo viņš dzird vanaga spārnu šalkoņu pār savu galvu. Tas ir tas pats pasaku putns, kas iznesa jaunekli cauri uguns jūrai. Aiz tās bija sala, kur mita daiļākā princese. Vanaga spārnus dedzināja uguns svelme, iztvicis viņš prasīja veldzes. Jaunieklis izgrieza gabalu savas miesas un iemeta to putna knābī, viņš dzirdīja to savām asinīm. Tā ir pasaka, jūs teiksit. Kas šolaik vairs nedrošās kāpnes ceļ uz sapņu kalna, kur rasies nelga, kas pa tām gribēs augšup doties?

Jūs esat aizmirsuši siksto latvieti, ko neizdeldēja nedienu gadu desmiti nedz simti. Jūs esat aizmirsuši tos, kas atdevuši vairāk nekā miesas gabalu. Ir tādi, kas nekāpj torņos, lai skandinātu lielā zvana mēli un izkliegtu savu veikumu pasaulei. Ausmas svidumu tie gaida, lai steigtos druvā pie darba. Vai arī tā ir pasaka, ka latviešu viri reiz izsauca valsti no kara trokšņa, republiku gaisā, kā nenovidīgas mēles teica. Negantā spiti tie cinījās par savu republiku gaisā, neatlaidīgās pūlēs tie glāba savu daiļo karajmeitu, kas šobrīd atkal dziļi pazemē vērpj gaismas pavedienu, tai melnais suns pie kājām. Melnais suns ir saodis asins smaku, tas nemierīgi rūc. Un latvietis, klusais gājējs, ko nepazīstat jūs nedz es, dzird vanaga spārnu šalkoņu, viņš zina, kas tam darāms.

Nelgas un godkārie, jūs teicāt? Nē, klusie darba veicēji, nepazītie, nezināmie, lielas izturības un — lielas mīlestības cilvēki, tie atgriezīsies, un kaut arī jāgaida būtu vēl gadu gadi.

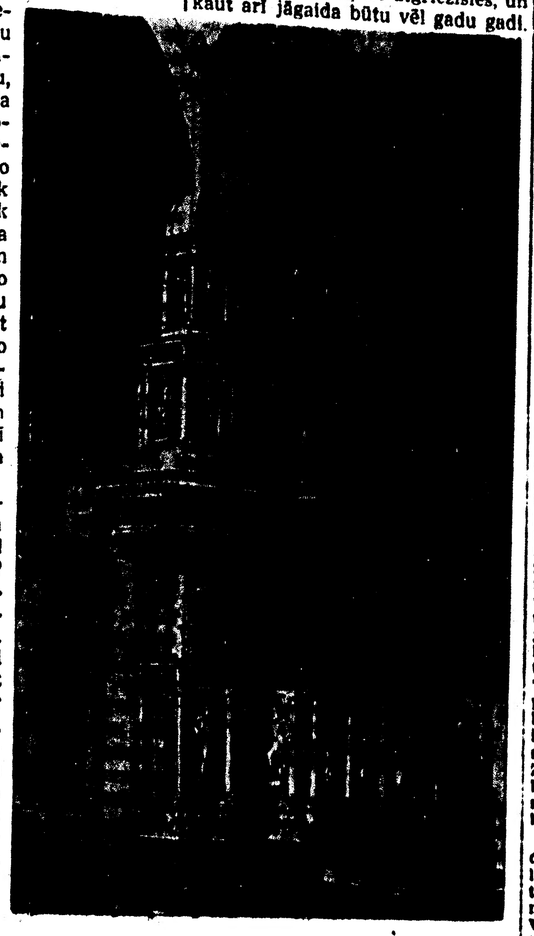

Archibīskapa katedrāles — Māras baznīcas kancele Rīgā. Baznīca ir vienīgā vieta, kur Latvijā palikušie, vajāti un slepenībā, var atgriezties tajā pasaulē, no kuras tos nošķīra dzelzs aizkars.

Viņi neatgriezīsies goda krēslus kārodami, viņi atgriezīsies tāpēc, ka Latvija ir viņu dzīvība un nāve, jo arī nomirt viņi nespēj svešniecībā.

„Dzen dzimtais stūrītis,
Mirt nedod valsts,
Dzīvot liek, cerēt —
Reiz druvas būs zaļas"

Un pāri zaļajām druvām skrien gadu simtiem cauri latvju vanags.

J. Bičolis

Trimdas literatūra

1.

Apceri veltījot trimdas literatūrai, dažī vārdi jāveltī arī pašai trimdai. Trimdinieks bieži jūt, ka viņš ir it kā viens ar savām domām un jūtām; izjūt atkaribu no citu žēlastības. Tā viņu apdraud smaga garīga depresija. Un ja nav arī īstas depresijas, tad tā dvēsele viegli ievainojama, to viegli pārvar skumjas, māc žēlas atmiņas par zaudēto. Šie pārdzīvojumi dažkārt nejauj ar pilnu jaudu mestīes dzīves cīņā. Trimdinieku pavada arī ilgas atgūt zaudēto, taču griba dzīvot var arī pārvarēt šos pārdzīvojumus: darbs un ar to saistītie panākumi trimdiniekū var padarīt atkal par normālu kādas zemes pilsoni. Tad tas arī vairs nav trimdinieks! No nacionālā viedokļa daudz vērtīgāki tie gadījumi, kad trimdā rodas centieni atgūt zaudēto, kaut arī ar cīņu un upuriem; tad aug aktivitāte ar skaidriem dzīves mērķiem, kas jau lielāki par atsevišķa cilvēka labklājības mērķi. Spilgts veselas tautas atrašanās gadījums trimdā notēlots bībelē; skaists trimdinieka pārdzīvojumu dokuments latv. literatūrā J. Raiņa trimdā sarakstītie dzejoļu krājumi.

Trimdā atrodas arī tā ar lieluma un kvalitāti ievērojamā latviešu tautas daļa, kas savu zemi bija spiesta pamest 2. pasaules kara beigu cēlienā. Tad jāatzīst ar rūgtu rūgtumu: beidzies pirmais posms mūsu drīvē, ko varētu saukt par bēgļu laiku. Sākusies garie trimdas gadi: tos par garīem padara trimdinieka nespēja aizmirst savu pagātni, citiem vārdiem, nespēja aizmest projām sevi, un — nezina, kad varētu sakustēties vēstures rats. Daļa labs trimdinieks var būt kļuvis jau par vecu, lai veiktu ceļu uz dzimteni, kur tikmēr izveidojušies pavisam jauni apstākļi. Tikai vēl viena stipra zāle šādam trimdiniekam nejauj novecoties: viņam nodarītā lielā netaisnība! Trimda izbeidzas tiem, kas, ursākdami pastāvīgākas dzīves gaitas, ne tikai sakās atradusi jaunu dzimteni, bet — tiešām to tā arī pārdzīvo un var tad visus savus spēkus veltīt savas dzīves ceļšanai. Zināms, daudziem arī šo vidū klusākos brīžos runās dzimtenei atrautā cilvēka sirds, un tie var pat veikt vērtīgus darbus savas dzimtenes un tautas labā!

Šai trimdas posmā nu joprojām kā trimdinieki darbojas arī liela daļa vērtīgāko latviešu rakstnieku. Veidojas trimdas literatūra. Grūti paredzēt tās mūža garumu, bet ir vērts par to spriest un runāt. Var jau būt, ka paiet taču arī šis latviešu trimdas laiks — un sākas, tāpat kā senajiem grieķiem, pasaulē izkliestošo latviešu koloniju laikmets, kam arī tiesības radīt savu kultūru, piem., frančiem ir sava literatūra Kanādā un angļiem Austrālijā. Bet par to pīragri.

Un nu: apstākļi, kādos jāveidojas literatūrai trimdā, jāvērš divējādi: 1) trimdā nav labvēlīga radošo garu darbam; 2) tai pašā laikā literatūras nozīme trimdā izsviestajā tautas daļā augtin aug, tā kā var rasties pat jautājums, vai literatūra trimdā, cīnoties ar nelabvēlīgajiem apstākļiem, jel pavisam spēs veikt savus uzdevumus un paturēt augošo nozīmi.

Trimda var būt nelabvēlīga radošo garu rosmei jau ar šaurajiem dzīves apstākļiem vien. Te nav ko pieminēt šos apstākļus Vācijā pirms kapitulācijas vai arī vēlāk bēgļu nometnēs. Bet arī brīva cilvēka dzīvē, kāda bija Zviedrijas latviešiem, cīņa par eksistenci var paņemt visus rakstnieka spēkus. Protams, atsevišķi ievērojami darbi var rasties arī šādos apstākļos; to rāda J. Akuratera un K. Skalbes darbība trimdā. Bet šiem rakstniekiem tie bija tikai samērā nelieli pārejas posmi mūža gaitās. Kā pārejas posmi šādi apstākļi var būt tiešām pat vērtīgi, smiedzot rakstniekam bagātāku dzīves pieredzi un visplašākus pārdzīvojumus, bet gaiā tad tomēr jātiek tādos apstākļos, kad šīs vērtības var arī ieveidot paliekamos mākslas darbos. Bet ilgstoši nīkšana dzīves cīņā vienam otram citādi vērtīgam talantam var būt likteniga. Bez tam: tagadnes rakstniekam, kas grib būt laikmetu pārredzošas personības ļaudīm, vajadzīga vispusīga iepazīšanās ar reālīgo sava laika dzīvi, sevišķi ar tās kultūras dažādajām izpausmēm. Mazāk svarīgi tas līrišķiem, nepieciešami epiķiem. Rakstniekam vismaz tad jāiet kopsolī ar sava laika literatūru un tas var prasīt tīri daudz, ja ne materiālā, tad laika un enerģijas ziņā. Kā gan varētu veidoties, piem., jauni drāmatiķi, ja tiem nebūtu iespējas kaut cik iepazīties ne tikai ar iepriekšējiem drāmas sniegumiem, bet arī ar pašreizējo drāmu tagadnes teātrī! Trimdas literatūru no tesīgšanas provinciālismā glābj vienīgi tas, ka tās veidotāji pārvarēs jau dzimtenē meistarību ieguvuši gari. Tie var pārtikt vismaz kādu laiku no līdzi paņemtā garīgā kapitāla. Turklāt to rokās ir arī metodes kā tikt pie kultūras avotiem. Daudz laurāk tas ar tiem rakstniekiem, kam būtu jāizaug vai pat jārodas tieši trimdā.

Dzīves šaurība rakstniekam sevišķi draud ar piemērotas vides atrašanu, ja tas grib palikt latviešu rakstnieks. Tam taču vajadzīga latviešu sabiedrība vai vismaz tādi dzīvi sakari ar to, kas var sniegt kā dzīvības sulu dažādas ierosmes, trimdinieku un latviešu tautas problemātiku. Ar personīgajiem pārdzīvojumiem vien nepietiek, lai ilgstoši paturētu radīšanas apņēmi iet plašumā un dziļumā. Un cittautiešu vide šai ziņā var būt tikai sekundārs faktors. Tādēļ tad arī vislielākā nozīme piešķirama latviešu kopīm un centriem, kas veido arī savas organizācijas ar noteiktiem tautības saglabāšanas mērķiem. Rakstnieks to var būt gan devējs, gan arī sevišķi ņēmējs. To tas var justies savas tautas vidū! Kā šādas kopas un centri par laimi nekrīt vis, rāda tieši veco šav. valstu un Brazīlijas latviešu likteņi. Vēl vairāk to pastiprinājumu nodrošina jauno emigrantu pieplūdums. Rakstniekam nu jāciešas, ka tas nenotiktu tādos dzīves apstākļos, kas to pamestu vienu cittautiešu vidū, turklāt kā grūtu un mūs atmaksātu darba strādnieku. Šāda proletarizēšanās var būt nāve radīšanas spējām! Diemžēl, daļa rakstnieku ir diezgan gļēva dzīves cīņā . . .

Un tomēr — ne dzīves šaurība materiālā ziņā vai arī atraušana no latviešu sabiedrības ir nelabvēlīgākie apstākļi. Galvenais, ka arī rakstnieks ir trimdinieks. Arī viņu moka tie paši pārdzīvojumi, kas visus trimdiniekus, tikai bieži vien daudzkārt sāpīgāk. Bez tam viņam bijusi jāzaudē arī savas tautas lielākā daļa, kuras likteņi gan dziļi atbalsojas tā dvēselē, bet uz kuru runāt tam nav lauta. Daudz labvēlīgāki apstākļi bija šai ziņā, piem., J. Rainim un Aspazijai: trimdā tie rakstīja darbus dzimtenē palikušajiem.

Trimdas rakstnieka īpatnējos apstākļus rada viņa vielas avoti: 1) atmiņas par dzimteni redzēto un pārdzīvoto; 2) vēstures un literatūras un retāk arī citu mākslu tematī un ierosmes gan par dzimteni, gan citām zemēm; pati latviešu trimda; 4) svešās zemes un tautas, par kurām rakstniekam ir tiesa pieredze.

Redzams, ka vielas pieticību, bet atmiņas izbāl un vīd, un, piem., dzimtenes vēstures tematu izveidošanai sveistiņē varbūt neizdodas savākt pietiekami, daudz droša materiāla. Par galveno vielu, tātad, var uzlūkot tieši paša trimdu, turoties šaurāki vai plašāki apjomā, kā nu katram tas pēc spējām un pieredzes. Arī svešā viela var dot vērtīgākus sniegumus. To rāda Anšlava Eglīša, V. Kārkliņa, J. Kindzēja darbi. Tikai svešā viela nedrīkst palikt reportāžas interešu lokā; viela jāpacel latv. literatūrā zīmīga sniegumā mākslinieciski vērtīgā līmenī. Svešā vide jau arī būs patiesībā trimdai veltītos sacerējumos, jo latvietis trimdā pārvarēs būs vismaz darbā, starp cittautiešiem un vienmēr svešā ainavā. Trimdas rakstnieku tikai pēc atmiņas vai iztēles un kādu tēlojumu pamata varēs pārdzīvot Latvijas zemi, tās dabu un ainavai piederošo civilizāciju. Tādēļ ilgā trimdā apdraudēta tā literatūras sastāvdaļa, kuru dēvē par tās latviskumu.

The Latvian Trio panākumi ASV

Pēdējos gados latviešu un vācu sabiedrību iepriecināja mūzikas vienība, kas saucās The Latvian Trio. Tās dvēsele bija jau no Rīgas radiofona pazīstamais vijolnieks Viktors Ziedonis un čellinieks Dzidris Treimanis, kas trio pastāvēšanas laikā Vācijā darbojās kopā ar pianistiem Eiženu Freimani, tad Veltu Delli-Grāvīti un beidzot ar vācu jaunās paaudzes pianistu Vilhelmu Hekmani, ar ko arī trio guva labākos sniegumus.

Mūziķi nebija atmetuši domu darboties tālāk arī ASV. Jau Vācijā viņi vienojās ar mūsu jauno pianistu Valdemāru Melķi par trio darbības atjaunošanu. Ar latviešu drauga māc. J. D. Šeparda gādību visiem vienības mūziķiem arī vienlaicīgi tika izsūtīti galvojumi, un pirmajam ASV nokļūt izdevās Viktoram Ziedonim, kas panāca vienošanos ar amerikāņu mūzikas aģentūras menedžeru Irlu L. Aikinu par 45 trio koncertu turneju š. g. janvārī. Bet Treimanis un Melķis tajā laikā cīnījās vēl pa dažādajiem, emigrantiem tik labi pazīstamajiem skrīningiem. Koncertu turnejas sākumam tuvojoties V. Ziedonis un viņa menedžers rakstīja prezidentam H. Trūmenam vēstuli panākt mūziķu ātrāku nokļūšanu ASV, un arī saņēma solījumu emigrācijas gaitas pasteidzināt. Drīz ieradās Dzidris Treimanis. V. Melķis ASV sasniedza tikai septembra vidū.

Beidzot notika sengaidītais Latvian Trio koncerts 29. septembrī Šelbijas pilsētas auditorijā. Labi apmeklētais koncerts izvērtās par īstu latviešu mūzikas manifestāciju. Koncerta organizētājs māc. J. D. Šepards pieminēja, ka Šelbija būs vienmēr lepna, ka šī ievērojamā Eiropas mūzikas vieniba savu pirmo koncertu sniegusi šīnī pilsētā. Koncerta programmā bez J. Haidna un P. Čaikovska trio bija uzņemti arī latviešu komponistu J. Vītola, J. Medina, E. Dārziņa darbi. Pēc koncerta notika mūziķu cildināšana speciāli sarīkotā rautā ar daudziem apsveikumiem un balvām. Viktors Ziedonis pēc koncerta teica, ka viņam gan šķitis kādu laiku, ka Mekarturam vieglāk sastādīt diviziju nekā viņam dabūt kopā Latvian Trio, bet beidzot tas tomēr laimīgi izdevies.

Nevarēdami sagaidīt trio noorganizēšanos, pagājušā vasarā mūziķi apbraukuši vairāk nekā pusi no ASV štatiem, sniegdami solo koncertus daudzās pilsētās un iegūdami daudz draugu latviešu mūzikai. Daudzkārt pēc koncerta amerikāņi lūguši informāciju, kā un kur var nosūtīt galvojumus šīs tautas locekļiem, kam tik labi mūziķi. Latvian Trio jau paredzējis sniegt pateicības koncertu Baltajā namā Vašingtonā par palīdzību emigrācijas gaitā un domā turpināt koncertu turneju pa dažādiem ASV štatiem.

Šarlotā, oktobrī.

T. Alksnis

Šo uzņēmumu sniedz The Cleveland Times sakarā ar The Latvian trio koncertu Šelbijā. No kreisās — V. Ziedonis, V. Melķis un Dz. Treimanis.

KULTŪRAS CHRONIKA

Jāņa Veseļa romānu Dienas krusts drīzumā izdos apgāds Daugava Stokholmā. Viņa romāna fragmentu Lielais gājiens pašreiz iespiež laikraksts Brīvā Baltija Kanadā.

Dzejnieks Teodors Tomsons Sidnejā pabeidzis manuskriptu Vientulības triumfs. Tas satur deviņas vēstules draugiem, kas rakstītas sešpēdu jambos. Bez tam autoram vēl sakārtots paskvilu krājums Rupuči raugās, bet trešais manuskripts saucas Drūmās dienas — sonētu un balāžu krājums, kas gaida izdevēju.

Gleznotājs Voldemārs Brants Viktorijas mākslinieku rīkotajā gleznu izstādē guvis atzinīgas atsauksmes par savu darbu Ziedoņais pagalms. Par viņu raksta arī The Herald mākslas kritiķis. Gleznotājs pašreiz apmeklē mākslinieku apvienības studiju, īpaši pievēršoties figūrālai gleznie-cībai. Brants piedalās Austrālijas izstādēs jau otru reizi.

Bij. Liepājas operas vijolnieks Feliks Cakārnis no Londonas ieradies Sidnejā.

Nujorkas latviešu teātris pēc divām izrādēm Nujorkā viesojies ar R. Blaumaņa Trīnes grēkiem arī Bostonā. Tur noticis arī Hertas Lūses koncerts, piedaloties pianistam Hugo Štrausam.

Vijolnieks Ludvigs Jēkabsons un tenors Voldemārs Salna koncertējuši Čikāgā.

MEISTARS STĀSTA

Jāņa Jaunsudrabiņa 'Zaļā grāmata'

Neēdīga patiesība pašam pret sevi un reālitātēm, kuru vidū kādreiz dzīvots, absolūta lietiskība tēlošanas metodē, konsekventa vienkāršība, runājot par vienkāršām lietām un notikumiem, lai

tieši ar šo vienkāršību paceltu lietas un notikumus dziļuma plāksnē, — tādu vispārīgu raksturojumu varētu dot Jāņa Jaunsudrabiņa Zaļajai grāmatai, ko indovis Pētera Mantnieka apgāds Briselē.

Turpinot Baltajā grāmatā iesāktās bērnības atmiņas, Zaļajā grāmatā meistars, liekas, saīsinājis stilizāciju līdz minimālilem apmēriem. Laikam gan šoreiz Jaunsudrabiņā nevarētu vairs atkārtot to, ko līecinājis par Balto grāmatu: „Tur tik daudz indomas, ka šiem tēlojumiem ar manu bērnību tikdaudz kopības, kā krekiam ar siseņa lina lanku." Nu, kopība gan būs lielāka. Tīpše Zaļā grāmata vispirms ļoti svarīga autobiogrāfiska dokumenta, neaizstājama liecību krājuma tiem, kas cīkāk interesējas par Jaunsudrabiņa bērnību. Un ne jau tas vien šai gadījumā nozīmīgi, kādās mājās rakstnieks dzīvojis, ar kādiem jaudīm saticies, kāda šaurība valdījusi materiālās dzīves lokā. Nē, Zaļā grāmata ir atziņas arī par to, kā nabaga kaipa zēnam pamazām mostas nākamā mākslinieka dvēsele. „Vienmēr man bija plaši vaļā acis un ausis. Man vajadzēja visu redzēt, kas notika ap mani, un dzirdēt un priekšu un atpakaļ. Daļreiz es no lielo runām nokļuvu tikai dažus vārdus, bet, salīekot tos kopā ar agrāk par to pašu lietu dzirdētiem, iznāca jau veseli teikumi un pat notikumi (43)", — tā taču ir liecība par radošu talantu. Tādā pašā sakarā jo sevišķi jāmin tēlojums Es mācos dancot, kurā stāstīts (111), kā sēns pēkšņi ierauga sen kāroto t ā l u m u un tāļumā citu zēnu nemanītu skaistumu ainavas krāsās un līnijās.

Iemesls baidīties, ka Baltās grāmatas popularitāti Zaļā grāmata nolemantos. Lieta tāda, ka fabulai tēlojumu lielākajā daļā vairs nav nekādas nozīmes. Tie ir pavisam necili, ikdienišķīgi notikumi, parastas zēna gaitas, vienkārši cilvēki, katram zināmas bērnu dienu kļūmes, par ko stāsta un stāsta Jaunsudrabiņš. Atmesta kompozicionālis izkārtojums ar ekspoziciju, kāpinājumu, atrisinājumu, — ir tikai vienkārši tēlojumi, stāstījumi. Notikumu poētizēšanā Jaunsudrabiņš tik skops, ka, krietni vien attālināšamies no savas Baltās grāmatas, Zaļo grāmatu nolīek tieši blakus Antona Austriņa Puišķānam, kas arī nav nekāds populārais darbs, bet ar konsekventi īsturēto reālistisko pamattoni vienkāršajā stāstījumā veido kādu pavisam sevišķu burvību. Stilistiski Zaļā grāmata ir reālistiskas tēlošanas paraugdarbs, kurā no sākuma līdz beigu lappusei valda apbrīnojami vienāds, Jaunsudrabiņa mākslai raksturīgs neskaņojums. Tajā bez izlēkšanas iekļaujas arī tādas vietas, kur autors no reālisma gājis kādu soli tālāk uz naturālismu pusi.

Mierīgs reālistisks stāstījums ir Zaļās grāmatas mākslinieciskais pamērķis, un tajā parādās mūsu valodas skaistais piedāvums, tēlotājs spēks. Bet pašreizējos apstākļos ir svarīgi atzīmēt to, ko šis stāstījums rekonstruē laaitāja priekšā. — Tā ir Augšzeme, vecā sēļu zeme, daļa no mūsu visu dzimtenes, priekš vairāk nekā septiņdesmit gadiem, — daļa no mūsu dzimtenes, kurā katrs cilvēks, katrs notikums, katra lieta ir specifisks latviskās dzīves sfairas elements. Ar visu to, par ko tai grāmatā stāstīts, ar visu to, kā Jaunsudrabiņš stāsta, — ar visiem apvidus vārdiem, līdzskaņiem, idiomātisko frazeoloģiju, ar visu, visu trimdinieku laaitāja tiek vests atpakaļ uz viņa zaudēto paradīzi. Bet, ja nerimstas brīdinājumi par asimilācijas briesmām, ja runājam par sevis saglabāšanu dzimtenei, tad Jaunsudrabiņa Zaļā grāmata mūsdienu pirmajā vietā starp tām grāmatām, kuras lasot iespējams paslēpties no svešuma uzmācības un paturēt dzīvas atgriešanās ilgas. Pieaugušiem tas pats par sevi saprotams, bet, kad bērns atāķē Zaļo grāmatu, būs labi, ja viņam iepriekš iemācīs kā moto Jaunsudrabiņa pantu: „Raugies, bērnu, ar savām gaitām acīm, Savu tēvu zemi vēro tā, ka tai viņas mīļā, mīļā seja Mūžam paliek tavā atmiņā." Un pašlaik taču ir tā, ka svešuma raibumos apmulsušajām trimdas bērna acīm tēvuzemes skaistumu spēj uzburt tikai tāds stāstītājs, kāds ir mūsu meistars Jaunsudrabiņš.

Jānis Rudzītis

Vikings Kalle

Visi ceļi ved uz Stokholmu

MŪSU LĪDZSTRĀDNIEKA VĒSTULE PAR MĀKSLAS DZĪVI ZVIEDRIJĀ

Stokholma ir īstā vieta, kur visu mākslu gardēžiem, īpaši mūzikas cienītājiem, izmeklēt sev vistikamākās rozines no trangi kuplā mākslas sezonas klingera. Nu jau krietnu laiciņu galvas pilsētas koncertu nama zālēs, operā, teātros un mākslas salonos durvis virina ārzemju viesi no visām pasaules malām, un sludinājumu slejās zib gan pasaules slavas apmirdzēti, gan vēl nedzirdēti vārdi, kas slēpj jaunus pārsteigumus. Pašu mājas opera bieži ir pustukša un cīnās ar financiālām grūtībām, ja vien nav kāda no tām retajām reizēm, kad dzied visu zviedru dievekļis, tiešām lieliskais pasaules klases tenors Jusijs Bjorlings. Stokholmā sācies rudens zvaigžņu laiks, un tās zibēdamas slīd pār ūdens un dārzu pilsētas naksnīgajām debesīm, vēl spožāk nekā raibās neona reklāmu spuldzes zibinādamas savus nemirstīgos vārdus: Furtvengliers . . . Eliots . . . Braks . . . . Jusijs Bjorlings . . .

KOKTEIĻA PARTIJA UN TRĪS GRAŠU OPERETE

Teātru frontē šais dienās bija divi lieli notikumi, un amerikāniskās, krietna palaga lieluma rita avīzes neskopojās nedz rindām, nedz uzņēmumiem, lai tos pavēstītu saviem lasītājiem.

Kāds teātru recenzents mazliet ironiski raksta, ka zviedri, nesen iedevuši Eliotam Nobeļa prēmiju, ļoti cītīgi izķēruši arī pirmizrādes biļetes, lai pārliecinātos par sava darījuma vērtību . . . Tālāk rakstītājs dziļdomīgi aizrāda, ka Eliota lugu varētu salīdzināt ar paprāvu skapi, kam ir daudz un dažāda augstuma plauktu. Lugas vērtības sadalītas tā, ka katrs skatītājs var aizsniegt savam augumam piemērotu plauktu, pie kam Eliota mākslā arī paša zemākā nodaļījuma sasniegšanai nepieciešami krietni pirkstgalu vingrinājumi . . . Apmierinoties ar zemāko plauktu, var priecāties par veikliem, asprātīgiem dialogiem un elegantiem vidusmēra komēdiju tipiem, kamēr tam, kas spējis aizsniegties līdz pašam augšējam nodaļījumam, Eliots rāda ceļu uz pestīšanu un ticības pilno mieru.

Kokteiļa partija pašreiz piedzīvojusi pirmizrādi Stokholmā un Geteborgā. Pāris dienas pēc pirmās Kokteiļa partijas Dramatiskajā teātrī, — ar greznumu, skaļumu un izšķērdīgu spožumu, kļāt esot visai Stokholmas gara un naudas aristokratijai, — durvis atvēra Jaunais intīmais teātris, savam startam izvēlēties veco, pa visām Eiropas skatuvēm izskanējušo Berta Brechta Trīs grašu operetī. Intīmā teātra vārdam Zviedrijā ir sena, laba skaņa — tā saistās ar Strindbergu un viņa lugu uzvedumiem pēdējās paaudzes laikā. Bet pagaidām recenzenti vēl juta lielāku kārdinājumu aprakstīt publiku zālē, kino un teātra zvaigžņu žilbīgās tualetes, kā arī kungu nevainojamās frakas un pat ordeņus, kuŗu priekšā it kā nobālējušas ubagu skrandas uz skatuves.

ZVAIGŽŅU LIETUS PĀR KONCERTNAMU

Stokholmas operā nodziestot ugunīm un klausoties uvertīras pirmajās skaņās, gandrīz katram tautietiem bijis jāpārdzīvo divaini smeldzīgais mānekļīgais sapnis, ka tā ir mūsu pašu vecā, labā Rigas opera, tik līdzīgi savā lielumā, stilā un architektoniskā izbūvē ir šie abi baltie nami. Tomēr — ja bijām paraduši savus ārzemju viesus — koncertu solistus klausīties turpat operā, tad šai ziņā Stokholma aizsteigusies tālu priekšā — pašā pilsētas centrā stāv lielais modernais koncertu nams, kur divi zālēs ik vakarus mūzicē pašu mājas vai ārzemju slavenības. Šeit izlepušās Stokholmas koncertu publikas priekšā stājušies arī mūsu mākslinieki — Herta Lūse, stigu kvartets, Reitera koris, Atis Teichmanis un vēl citi, izvilinot atzinīgus un slavas pilnus vārdus no visbargāko kritiķu spalvām.

Gluži nesen te vēl viesojās Vīnes filharmoniķi ar majestatisko pavēlnieku Vilhelmu Furtvengleru, un kāda Stokholmas vakara avīze, savā bilžu lapā parādot meistara aso profilu un aiz tā orķestrantu nebeidzamās rindas, paraksta īsi un raksturīgi: „Simts vīru un viens kungs." Šī vārdu spēle varbūt labāk skan zviedru mēlē, bet tā lieliski raksturo slaveno orķestri un diriģentu. Gandrīz reizē ar Furtvengleru Stokholmā ieradās mazliet citas mentālitātes, bet ne mazāk slaveno mūziķu kopa — Kolonnas orķestris ar dirigentu Polu Pareju un temperamentīgo solisti Jannu Mariju Dardē. Mūzikas kritiķi, runājot par Kolonnas orķestri, jutušies vilināti to salīdzināt ar Vīnes filharmoniķiem, uzsverot tomēr, ka vienāda ir tikai to apbrīnojamā virtuozitāte, bet gluži cits temperaments un pieeja, sargoties slaveno francūzi nolikt zemāk par dižo vāciešu.

Pašreiz koncertnama zālē lociņus zibina slīto dienvidu viesi — Nuovo Quartetto Italiano, kam pūrā līdz Tartini, Bēthovens, Verdi, Volfs uc. un ar tiem sacenšas amerikāņu pianiste Eunice Podis, ko daži kritiķi apzīmē par sievišķīgo Horovicu. Un tā ir diža uzslava!

No Vācijas nesen viesojās diriģents Hans Knappertsbušs, vadot daudzas Vāgnera izrādes operā un beigās Štrausa Rožu kavalieri. Koncerta estrādē jau vairākus vakarus stokholmiešus jūsmina Gertrūde Picingere, ko laikraksti slavina sīkiem un jūsmīgiem vārdiem. Picingeres romanču klausītājos bijuši reiz arī populārā princese Sibilla, Zviedrijas četrgadīgā kroņprinča Kārļa-Gustava māte, kas jūsmīgi aplaudējusi savai tautietei, jo, kā zināms, tā iepriecēta Zviedrijas galmā no Vācijas, un vēl pirms dažiem gadiem daļa apmātu zviedru to uzlūkoja ar vēsumu un naidu. Bet vecais karalis ir vēl vienmēr dāmu draugs un džentlmens, un skaisto, simpatisko vācu princesi pēmis savā īpašā aizsardzībā. Nu arī visa zviedru tauta lēnām sāk tai uzsmaidīt — kaut vai mazā iemīļotā princīša dēļ.

Jaunais apgāds piesaka savas darbības principus

Par rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku kopas nodibināšanos jau bija lasāms mūsu laikraksta pagājušā numurā. Apgāds, ko apsaimniekos kopa, spraudis par savu mērķi apvienot mūsu rakstniecības draugus un vispār latviešu kultūras atbalstītājus visā pasaulē, lai cīnītos pret garīgo apsīkumu un palīdzētu latviešu rakstniekiem un gara darbiniekiem trimdā. Apgāda darbība balstās uz abonementa sistēmu, kuŗas dalībniekiem jāpaziņo apgādam savi vārdi un adreses, piesakot savu līdzdarbību apgāda pārstāvim savā apgabalā. Grāmatu iznākšanu un to cenu iepriekš izsludinās apkārtrakstos vai laikrakstos, un abonenti grāmatas vērtību iemaksā apgāda pārstāvim vēl pirms tās iznākšanas. Adreses maiņas gadījumā abonents pats savās interesēs to nekavēdamies paziņos pārstāvim.

Šāda kārtība ne tikai nodrošina materiālo bazi apgādam, kuŗa augļi kalpos mūsu grāmatniecības veicināšanai, un mūsu kultūras darbinieku atbalstam, bet dod jūtamas priekšrocības arī pašiem abonentiem — ikvienam, kas iepriekš minētā veidā parakstījies uz līdzdarbību jaunajā apgādā, tiesība katru iznākušo grāmatu saņemt vismaz par 20 proc. lētāk nekā brīvā tirgū. Abonementu katrā laikā var pārtraukt, par to rakstiski paziņojot pārstāvim. Taču bijušiem un jauniem abonentiem arī vēlāk katrā laikā tiesības iegādāties grāmatas par abonementa cenu.

Apgāds izdos ne tikai mūsu autoru daiļdarbus, bet arī mācības un skolu grāmatas, tāpat jaunatnes literatūru. Vadoties no principa — laist klajā tikai vērtīgas grāmatas, apgāds paredzējis izdot ik mēnesi vienu grāmatu, taču ne mazāk kā vienu grāmatu pa divi mēnešiem. Katras grāmatas iznākšanu — tās titulu, autoru, lappušu skaitu un cenu — apgāds izsludina iepriekš īpašos apkārtrakstos vai laikrakstos.

Jaunā profesionālo iespiestā vārda darbinieku kopa savas darbības pamatā likusi domu — palīdzēsim paši sev sagādāt labu latviešu grāmatu!

Irēne Apine un Juris Gotšalks dejo Toronto

Toronto Eatona auditorijas zālē, kuŗā notiek prominentu koncertu sarīkojumi, notika arī Ontario apgabala baleta festivāla apvienības organizētais baleta Panorama uzvedums. Tajā piedalījās Kanadas apjoma teicamākie dejotāji, baleta trupas un skolu spējīgākie audzēkņi, to vidū kā viesi arī mūsu izcilais dejotāju pāris Irene Apine un Juris Gotšalks, kas garo ceļu no Halifaksas veica līdmašīnā. Toronto pulcējās apsimts dejotāju, kas pirms oficiālā Kanadas baleta festivāla 20. novembrī Montreālā vēlējās demonstrēt sa-

Šai Toronto Daily Star uzņēmumā, sakarā ar baleta Panorama uzvedumu Toronto, redzami baleta mākslinieki Irene Apine ar Juri Gotšalku.

vas spējas un sasniegumus. Tādā kārtā Panoramas uzvedums uzskatāms par festivāla priekšlaicīgu atspoguļojumu, lai arī Toronto dzīvojošiem baleta mākslas draugiem būtu iespēja spriest par to, kas īsti ir Kanadas balets.

Irene Apine un Juris Gotšalks izrādēs piedalījās ar Gulbju ezera (3. cēliena) Pas de deux restaurēto Petipa choreografiju, ko dejotājiem šovasar uzturoties Nujorkā, iestudējusi Aleksandra Feodorova Fokina. Arī programmas otrajā daļā viesi bija izvēlējušies grūto divdeju — Don Kichota Pas de deux Osvalda Lēmaņa iestudējumā. Abi mākslinieki šais sniegumos bija nesamērojami augstvērtīgāki par pašiem kanadiešiem. Izrādes starpbrīdī plaši pazīstamais Kanadas baletmeistars Boriss Volkovs, kas jau 20 gadus vada savu baleta skolu Toronto un dzimis un audzis Krievijas baleta renesanses laikā, jautāja: „Sakiet man, vai daudz tādu dejotāju palicis Latvijā?"

Viņa ieskati ir objektīvi un vērtējums īss: „Tādu dejotāju nav daudz. Jūsu Irene Apine ne ar ko neatšķiras no Sadlera Velsa pirmās dejotājas Margotas Fontēnas. Viņas tīrais sniegums, precizitāte, briljantā tehnika un elevācija var darīt godu katram izdaudzinātam baleta ansamblim."

Žēl, ka tik izciliem mākslinieklem nav iespējas tikt plašākās perspektīvās starptautiskā mērogā. Pēc triju gadu paidagoģiska darba Halifaksas baleta skolā, Gotšalki izaudzējuši kādu apdāvinātu skolnieci, kuŗas talantu un skolu Londonā pārbaudījusi pati Devaluā un tūlīt uzņēmusi savā studijā. Kur ir tas cilvēks, kas arī pašus skolotājus kā izcilus dejotājus ieteiktu Sadlera Velsa trupas vaditājai? Arī pazīstamais Toronto baleta kritiķis H. Vaitekerers, kas raksta recenzijas nopietnajā rīta laikrakstā The Glob and Mail, atzīst, ka abi dejotāji ir augstas klases ar briljantu techniku. Šis recenzents, kas pats studējis klasisko baletu un ir konservatīvs kritiķis, tādus vārdus lietojis vienīgi recenzējot Margotas Fontēnas, Berlas Greljas un Moiras Šireres viesizrādes pagājušā rudenī Toronto.

Rezumējot baleta izrādē redzēto, atskaitot mūsu viesus jāsaka, ka sasniegumi ir viduvēji, un atgādina mūsu Rigas operas baleta skolas parasto audzēkņu vakaru. Kā dominējošus principiālus dejotājus Kanadā Ireni Apini un Juri Gotšalku Toronto jau pirms izrādes aicināja pusstundas intervijā CBC raidītājā, kuŗā abi mākslinieki stāstīja par savām gaitām Latvijā, Vācijā un Kanadā. Vēl intervija nebija beigusies, kad abus māksliniekus aicināja filmēties krāsainā filmā un foto studijā, lai sagatavotu materiālus Kanadas baleta grāmatai.

Vakarā izrādi noskatījās arī latviešu ģenerālkonsuls R. Braisons ar ģimeni, Kanadas sabiedriskā prominence un kupls skaits tautiešu. Ģenerālkonsuls bija atsūtījis krāšņus ziedus nacionālā lentā. Sarīkojuma labo stilu traucēja vienīgi dažu tautiešu bravurīgā izturēšanās, skaļi runājot un vēl skaļāki un nevietā izlecot ar aplausiem. Tas jūtami kaitināja konservatīvos kanadiešus. No takta viedokļa pacēlas tas pats sazāpējušais latviešu uzvedības jautājums sabiedrībā.

20. novembrī Irene Apine un Juris Gotšalks piedalīsies Kanadas baleta festivālā Montreālā, kuŗā mākslinieki uzstāsies ar tiem pašiem baleta iestudējumiem, ko dejoja Toronto. Bez tam festivālā piedalīsies arī dejotāju audzēkņi no Halifaksas, to vidū baleta soliste Hilda Lūse-Stromberga, kā arī pianists Alfreds Strombergs.

Eduards Kalēja.

Ingrida Vīksna

Mums jābeidzas jūrā

ROMĀNS

(19. turpinājums)

Nogriezusies uz Vasarnīcu ielas pusi, kas gulēja pilsētas ārmalā, tuvāk jūrai, Dagnija juta savā sejā iesitamies sāļa vēja smaržu. Pulkstens gan bija vēl tikai astoņi, bet piemot, ka katram ierēdnim jau deviņos bija laiks sākt darbu, šī bija visdrošākā stunda, kad sastapt Bligznu mājās. Un viņa jau negāja šoreiz ciemoties — tikai īsi aprunāties, lai sadzītu kādas pēdas saviem vecākiem.

Paraustījusi zvanu pie Bligznas vasarnīcas durvīm, Dagnija labu laiku veltīgi gaidīja kādu parādāmies, līdz nočīkstēja kāpnes, un durvīm tuvojās šļūcoši soļi. Krekšķinādamies kāds grabinājās ap slēdzeni, tad pavērās šaura sprauga, un tur parādījās rīta svārkos ietinies garš puisis, kailās kājas iecāvis tupelēs, un vienu roku atbalstītu saitē, kas karājās kaklā.

Mirkli virietis blisināja acis spožajā rīta saulē, tad strauji atgrūda durvis, un ar veselo roku sakampa Dagniju aiz elkoņa:

„Vai nu es esmu traks vai piedzēries, jeb arī patiesi tā esi tu!" Viņš sauca priecīgs un pārsteigts, bīdīdams Dagniju priekšnamā. Bet tad apjucis pēkšņi iebrauca ar visiem pieciem savos izspūrušajos matos, nobrauca saraino zodu un, pavēris bailīgi spraugā te vienas, te otras durvis uz istabām, tās atkal nikni aizcirta ciet.

„Es gan laikam esmu iebraukusi pie tevis gluži nelaikā," Dagnija teica vainīgi, bet tikko apslēpa sminu, raudzīdamās nelaimīgajā Bligznā, kas nevarīgs grozījās šaurajā priekštelpā. Atdzisušu dūmu, skābena alus, un sāja izgarojuša degvīna smaka skaidri liecināja, kādēļ Bligzna šorīt bija tā aizgulējies.

„Nē, nemaz — kas par muļķīgām domām!" viņš sauca ātri un juceklīgi, vēl aizvien nevarēdams izšķirties, kurā istabā lai ieved viešņu, līdz apņēmīgi atrāva virtuves durvis un iebīdīja Dagniju tur.

„Redz, kāds trakums, taisni šodien, un taisni šodien . . .", viņš murmināja. „Zēl — tik bieži es tevi pieminēju un gaidīju — kas zina, vai tomēr reiz neatbrauksi? Pie mums jau tagad iegriežas daudzi, bet nu taisni šorīt tev jāierodas, kad pats jūtos kā caur gaļas maļamo izgriezts, kad visa māja kā maza ellīte, un Dievs vien zina, ko tu vēl par mani tagad domāsi . . ."

Runādams, Bligzna veikli sagrūda kaudzi netīru trauku izlietnī, ar dvieli ātri noslaucīja galdu, un pasniedza Dagnijai krēslu.

„Pasēdi, lūdzu, tepat vienu brīdi, kamēr es tos tēvaiņus vismaz no vienas istabas izmēzīšu ārā," viņš zīmīgi pameta ar ilkšķi pār plecu. „Redzi, mums vakar bija tāda mazāka sēru sēdīte, drusku ielīga, bet nav jau arī pa jokam — vakarnakt pazuda pieci direktori ar sievām, bērniem, vectēviem un vecmāmiņām, ar visām veka burkām un sidraba kūku kapotēm. Pieci uz reizi — tā nav nieka lieta, un tas bija jāatzīmē. Redzēs, ko šodien teiks pilsētas vācu kungi!" Bligzna iesmējās un ar skaļu paukšķi atkorķēja alus pudeli. „Bet pag, es te par sevi vien muldu, tevi nemaz nelaižu pie vārda. Novelcies taču, vismaz to žaķeti, — un Bligzna steidzās Dagnijai palīgā. „Man te tagad allaž pilna māja ļaužu, nāk un iet, ēd un dzer, guļ un ceļas, bet priekš tevis es tūlīt izbrīvošu istabu, to labāko, kas man ir, saulaino bērnistabu, tu taču paliksi, vai nē?"

„Bet kur tad ir tava ģimene, sieva un bērni, ja tu mani gribi ieslodzīt bērnu istabā?" Dagnija jautāja, vēl aizvien nevarēdama novaldīt smaidu, vērojot postažu visapkārt.

„Pareizi, tu jau nekā nezini," Bligzna apsēdās pretī Dagnijai un meklēja acīm tīru glāzi, kur ieliet alu. „Sieva ar mazuļiem ir jau labu laiku pāri — ar pirmajām laivām. Bet man jau vēl nav nekāda steiga — te daudz darba, uzņēmumu arī nevar tā gluži pamest vāciešu ziņā — visi jau drāžas prom pa kaklu, pa galvu. Un tā nu salādēju savējos — vecos un jaunos — lai brauc! Jau divi nedēļas esmu vecpuisis. Prozīt!" un Bligzna pacēla alus pudeles dibenu pret grieztiem. „Un tad nu no šodienas esmu arī direktors savā boditē — šefs šonakt aizlaidās, es pārsēdīšos viņa krēslā," un Bligzna pus nopietni, pus jokodams ar veselo roku uzcirta pats sev uz pleca. „Tāpēc arī šitais skābais rīts."

„Skābs gan . . .", Dagnija grozīja galvu un līdzcietīgi raudzījās Arturā. „Bet ļauj tevi vismaz apsveikt kā direktoru! Rokuku gan es tev nevaru kratīt — to tu esi pakāris kaklā."

„Ek, tas tāds nieks, bez tam kreisā," un Bligzna pavicināja balto plaukstu ar skalam piesieto pirkstu.

„Kur tad tu to esi iegrūdis — un nu satinis kā bērnu?" Dagnija jautāja. „Rādi labāk šurp, vai tur vispār kas sienams ir apakšā, jeb tas miets tur piesiets tikai vācu žandarmu baidīšanai . . ."

„Pareizi, ar tevi jau nevar jokot — dakteriene!" Bligzna iesita sev par pieri un iesmējās.

„Vēl ilgi nebūs," Dagnija atmeta ar roku.

„Neizdevās saraut beigas?" Bligzna kļuva nopietns.

„Diemžēl kāds gadīņš pietrūka. Bet varbūt varēšu vēl ko iesteigt."

„Vai tu uz Vāciju?"

„Nē — pagaidām nekur."

„Kā tad tā — uz Zviedriju arī nedomā tikt?"

„Vai tad tas tik vienkārši? Ventspilī es neesmu vēl ne divdesmit četras stundas, bet šis Zviedrijas rēgs te spokojas uz katra stūŗa. Pat zvejnieks, kas mani atveda no stacijas, par to vien riņķi apkārt mala. Un no tevis es te desmit minūtēs esmu jau saklausījusi veselu spoku stāstu."

„Hē!" Bligzna skaļi iesēcās, „pastaigā vien pa Ventspils ielām! Vai tu tais pašās pāris stundās neesi jau redzējusi bajakām, un vēl visādus šaubīgus uzcirtušos slaistus? Tie visi citu neko nedara, kā tikai tausta iespējas tikt uz Zviedriju. Bet tas jau nav tik vienkārši kā iekāpt laiviņā un pavizināties pa Rigas kanāli! Un tu varbūt domā, ka ilgi viņi te tā staigās? Arī vācieši negul uz ausīm! Žandarmi jau tagad tikai smīn vien — šitos taču katrs pazīst pa gabalu. Bet būs jau arī veikli zeļļi, kas aizbrauks, un laba tiesa ir arī jau pāri. Tikai zināt vajaga, kur un kā — sakarus vajaga!" un Bligzna vēl reiz pacēla alus pudeli. „Sakarus vajaga, un ja tu gribēsi tikt pāri — parunāsim. Turies tik pie manis!"

„Nē, paldies, pagaidām vēl neesmu par to domājusi. Gan jau. Un varbūt ka nekur nebūs jābrauc."

„Tu vēl tici?"

„Jā — tomēr."

„Naivā! Nemaz nebūs ilgi jāgaida, kamēr mūsu slavenais ‚Festung Windau' uzsprāgs gaisā. Es te diezgan esmu redzējis un vērojis — man nav vairs nekādu ilūziju."

„Varbūt — bet arī tādā gadījumā nav vēl par savu ādu ko vaidēt — laika diezgan."

„Par kādu ādu tad, ja ne par savu?" Bligzna brīnījās.

„Redz," Dagnija pieliecās pāri galdam tuvāk Bligznam, un no viņas sejas nozuda smaids. „Es gribēju no tevis ko lūgt. Runāsim tagad nopietni. Es meklēju savus vecākus — vismaz kādu ziņu, kādas pēdas no tiem."

„Tā?" Bligzna sarauca savas platās uzacis un beidza muldēt. „Tev vecāki pazuduši?"

„Jā. Man nav par tiem nekādu ziņu kopš Jelgavas krišanas. Gaidīju tos Rīgā, bet velti. Tagad atbraucu šurp un labprāt izlūgtos tavu palīdzību."

„Saprotams, cik vien tas būs manā varā un spēkos," Bligzna seja pēkšņi pārvērtās, un no pagairaina dzīrotāja izvērsās nopietns un darbīgs vīrs. „Ja vien es ko spētu!"

„Atklāti runājot — mans prāts saka, ka ir maz izredžu šeit ko atrast. Bet man nav miera, kamēr vien vēl ir kaut vismazāka cerība. Mēģināšu aizkļūt arī līdz Liepājai, ja vajadzēs, bet man nav nedz laga dokumentu, nedz arī zināma kāda iespēja, kā tur nokļūt."

(Turpinājums seko)

Uzmanību

Visizplatītākā sezonas slin

Ar oktobri atnākusi arī īstā „ieaņu sezona", no kuŗas ietekmes nav pasargāts gandrīz neviens. ASV, zemē, kur aprēķināja un izmeklē katru visalkāko lietu vai parādību, statistiski aplēstas arī ieaņas un konstatēts, ka aukstajā gada periodā caurmērā trīs reizes ar tām saslimst katra persona, bet pret šo vienkāršo saaukstēšanās izšķīst līdz šai dienai vēl nav radikāla ārstniecības līdzekļa.

Ikvienam tomēr pēdējos gados cīņā pret saaukstēšanās slimībām sasniegusi veselu rindu ievērojamu uzvaru. Saaukstēšanās — precīzāk jaju domām — ir viena no komplikācijām slimībām. Iesnas nelaujas „pārdzīties" uz izmēģinājumu dzīvniekiem — jūras cūciņām, pelēm, trusīšiem, kā tas iespējams ar lielāko daļu citu slimību, tādēļ ārkārtīgi grūta ir to pētīšana. Konstatēts, ka no dzīvniekiem sasaldēties spēj vienīgi ļoti dārgie cilvēkpērtiķi, tāpēc nav atlicis nekas cits, kā eksperimentēt ar brīvprātīgiem studentiem, kā to darījuši Anglijā, dara pirms dažiem gadiem nodibinātā īpašā pētniecības nodaļa.

Lai rastos saaukstēšanās, jāiedarbojas vismaz trīs faktoru, pie kam liela nozīme ir sīnāmiem slimības dīgļiem. Dažiem no tiem ir virusi, tātad visatkākie slimību izraisītāji, kas iet pat cauri porcelāna filtriem un saskatāmi tikai zem elektronu mikroskopa. Džona Hopkinsa universitātē Baltimorā izdevies izaudzēt tādu virusu, kas to mēģenē var uzturēt pie dzīvības pat trīs gadus. Ja to pārnes uz cilvēka vai cilvēkpērtika deguna glotādu, tas pēc īsa laika dabū iesnas, kaklā un galvas sāpes, bet nekad drudzi. Spriežot pēc šiem pētījumiem, virusi ir par iemeslu noteiktām

Eiropas šī gada ražai kaitējis lietus

VĀCIJAI SAVA CUKURA PIETIKS 7 MĒNEŠIEM

Londona (md). — Daily Mail sakopojis pārskatu par raŝas stāvokli un izredzēm šoruden Eiropā. Daudzās kontinenta daļās raŝai kaitējis lietus, dažās vietās to stipri bojājot. Aizkavētā kviešu ievākšana, apdraudēti kartupeļi, un lietus mazinājis cukura saturu biešu. Vīnogu raža prīvā, bet saules trūkuma dēļ nesagaida pagājušgu vīna iznākumu. Lietainais laiks par labu nācis vienīgi ganībām.

Tālāk daži fakti no plašā pārskata par atsevišķu kultūru stāvokli astoņās Eiropas valstīs. Britu farmeri pārliecīga lietus dēļ zaudējuši ap 120.000 t labības. Vasaras vētras un lietus Francijai maksājis ap 700.000 t kviešu, bet raža tomēr spēs segt Francijas paša patēriņu, kas ir 50 milj. kvintālu, un atļausies eksportam vēl gandrīz pusi no šī vairuma. Laba gaidāma cukurbiešu un kartupeļu raža. Beļģija, turpretim, necer sasniegt iepriekšējā gada cukura produkciju, kas bija 300.000 t; pašu patēriņam vajadzīgs 360.000 t gadā. Labības raŝas Beļģijā šogad gan sagaida labākas nekā 1949. g., piemēram, kviešu raŝu vērtē par 20 proc. augstāk. Arī Holandē šogad sagaida vājāku raŝas iznākumu. Lietus gan ietekmējis labu ganību vāvuļu. Arī cukurbiešu raža būs mazliet sīkāka nekā pagājušā gadā.

Norvēģijā labības raŝa šogad gan apmēros lielāka, bet kvalitātē sliktāka. Kartupeļu un siena ieguvums virs normālā. Pēc Zviedrijas lauksaimniecības ministrijas vērtējuma, raža šogad ir vidēja līdz laba. Apmierina cukurbiešu raža, kas ļoti svarīga, jo Zviedrija importā tikai nelielu daļu no cukura patēriņa. Dānijā labības kvalitāte nav augsta, bet vairumā raža pārsniegs pirmskara caurmēru. Laba labības raža Dānijai nozīmē samazinātu maizes importu un lētākas cenas maizei, miltiem un citiem labības produktiem.

Rietumvācijā viscaur sagaida zemāku raŝu nekā iepriekšējā gadā. Neizdevīgais laiks visvairāk skāris linu un eļļas augu kultūras. Lietus bojājis saknes, bet kartupeļu raŝu sagaida labu. Kolorado vaboles nodarīto saudējumi, pateicoties enerģiskai apkarošanai, izrādījušies mazāki nekā domāts. Vācijas cukura produkciju šogad vērtē uz 750.000 t, ar ko pietiek septiņu mēnešu patēriņam. Rietumvācijas saimniecībā ļoti nozīmīgā vīnogu raža kvantitātīvi ir laba, bet viņa kvalitāte nevarēs būt izcila, jo saules trūkuma dēļ daļa ogu bija jānovāc negatavas, lai tās pasargātu no pūšanās. Vācijas vīna produkciju šogad vērtē uz 3 milj. hektolitru, pret 3,1 milj. hl pagājušā gadā.

Trocka slepkava visdrošāk jūtas cietumā

Meksikositija (tm). — Daily Mail speckorespondents Dons Idons Meksikositijas cietumā apmeklējis vīru, kas nonāvēja Trocki un kura īsto vārdu līdz šai dienai nezina neviena oficiāla iestāde. Cietumnieks pats sevi dēvē par Zaku Mornāru vai Frenku Džeksu, bet parasti viņu apzīmē par Mr. X. Viņam patlaban 40 gadi, un cietumā viņš pavadījis jau 9 gadu. Viņu notiesāja uz 20 gadiem par Leo Trocka nonāvēšanu. No tā laika Mr. X arī cietumā atrodas terrora baiļu vadātāju aģentu, kas ieradies viņu nonāvēt. Tādēļ viņš arī nemaz nedomā iesniegt lūgumu, lai viņa soda laiku saīsinātu, jo cietumā viņš jūtas visdrošāk. Mr. X. runā franciski, itāliski, vāciski un spāniski. Viņš visu laiku caur kādu banku no aleņena konta saņēma 100 angļu mārciņu mēnesī. Domā, ka tā bija atlīdzība, ko viņam maksāja Maskava par Trocka nonāvēšanu. Nesen naudas izmaksas pārtrauktas.

Pazūdošā zemūdenē meklēs Atlantīdi

Londona (fm). — Angļu pētnieks Igertons Saikss paredz nākamgad ar „mājas kārtībā" būvētu zemūdeni doties meklēt nogrimušā kontinenta Atlantīdes pēdas. Viņa vietīgo, 6 metrus garo zemūdeni, kas izmaksā tikai 336 dolarus, Saikss uzbūvējis ar kāda agrākā armijas inženiera palīdzību. Saikss, kas ir Atlantīdes pētniecības centra priekšsēdis, izteicies, ka patlaban nedomājot atjaunot savus mēģinājumus atrast Noasa šķirsta atliekas Ararata kalnā. Pirms diviem gadiem, kad viņš to gribējis mēģināt, Turcijas valdība viņam „politisku iemeslu dēļ" liegusi atļauju rīkot ekspedīciju uz Ararata zieltaiki esot atrodamas šķirsta paliekas. Turki gan devuši atļauju amerikāņa šim vēsturiskajai ekspedīcijai, bet tā neko neesot atradusi.

Juris Gotšalks ronto

iņa ieskati ir objektīvi un vērtē-
ms Iss: „Tādu dejotāju nav daudz
šu Irene Apine ne ar ko neatšķi-
s no Sadlera Velsa pirmās dejotā-
s Margotas Fontēnas. Viņas tīrais
iegums, precizitāte, briljantā tech-
a un elevācija var darīt godu
ētram izdaudzinātam baleta an-
ublim."

Zēl, ka tik izciliem māksliniekiem
v iespējas tikt plašākās perspekti-
s starptautiskā mērogā. Pēc trīju
du paidagoģiska darba Halifaksas
leta skolā, Gotšalki izaudzējuši kā-
s apdāvinātu skolnieci, kuras ta-
ēju un skolu Londonā pārbaudī-
, pati Devaluā un tūlīt uzņēmusi
ā studijā. Kur ir tas cilvēks, kas
paliks skolotājus kā izcilus dejo-
, ieteiktu Sadlera Velsa trupas
ēmjai? Arī pazīstamais Toronto
kritiķis H. Vaitekerers, kas
recenzijas nopietnajā rita
tētā The Glob and Mail, at-
ka abi dejotāji ir augstas klases
vtiskumu techniku. Šis recenzents,
pats studējis klasisko baletu un
konservatīvs kritiķis, tādus vārdus
ojis vienīgi recenzējot Margotas
ētiņas, Berlas Greiļas un Moiras
ras viesizrādes pagājušā rudenī
onto.

novērojot baleta izrādē redzēto,
ātot mūsu viesus jāsaka, ka sa-
ēmi ir viduvēji, un atgādina
Rīgas operas baleta skolas pa-
audzēkņu vakaru. Kā dominē-
principālus dejotājus Kanadā
Apīni un Juri Gotšalku Toron-
pirms izrādes aicināja pus-
das intervijā CBC raidītājā, ku-
mākslinieki stāstīja par savām
un Latvijā, Vācijā un Kanadā.
intervija nebija beigusies, kad
mākslinieku aicināja filmēties
ā filmā un foto studijā, lai
avotu materiālus Kanadas bale-
ēmstat.

ēmu izrādi noskatījās arī lat-
ģenerālkonsuls R. Braisons ar
ī. Kanadas sabiedriskā promi-
un kopā skaits tautiešu. Ģe-
konsuls bija atsūtījis krāšņus
nacionālā lentā. Sarīkojuma
stilu traucēja vienīgi dažu tau-
ēsvirzīgā izturēšanās, skaļi ru-
un vēl skaļāki un nevietā iz-
aplausiem. Tas jūtami kai-
konservatīvos kanadiešus. No
viedokļa pacēlas tas pats sasā-
latviešu uzvedības jautā-
sabiedrībā.

novembrī Irene Apine un Juris
ēs piedalīsies Kanadas baleta
Montreālā, kurā māslinieki
ar tiem pašiem baleta iestu-
, ko dejoja Toronto. Bez
festivālā piedalīsies arī dejotā-
vienīgi no Halifaksas, to vidū
soliste Hilda Lūse-Štromber-
arī pianists Alfreds Strom-

Eduards Kelis.

ārī nedomā tikt?"
Ventspilī es neesmu vēl ne div-
Zviedrijas rēgs te spokojas uz
mani atveda no stacijas, par
no tevis es te desmit minūtēs
spoku stāstu."

„pastaigā vien pa Ventspils
stundās neesi jau redzējusi ba-
rstulmaiņus jaunekļus ar vēja
uzcirtušos slaistus? Tie visi
ūsta iespējas tikt uz Zviedriju.
kā iekāpt laiviņā un pavizinā-
varbūt domā, ka ilgi viņi te tā
ausīm! Žandarmi jau tagad
atrs pazīst pa gabalu. Bet būs
auks, un laba tiesa ir arī jau
un kā — sakarus vajaga!" un
udeli. „Sakarus vajaga, un ja
dm. Turies tik pie manis!"
neesmu par to domājusi. Gan
ās jābrauc."

ūgaida, kamēr mūsu slavenais
ā. Es te diezgan esmu redzē-
s nekādu ilūziju."
ējumā nav vēl par savu ādu

r savu?" Bligzna brīnījās.
ri galdam tuvāk Bligznam, un
„Es gribēju no tevis ko lūgt.
meklēju savus vecākus — vis-
o tiem."
platās uzacis un beidza muldēt.

ādu ziņu kopā Jelgavas krīša-
elti. Tagad atbraucu šurp un
."
manā varā un spēkos," Bligz-
o pagrieina dzīrotāja izvērsās
vien es ko spētu!"
ts saka, ka ir maz izredžu šeit
kamēr vien vēl ir kaut vi-ma-
arī līdz Liepājai, ja vajadzēs,
mentu, nedz arī zināma kāda

(Turpmāk seko)

Uzmanību, iesnas!

Visizplatītākā sezonas slimība un tās noslēpumi

Ar oktobri atnākusi arī īstā „iesnu sezona", no kuras ietekmes nav pasargāts gandrīz neviens. ASV, zemē, kur aprēķina un izmeklē katru vissīkāko lietu vai parādību, statistiski aplēstas arī iesnas un konstatēts, ka aukstajā gada periodā caurmērā trīs reizes ar tām saslimst katra persona, bet pret šo vienkāršo saaukstēšanās kaiti līdz šai dienai vēl nav radīkāla ārstniecības līdzekļa.

Zinātne tomēr pēdējos gados cīņā pret saaukstēšanās slimībām sasniegusi veselu rindu ievērojamu uzvaru. Saaukstēšanās — pretēji laiju domām — ir viena no komplicētākajām slimībām. Iesnas neļaujas „pārdēstīties" uz izmēģinājumu dzīvniekiem — jūras cūciņām, pelēm, trusīšiem, kā tas iespējams ar lielāko daļu citu slimību, tādēļ ārkārtīgi grūta ir to pētīšana. Konstatēts, ka no dzīvniekiem sasaldēties spēj vienīgi ļoti dārgie cilvēkpērtiķi, tādēļ nav atlicis nekas cits, kā eksperimentēt ar brīvprātīgiem studentiem, kā to Sibīrijā, Anglijā, dara pirms dažiem gadiem nodibinātā īpašā pētniecības nodaļa.

Lai rastos saaukstēšanās, jāiedarbojas veselai rindai faktoru, pie kam liela nozīme ir zināmiem slimības dīgļiem. Daži no tiem ir vīrusi, tātad vissīkākie slimību izraisinātāji, kas ļet pat cauri porcelāna porām un saskatāmi tikai zem elektronu mikroskopa. Džona Hopkinsa universitātē Baltimorā izdevies izaudzēt tādu vīrusu, ko mēģenē var uzturēt pie dzīvības pat trīs gadus. Ja to pārnes uz cilvēka vai cilvēkpērtiķa deguna glotādu, tas pēc īsa laika dabū iesnas, kaklu un galvas sāpes, bet nekad drudzi. Spriežot pēc šiem pētījumiem, vīrusi ir par iemeslu noteiktām saaukstēšanās formām. Taču saaukstēšanos var radīt arī lielākas baktērijas, kuru eksistence, cik konstatēts, atkarīga no laika apstākļiem. Kāda dzīvības apdrošināšanas sabiedrība novērojusi, ka arvien vairāk tās darbinieku saaukstējas tad, ja ar slimības pavatrošanos īpaši jārēķinās ziemā, ja gaisa temperatūra ir samērā silta; turpretim lietus, gaisa mitrums un spiediens iesnu pavatrošanos neietekmē.

Taču klimatiskie apstākļi vien arī vēl nerada iesnas, kā to apliecina polārpētnieku stāsti. Pētnieki savās ekspedīcijās nekad nav saaukstējušies, lai gan tatsini viņiem bijis jāpārlaiž stipras temperatūras svārstības, iznākot no siltajām eskimosu ģūdām ledainajā aukstumā. Bet stāvoklis tūdaļ mainījies, tiklīdz ierodoties kādam pārtikas kuģim, atjaunota sadzīve ar ārpasauli, tad iesnas, līdzīgi epizodēmijai, varējušas izplatīties pat eskimosu vidū, jo jaunatnācēji ievazājuši baktērijas.

No iesnām var pat nomirt; to piedzīvojuši Ugunszemes iezemieši. Kad baltie iekarotāji ar citiem civilizācijas sasniegumiem caur un cauri veselajiem zemes pirmiedzīvotājiem atveda arī iesnas, pēdējie mira no grūtas saaukstēšanās, jo viņu organismā pret slimības raditājiem nebija nekādas aizsardzības.

No daudzajiem citiem faktoriem, kas var radīt saaukstēšanos, visi vēl nav pietiekami izpētīti. Piemēram, vēl nav noskaidrots, kāpēc saaukstēšanās slimību skaits mazinās pēc ilgiem sniegiem; karotāji piedzīvojuši, ka pēc stundām ilgas guliēšanas ar slapjām drēbēm uz zemes tomēr viņiem nav radušās iesnas. Domā, ka šajā gadījumā sasaldēšanos aizkavējis spēcīgais dvēseliskais sasprindzinājums, kāds kaujā neapšaubāmi ir. Noteikti konstatēts, ka iesnu rašanos veicina trūcīga barība, pārmērīgs nogurums, dzīvošana pārkurinātās telpās un arī bēdas un nelāgs garastāvoklis.

Gadu no gada cīņa pret iesnām dod arvien labākus panākumus. Dažkārt izdodas tikko sākušās iesnas nolāpēt ar medikamentiem, piem., kāda Berlīnes firma gatavo pretvīrusa šķidrumu, kas dažos gadījumos iesnas dziedina pārsteidzoši labi. Daudzkārt apšaubīto chinīna iedarbību pret negaņo slimību pārejī pārbauda ASV, jo domā, ka tā dziedināšanas spēks lielāko tiesu slēpjas tikai slimnieka pašsugestijā.

Pagaidām vislabākais iesnu apkarošanas līdzeklis ir aplipšanas briesmu samazināšana līdz minimumam, piemēram, lietojot papīra mutautiņus, ko pēc lietošanas tūlīn aizmet, izmidzinot dīgļu nonāvētājus šķidrumus vai telpas pārplūdinot ar ultravioleto gaismu. Daudzi amerikāņu uzņēmumu īrsti ieteikuši trīs vai četras dienas darbā neierasties tiem ierēdņiem, kas saaukstējušies, un tā izdevies uzņēmumā ievērojami samazināt personāla saslimšanu un novērst zaudējumus.

Kas zināmu vēl nav izdevies panākt pret iesnām, to tā spējusi pret blakus slimībām, kas saaukstēšanās laikā uzkrīt novājinātajiem elpošanas organiem. Penicilīns un līdzīgo sulfonamīdu preparātu tagad padarījuši dauds masāk bīstamu plaušu karsoni, no kura agrāk laudis tik milzīgi baidījās un ko uzskatīja gandrīz par neārstējamu. (lo)

Eiropas šī gada ražai kaitējis lietus

VĀCIJAI SAVA CUKURA PIETIKS 7 MĒNEŠIEM

Londona (md). — Daily Mail sakopojis pārskatu par rašas stāvokli un izredzēm šoruden Eiropā. Daudzās kontinenta daļās rašai kaitējis lietus, dažās vietās to stipri bojājot. Aizkavēta kviešu ievākšana, apdraudēti kartupeļi, un lietus mazinājis cukura saturu biešu. Vīnogu raža prāva, bet saules trūkuma dēļ nesagaida bagātīgu vīna iznākumu. Lietainais laiks par labu nācis vienīgi ganībām.

Tālāk daži fakti no plašā pārskata par atsevišķu kultūru stāvokli astoņās Eiropas valstīs. Britu farmeri pārliecīga lietus dēļ zaudējuši ap 120.000 t labības. Vasaras vētras un lietus Francijai maksājis ap 700.000 t kviešu, bet raža tomēr spēs segt Francijas pašas patēriņu, kas ir 50 milj. kvintāliu, un atlicināt eksportam vēl gandrīz pusi no šī vairuma. Laba gaidāma cukurbiešu un kartupeļu raža. Beļģija, turpretim, necer sasniegt iepriekšējā gada cukura produkciju, kas bija 300.000 t; pašu patēriņam vajadzīgs 360.000 t gadā. Labības rašas Beļģijā šogad gan sagaida labākas nekā 1949. g., piemēram, kviešu rašu vērtē par 20 proc. augstāk. Arī Holandē šogad sagaida vājāku rašas iznākumu. Lietus gan sekmējis labu ganību stāvokli. Arī cukurbiešu raža būs mazliet labāka nekā pagājušā gadā.

Norvēģijā labības raža šogad gan apmēros lielāka, bet kvalitāte sliktāka. Kartupeļu un siena ieguvums virs normālā. Pēc Zviedrijas lauksaimniecības ministrijas vērtējuma, raža šogad ir vidēja līdz laba. Apmierina cukurbiešu raža, kas ļoti svarīga, jo Zviedrija importē tikai nelielu daļu no cukura patēriņa. Dānijā labības kvalitāte nav augsta, bet vairumā rašu pārsniegs pirmskara caurmēru. Laba labības raža Dānijai nozīmē samazinātu maizes importu un lētākas cenas maizei, miltiem un citiem labības produktiem.

Rietumvācijā visu gadu sagaida zemāku rašu nekā iepriekšējā gadā. Nelabvēlīgais laiks visvairāk skāris linu un ēļļas augu kultūras. Lietus bojājis saknes, bet kartupeļu rašu sagaida labu. Kolorado vaboles nodarītie zaudējumi, pateicoties energiskai apkarošanai, izrādījušies mazāki nekā domāts. Vācijas cukura produkciju šogad vērtē uz 750.000 t, ar ko pietiek septiņu mēnešu patēriņam. Rietumvācijas saimniecībā ļoti nozīmīgā vīnogu raža kvantitātivi ir laba, bet vīna kvalitāte nevarēs būt izcila, jo saules trūkuma dēļ daļa ogu bija jānovāc negatavas, lai tās pasargātu no pūšanas. Vācijas vīna produkciju šogad vērtē uz 3 milj. hektolitru, pret 3,1 milj. hl pagājušā gadā.

Trocka slepkava visdrošāk jūtas cietumā

Meksikositija (fm). — Daily Mail specālkorespondents Dons Idons Meksikositijas cietumā apmeklējis vīru, kas nonāvēja Trocki un kura īsto vārdu līdz šai dienai nezina neviena oficiāla iestāde. Cietumnieks pats sevi dēvē par Zaku Mornāru vai Frenku Džeksu, bet parasti viņu apzīmē par Mr. X. Viņam patlaban 40 gadi, un cietumā viņš pavadījis jau 10 gadu. Viņu notiesāja uz 20 gadiem par Leo Trocka nonāvēšanu. No tā laika Mr. X. arī cietumā atrodas terrora baļļu varā, jo katrā svešniekā saskata kādu trockistu aģentu, kas ieradies viņu nonāvēt. Tādēļ viņš arī nemaz nedomā iesniegt lūgumu, lai viņa soda laiku saīsinātu, jo cietumā viņš jūtas visdrošāk. Mr. X. runā franciski, italiski, vāciski un spāniski. Viņš visu laiku caur kādu banku no algas konta saņēma 100 angļu mārciņu mēnesī. Domā, ka tā bija atlīdzība, ko viņam maksāja Maskava par Trocka nonāvēšanu. Nesen naudas izmaksas pārtrauktas.

Pašbūvētā zemūdenē meklēs Atlantīdi

Londona (fm). — Angļu pētnieks Igertons Saikss paredz nākamgad ar „mājas kārtībā" būvētu zemūdeni doties meklēt nogrimušā kontinenta Atlantīdes pēdas. Vienvietīgo, 6 metrus garo zemūdeni, kas izmaksā tikai 326 dolarus, Saikss uzbūvējis ar kāda agrākā armijas inženiera palīdzību. Saikss, kas ir Atlantīdes pētnieku centra priekšsēdis, izteicies, ka patlaban nedomājot atjaunot savus mēģinājumus atrast Noasa šķirsta atliekas Ararata kalnā. Pirms diviem gadiem, kad viņš to gribējis mēģināt, Turcijas valdība viņam „politisku iemeslu dēļ" liegusi atlauju rīkot ekspedīciju uz Ararata ziemeļu nogāzi, kur, pēc Saikss zināma, noteikti esot atrodamas šķirsta paliekas. Turki gan devuši atlauju amerikāņa Smita vadītai ekspedīcijai, bet tā neko neesot atradusi.

Jauna latviešu sporta vadība Vācijā

LSFAP priekšsēdis un LCK sporta vadītājs A. Celms informē:

Sakarā ar Londonas latviešu sporta kongresa lēmumu un faktisko stāvokli, ka LSFAP locekļu liela daļa izcelojusi, paziņoju, ka līdzšinējā padome savu darbību izbeigusi. Turpmāk latviešu emigrācijas sporta lietas saskaņā ar Londonas kongresa lēmumiem kārtos jaunizraudzītās sporta padomes sekretariāts Londonā ar sekretāru A. Mauriņu priekšgalā. Sekretariāta galvenais un steidzamākais uzdevums ir sagatavot resp. izdarīt Latviešu sporta padomes trimdā vēlēšanas.

Vācijas sporta dzīves kārtošanai līdz jaunās sporta vadības izvēlēšanai iecelju Vācijas latviešu sporta komiteju šādā sastāvā: J. Ozols, kas būs latviešu sporta lietu referents pie LCK, A. Berkolds, kas vadīs sporta dzīvi angļu joslā un J. Kļaviņš — amerikāņu joslā.

Līdz ar šo esmu lūdzis atbrīvot mani no sporta vadītāja pienākumiem un apstiprināt jaunos referentus.

KAUSA IZCĪŅĀ 2. VIETA, BET IZREDZES UZVARĒT MEISTARĪBĀ

Rosīgākā basketbola sezona Zviedrijā

Vēl pirms pāris gadiem zviedriem vienīgā basketbola vienība bija antiskais B. K. Basket, kas labākā gadījumā apmierinājās ar 1—2 sacīkstēm gadā, sacensdamies ar dāņiem. Pag. gadā, kad notika pirmais internacionālais Stokholmas basketbola turnīrs, tajā jau piedalījās 3 zviedru un 7 ārzemnieku vienības. Tagad, kad pilnīgi noskaidrojies, ka Helsinku olimpiādē nebūs rokas bumbas, tai atvēlētos lielos līdzekļus izlietos basketbolam. Kaut gan pēdējais vēl atrodas rokas bumbas savienības paspārnē, basketbola sekc. vad. Oke Nilsons tomēr cer drīz nostāties uz patstāvīgām kājām, kā arī iestāties Starptautiskajā basketbola savienībā.

Ievadot jauno sezonu, pirmo reizi zviedru iniciatīvā notika kausa turnīrs pēc viena zaudējuma sistēmas. Ierindā šoreiz nebija pag. gada uzvarētājas — ASV sūtniecības vienības, bet tās vietā laurus guva jauna, vēl spēcīgāka amerikāņu misionāru vienība, uzvarot finālā 33-30 (16-10). Stokholmas Latviešu sporta kluba 1. vien. Pēdējā šogad komplektējās no pag. gada 1 vienības vīriem Šmita un Klaiša un no jauna „ieskaitītajiem" Jūrmalas, Renesāča, Janovska, Raita, Strunkes un Saulītes. Šis sastāvs pēc saliedēšanās, šķiet, būs latviešu visu laiku labākais Zviedrijā, un būtu pārsteigums, ja meistaribas beigās latvieši neklūtu starptautiskais Stokholmas meistars. Straujajā un asajā kausa finālspēlē latviešus piemeklēja neveiksme iemetienos. Punktus guva: Šmits 8, Janovskis 6, Raits 6, Strunke 6, Jūrmala 2, Saulīte un Klaišs 0.

Stokholmas starptautiskajā meistarībā, kas sākās jau pag. sestdien, vienības šogad sadalītas 2 līgās, ievērojot pag. gada turnīra sasniegumus. 1. līgā startēs abas Stokholmas Latviešu sporta kluba vienības, kas, atmetot skaitļus 1. un 2., izies cīņās ar īsti latviskiem nosaukumiem: Šmita, Klaiša & Co vienība sauksies LSK Rīva, bet otrā — LSK Venta. 2. līgā iedalīta latviešu visjaunākās paaudzes vienība — Stokholmas JKS, kas šogad var pretendēt uz vienu no labākām vietām.

Zviedrijā, oktobrī.

A. Graudiņš

Latviešu sports Eiropā un citos kontinentos

Divas latviešu vienības — Londonas DVF un Londonas Latviešu sporta kluba piedalās nupat sāktajā Londonas 1. līgas basketbola meistaribā. Pavisam sacensībās startē 9 vienības, to vidū arī amerikāņi.

Latviešu futbola kluba Filadelfijā, ko nodibināja pirms gada, rezervju trūkuma un citu grūtību dēļ darbību pārtraucis, bet, tiklīdz apstākļi uzlabosies, domā to atjaunot. Līdzšinējās piecās sacīkstēs, brīžam cīnoties tikai 9 spēlētāju sastāvā, vienība guvusi 3 uzvaras, vienreiz spēlējusi neizšķirti un vienreiz zaudējusi.

Izlases šachists A. Liepnieks Linkolnā, Nebraskas štatā, simultantspēlē pret 22 dalībniekiem guvis 21 uzvaru, bet ar savas kādreizējās Oldenburgas nometnes bij. komandantu A. Ādmini spēlēja neizšķirti. Ar 6 latviešu šachistu ierosmi un līdzdalību Linkolnā YMCAs protektorātā nodibināts šacha kluba.

Kanādas latviešu sporta vadītāju un sportistu apspriedē Toronto 2. Zentiņš ziņoja par sporta iespējām trimdā, jaunatnes piesaistīšanu un sadarbību ar latviešu organizācijām. Tiklīdz būs apzinātas visas Kanadā esošās latviešu sporta kopas un sportisti, vietējā sporta vadība sazinā ar LSPT sāks vēlētas sporta pārvaldes izveidošanu. Kanadas latviešu sporta vadītājs Z. Zentiņš par savu palīgu izraudzījis pazīstamo viegļatlētu J. Pālēnu (Toronto, Ont., 2497, Dufferin St.), par sievietu sporta vadītāju Toronto — basketbolisti un volejbolisti Valiju Bā-lodi un par sporta vadītāju Londonā Viktoru Denisovu.

Toronto volejbolisti ieguva Ontario apgabala latviešu meistarsacīkstēs volejbolā, pievelcot Londonas vienību 15-7; 15-6.

Latviešu basketbolisti Toronto (Simsons, Bernats, Kirks, Šilders, Pukītis, Lakstīgala, Pērkons un Zagorskis) 34-36 draudzības spēlē saudzēja īgauņu vienību.

Latviešu futbola vienību Melburnā organizē sporta kopa Riga. Galvenais iniciātors ir J. Brenneris. Domāts arī par jaunatnes vienību.

Amerikāņu pasaules klases svaru cēlāji Vācijā

Tie tik reiz bija spēka vīri, kas vācu svaru cēlājiem un skatītāju tūkstošiem Kaiserslautenā, Vitūgartē un Minchenē demonstrēja savu mākuli Atgriezdamās no pasaules meistarsacīkstēm Parīzē, amerikāņu svaru cēlāju vienība, to vidū pasaules meistari, rekordisti un olimpiskie uzvarētāji, šajās trijās pilsētās sacentās ar Vācijas izlasi, kas kopnovērtējumā ik reizes aiz pārjūras spēka viriem palika vairākus simtus kilogramu.

Mušas svara olimpiskais uzvarētājs 1,65 m garais un nepilnus 80 kg smagais Dipjetro, kas izskatās gandrīz cik garš, tik resns, spiešanā tiri veica 100 kg, pārspēdams pat vācu pussmagā svara meistaru un uzcildams vairāk nekā divreiz pats savu svaru. Viņa rokas ir ārkārtīgi īsas un smiedzas tikko līdz gurniem, bet tas, šķiet, arī ir viņa spēka noslēpums. Pirms katra mēģinājuma Dipjetro ar talkumu ārkārtīgi rūpīgi apstrādāja ceļamo stieni un tikai tad, līdz pēdējam koncentrējies, ķērās pie darba. Citādāk to darīja pasaules meistars vieglsvara Titmans un vidussvara, tikai 17 g. vecais, Dīordāns: pirmais lēkāja kā sacīkšu zirgs, otra rādīja kuriozu artistiku. Visimpozantāko iespaidu, protams, atstāja melnais smagā svara meistars milzīgais Dēvids Vāčiels, kas kādreiz arī svaru cēlaņā pasaulē teicis nopietnu vārdu ar Šopu Mangeru priekšgalā no amerikāņu meistariem guva lielisku skolu. -abo-

Krustvārdu mīkla

Uzdevis E. Buls, Gaujagā 3

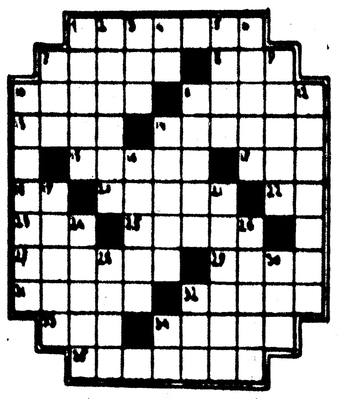

Limeniski: 1. Sengrieķu varonis. 7. J. Neikena stāsts. 8. Ūdens tvertne. 10. Upe Afrikā. 11. G. Šalnā romāna. 13. Vieta tuksnesī. 14. Pilsēta Tiringijā. 15. Upe Vidzemē. 17. Vīsilt. 18. Piezīme (vēstulēs). 20. Vīr. vārds. 22. Pers. vietn. vārds. 23. Alus šķirne. 25. Akadēmiķis. 27. Daejas forma. 29. Lūgšanas vārds. 31. Galamas „nesējs". 32. Metalls. 33. Lauk. mēra. 34. Laika iedalījuma. 35. Sardze.

Stateniski: 1. Vēsturiska tirdzn. savienība. 2. Draudze un ciems Ziemeļvidzemē. 3. Osta Dienvidamerikā. 4. Tirdzn. sab. apzīmējums. 5. Krāso. 6. Skaldīt. 7. Mīļu čūska. 9. Pīlēt, postīt. 10. Orientēšanās līdzeklis. 11. Dārgakmens. 12. Planēta. 14. Atplīsis. 16. Nodarbošanās. 19. Sētnieka darba rīks. 21. Nekustēties. 24. Ezers Somijā. 26. Ironiska smaida. 28. Latv. rakstnieks. 30. Galamas efekts. 32. Angļu uzruna. 34. Nota.

Iepriekšējās krustvārdu mīklas atrisinājums

Limeniski: 1. Kombinācija. 6. Locis. 9. Slang. 10. Ina. 12. Vīt. 13. SOS. 14. Ala. 17. Pro. 17. Spa. 20. Zem. 21. RAF (Royal Air Forces). 22. Epika. 23. Kleja. 24. Bistāmatīns. — Stateniski: 1. Kalevipoegs. 2. Mocit. 3. Irsis. 6. Ausās. 8. Irana. 7. Augstzemgale. 11. No. 16. Ūlipā. 17. Skābe. 18. Pa. 19. Arēna. 20. Zvēri.

Nāves eņģelim ir paticis vest uz kapu klusu

Dipl. ing.

Edgaru Jakobsonu

dzim. 1911. g. 4. jūlijā Jelgavā, mir. 1950. g. 6. oktobrī Linkolnā, ASV.

Korp. Latvia

LATVJU GRĀMATA meklē piedāvājošu un izdarīgu apgādu

Vācijas nodaļas vadītāju

vēlams arī BURTLICI. Nodrošinu pastāvīgu darbu. Lūdzu steidzīgi rakstīt —

ED. DOBELIS, Waverly, Iowa, USA,

konkrēti sniedzot par sevi datus, kā arī priekšlikumus un aptuvenu kalkulāciju par kādu zināmu grāmatu. (761)

LATVIEŠU MEITENES!

Ar Jums vēlās sarakstīties četri Murajas plostnieki. Ja Jums nepatīk dzīve pašreizējā vietā, ceļā uz Austrāliju garantēts. — ne visām, bet tikai četrām, ja esat 18—35 g. v. Lūdzu rakstīt, pievienojot savu attēlu, kuru nesaprašanās gadījumā sūtīsim atpakaļ, Juritim, Matīsiņam, Voldiņam un Kažiņam, Mr. K. Rudovics, P. M. G Line Dept., Deniliquin, N. S. W., Australia (763)

Rīgas desu izstrādājumi

no firmas „FRITZ STRAUSS" Rīgā. Īpašn. Emils Forkers.

Sākot ar 15. nov. varēšu Jūs apgādāt ar sekojošiem Rīgas kvalitātes desu izstrādājumiem par piemērotām dienas cenām:

cīsiņas, knakdesiņas, medniekdesiņas, Zemgales knakdesiņas, tirinātdesiņas, aknu desu, krakavdesu, smērdesu, žāvētu speķi, šķiņķīšiem, tējas desu uc.

Dūmu desas pasūtinājumus lūdzu nodot ar 15. dec.

EMĪL FORKER, Fleischereibetrieb, Industriehof, Kr. Frankenberg/Eder-Hessen. (769)

ĀDAS IZSTRĀDĀJUMI

greznoti ar Brīvības piemineklja un valsts ģērboņa attēliem 9 krāsu zelta dobspiedumā:

	Gīl.
Portfeļi, 45×32 cm (bez greznoj.)	120—180
Vēstuļu mapes, 23×17 cm	45
Vēstuļu mapes, 28×23 cm	60
Vēstuļu mapes, 29×35 cm	75
Foto albumi, 28×20 cm	25
Foto albumi, 40×28 cm	55
Kabatas portfeļi, divdaļīgi	33
Kabatas portfeļi, divdaļīgi, ar rāviens.	36
Kabatas portfeļi, trīsdaļīgi	45
Šiknaudas maks-pakaviņš (bez grezn.)	12
Banknošu maks	15
Maks šiknaudai un banknotēm	22
Adrešu grāmatiņas ar alf. un piezīmēm	32
Iniciāļu burti, zeltā vai melnā . . ā	3.6

Ar tautisku ornamentāciju speciālā modulācijas ādā:

	Gīl.
Dāmu rokas somas	180—200
Vēstuļu mapes	80
Foto albumi	70
Kabatas portfeļi	65—80

Visus izstrādājumus izsūta no krājuma kā nesaistošus paraugus, arī uz ārvalstīm

VALDEMĀRS ČOKS,
60, Percival St., Peterborough, Northants., England. (774)

Steidzīgas aizbraukšanas dēļ pārdodams 3,5 t

SMAGAIS AUTOMOBILIS GMC

labā braukšanas kārtībā, ar reserves motoru. Interesentiem jāgriežas pie J. Pčsepa, Geislingen/St., Seitenstr. 4. (770)

ANNA GRAUDIŅA

lūgta rakstīt J. Svilānei: Repatriation General Hospital, Heidelberg, Vic., Australia. (772)

Meklēju ERNESTU OZOLIŅU no Cesvaines un EDVĪNU DOKTENIEKU

no Apes. Rakstīt Jēkabam Krūmiņam: 99, Napier St., Fitznoy, Melbourne, Vic., Australia. (773)

VALTERS ZIEDIŅŠ
TORONTO LATVIEŠU GRĀMATNICA
92 Morse St. — Tel. GL 8646
Toronto, Ontario, Canada.

Izpilda grāmatu pasūtinājumus Ziemeļ- un Dienvidamerikas valstīm. Vienmēr krājumā jaunākās grāmatas. Pieņem abonementus visiem latviešu trimdas periodiskiem izdevumiem un LCK apgāda Latvija grāmatām.

Pieņem laikr. LATVIJA pasūtinājumus uz Kanādu pa gaisa pastu; abonementa maksa — Kanadas $ 2.— mēnesī.

LCK apgāda un laikraksta LATVIJA pārstāvis Toronto, Ont., Canada. (650)

Vai mūsu jaunatne paliks bez pamatizināšanām ķīmijā? — Nopērciet un brīvajā laikā mācaities no V. Mālkalna neorganiskās un organiskās

ķīmijas,

kas pašreiz labākā mūsu trimdas apstākļos. Grāmatā 148 lpp., 140 mēģinājumu apraksu un 82 zīmējumi. Cena DM 5,—.

Andr. OZOLIŅA apgāds, (24b) Eutin/Holst., DP Camp. (664)

AUSTRĀLIJAS LATVIEŠU IEVĒRĪBAI. Iznākusi

Mag. iur. E. Liepiņa

„AUSTRĀLIJAS KOPVALSTS SOCIĀLĀ LIKUMDOŠANA"

Saturā — Grūtniecības, bērnu, bezdarba, slimības, medikamentu pabalstu, atraitņu, vecuma, invaliditātu pensijas, to pieprasīšana. Brošūra apskata sociālās palīdzības noteikumus, kas spēkā visā Austrālijā. Izdota rotatora tehnikā, 44 lielā formāta lpp. Maksā ar piesūtīšanu 5 šiliņus. Pasūtinājumus adresēt — E. Liepiņam — Migrant workers, Hostel Wallgrove, Rooty Hill (Sidney) N. S. W. Australia. Izsūtīs tikai samaksātus eksemplārus.

Norādījumus kā gatavot TAUTAS TERPUS smieklu brošūru

NĪCA, BĀRTA, RUCAVA

Cena: DM 1,—; $ 0,30; Angl. 3/6; Austr. 4/6.

Pasūtinājumus no Eiropas zemēm lūdzu adresēt: O. Dīķis, (24a) Lübeck, Meesen-Kaserne, Bl. 7-27; pārējiem — Art Kivitis, Hurdman's Bridge, Box 144, Ottawa, Ont., Canada. (764)

Izlietojiet iespējas

pasūtināt sev un saviem tuviniekiem laikrakstu

LATVIJA

PA GAISA PASTU

uz sekojošām zemēm:

uz Amerikas Savienotām Valstīm un Kanādu — DM 8,50 mēnesī, saņemot avīzi 4—5 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā; uz Austrāliju un Jaunzelandi — DM 11,— mēnesī, saņemot avīzi 7 dienu laikā no iznākšanas dienas Vācijā.

LATVIJAS ātrais abonements pa gaisa pastu daris prieku sapņētājiem un palīdzēs vienot izkaisītos latviešus trimdā.

Gaisa pasta abonementa pasūtināma pie visiem mūsu pārstāvjiem Vācijā un tieši apgādā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schw. Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany.

LATVIJA

Nr. 84 (428) 1950. g. 1. novembrī

Nelūgtotos manuskriptus uzņēmēja un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora parakstu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas.

ABONEMENTS VĀCIJĀ,

pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4,- par eks. mēnesī, pasūtinot kolektīvi (vairāk par 3 eks.) DM 3,50 mēn., uz ārzemēm DM 4,00 mēn. uz ASV pa gaisa pastu DM 8,00 mēn.; atsevišķa numura cena DM 0,80.

SLUDINĀJUMI VĀCIJĀ

maksā DM 0,80 par vienas j nonpareilles iespiedrindiņas aizņemamo telpu; vienreizīgs 10 iespiedrindiņu sludinājums DM 8,—; vienreiz 5 iespiedrindiņu sludinājums DM 5,—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinam 50% atlaidi.

Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvji norādītās vietās, kā arī apgāds tieši.

Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs un turienes pārstāvju saraksts izsūtīsim vairākas reizes mēnesī īpašā sludinātnumā.

LCK apgāds LATVIJA,
(14a) Schwäbisch Gmünd, Artillerie-Kaserne, US Zone, Germany (Bitte Schw. Gmünd!!!!)

Vai Spānijai beidzot ļaus atgriesties

Lēksaksesa (DM). — Pagājušās nedēļas beigās Apvienoto nāciju otrā politiskā komisija ar 24 balsīm par, 13 pret un 12 atturoties nolēma sākt debates par UN 1946. g. rezolūcijas atcelšanu, kas pārtrauca diplomātiskās attiecsmes ar Spāniju un neļāva tai piedalīties starptautiskajos lēmējdžmos. Lai gan pret Spāniju joprojām noraidīgi iztura Padomju savienība un tās satelīti, informētas aprindas Lēksaksesā izsakās, ka „Spānijai laikam beidzot tomēr ļaus atgriesties". Par UN lēmuma atcelšanu iestājas ne vien Dienvidamerikas valstis, bet arī ASV. Vienīgi Lielbritānija oficiāli deklarēja, ka balsošanā atturēsies. Valstis, kas prasa attiecsmju uzlabošanu ar ģenerāli Franko, pasvītro, ka nav loģiski apsmainīties ar Spāniju precēm un tai pašā laikā neļaut diplomātiem akreditēties Madridē.

Represijas pret Spāniju ierosināja gan tikai 1946. gadā Apvienoto nāciju pilnsapulcē, bet tās bija kāda Potsdamas konferences lēmuma sekas. Staļins nevarēja samierināties, ka nebija piepildījies kādreizējais Ļeņina pareģojums: pēc Krievijas Spānija būs pirmā komūnistiskā valsts Eiropā. Pilsoņu kara laikā šo mērķi nebija varējuši realizēt ne spāņu komūnisti, ne internacionālās brigādes, ne no Krievijas atsūtītie pilsoņu kara speciālisti. Arī otra pasaules karš iecerētajam mērķim nebija vedis ne soli tuvāk. Spānija vēl vienmēr bija brīva no komūnisma un gandrīz nealzniedzamā tālumā no boļševiku ietekmes sfairas. Bet Franko bija vienīgais fašists, kas bija pārdzīvojis karu. Un Staļinam tūliņ bija arī attiecīgā formula pie rokas: Franko režīms apdraud pasaules mieru. Trūmens un Čerčils bija gan pret iemaisīšanos Spānijas iekšējā politikā, bet beidzot tomēr piekāpās, lai gan par Spānijas neitrālitāti kara laikā rietumu sabiedrotiem nebija daudz ko sūdzēties.

Ir nenoliedzami, ka Spānijā tiešām valda autoritārs režīms. Bet autoritārs režīms valda arī Jugoslavijā, par Padomju savienību un tās satelītiem nemaz nerunājot. Un tomēr Tito pārstāvis sēž pie Apvienoto nāciju galda. Interesants ir tas apstāklis, ka Dienvidamerikas valstis visu laiku Franko režīmā nav saskatījušas nekā „piedauzīga". Tās droši vien ir tais ieskatos, ka Franko nākšana pie varas nav sliktākais, kas spāņu tautai varēja atgadīties.

Tādos ieskatos laikam ir arī Svētais Tēvs, jo līdz šim tas Franko valdībai arvien izrādījis vismaz labvēligu neitrālitāti. Pie tam var droši pieņemt, ka Vatikāns par apstākļiem Spānijā ir labāk informēts nekā jebkura rietumu valdība. Liekas, šie Spānijai labvēligie spēki ir tais ieskatos, ka pašreizējos apstākļos gāzt Franko nozīmētu tikai dot komūnistiem jaunu iespēju uzkonstruēt vēl vienu „tautas demokratiju". Tas nozīmētu palīdzēt spāņu tautai bēgt no vilka un uzgrūst to virsū lācim.

Franko sacelšanās laikā Spānijā valdīja komūnistiskā, t. s. „tautas frontes" valdība. Kādos apstākļos toreiz Spānija jau bija nonākusi un cīktāl demokratija bija pārvērtusies komūnistiskā diktatūrā, to vislabāk raksturo katoļu tautas akcijas vadoņa Žila Roblesa 1936. g. 16. jūlijā, divi dienas pirms Franko sacelšanās, spāņu parlamentā teiktā runa: Valdība savu solījumu atcelt izņēmuma stāvokli un izbeigt preses cenzūru nav turējusi. Vai izņēmuma stāvoklis ir varējis pasargāt Spāniju no anarchijas, no morāliska un materiāla sabrukuma? Uz to atbildi dod sekojoša statistika: pēdējās 27 dienās nodedzinātas 10 baznīcas, noslepkavoti 22 cilvēki, smagi ievainoti — 224; mestas 74 bumbas, radīti 15 ģenerāļi un 129 dalēji streiki... Ja pilsoņa dzīvība ir nodota „pistolēro" varā, tad nav jāgaida, lai tauta tīcētu demokratijas likumībai."

Kāds būs šis UN pilnsapulces lēmums attiecībā uz Spāniju, to vēl nevar paredzēt. Bet pozitīva rezultāta gadījumā rietumi nebūs zaudētāji. Jo aiz Pirenejiem stāv 25 labi apmācītas un apbruņotas divīzijas, ko varēs iekalkulēt tais spēkos, kas aizstāvēs Eiropu.

Ciņas arī Indoķīnā, Burmā un Malajā

Singapura (ok). — Koreja ir tikai viens sektors vispārējā brīvās pasaules aizstāvēšanās frontē, — kādā BBC politiskā raidījumā izteicās britu konservatīvo pārstāvis Idens. Šī fronte, norādīja Idens, no Korejas sniedzas pāri Malajas pussalai, Indoķīnai un Tālajiem austrumiem līdz Balkāniem un Vācijai. Ziņas no pārējiem šīs frontes sektoriem Āzijā liecina, ka arī tur ciņas ir pilnā sparā.

Indoķīnā nopietni apdraudēts Laokajas stāvoklis. Šo nocietināto pilsētu ielenkuši komūnistu spēki, un Saigonā domā, ka ilgi to neizdosies noturēt. Līdz šim franči Ziemeļindoķīnā bijuši spiesti pamest jau 8 cietokšņus. Ielenkto Laokaju apgādā gaisa ceļā.

Pēc tam, kad valdības karaspēkam Burmā pagājušo sestdien izdevās atgūt pēdējās divas lielākās pilsētas, kas atradās dumpinieku rokās kopš pag. gada, stāvokli Burmā uzskata par nostabilizētu. Toties gluži citāda rakstura ziņas nāk no Malajas. Pēc Daily Mail informācijas, 40.000 vīru liels sabiedroto karaspēks, no tiem 10.000 britu, plašā akcijā patlaban pūlas satriekt Malajas terroristus. Iespējams, ka daļu no Korejai domātiem pastiprinājumiem nosūta uz Malaju. Terroristi uz laiku bija pārtraukuši dzelzceļa satiksmi starp Singapuru un Kuala Lumpuru. Londonā notika angļu-amerikāņu sarunas par ASV palīdzību komūnistu partizānu satriekšanai Malajā. Anglija jau aprīlī lūdza 5 milj. dolaru aizdevumu kara materiālos.

Makedoniešu deportācijas Bulgārijā

Belgrade (rm). — New York Herald Tribune korespondents ziņo, ka Bulgārijas maķedoniešu iedzīvotājus no Jugoslavijas pierobežas deportē un nometina Austrumbulgārijas sādžās, kur līdz šim dzīvoja uz Turciju izdzītie turku tautības iedzīvotāji. Jugoslavijas — Bulgārijas pierobeža ir viens no bīstamajiem apgabaliem, ko Maskava, izmantojot sev uzticīgo satelītrežīmu Sofijā, varētu izvēlēties varbūtējam trieciensm pret maršalu Tito. Starp trim valstīm — Jugoslaviju, Bulgāriju un Grieķiju — sadalītā Maķedonija visu laiku ir bijusi saspīlējuma un nesaskaņu centrs Balkānos. Pašreizējām deportācijām novērotāji min divus izskaidrojumus: vai nu Maskava turpina savu politiku izvākt visus neuzticamos elementus no satelītvalstu apgabaliem gar Jugoslavijas robežu, lai nodrošinātos varbūtēja nākoša konflikta gadījumā, vai arī Sofija cenšas attālināt Bulgārijas maķedoniešus no Tito propagandas tiešā tuvuma, kas atklāti un slepeni propagandē Bulgārijas un Jugoslavijas maķedoniešu apvienošanos.

Kom'nforms plāno radīt „Maķedonijas PSR"

Atēnas (md). — Mērenā virziena laikraksts Embros sniedz grieķu bruņoto spēku ģenerālinspektora Ventirisa brāļa rakstu, kurā ziņots, ka kominforms plānojot radīt „neatkarīgu Maķedonijas padomju sociālistisko republiku". Atsaucoties uz ļoti ticamiem avotiem, Ventiriss ziņo, ka plāna realizēšana uzdota Jugoslavijas emigrantiem Bulgārijā. Jaunorganizējamā valsti ietilptu tagadējā Maķedonijas tautas republika, kas ir viena no Jugoslavijas federācijas sešām sastāvdaļām, Bulgārijas Makedonija un Grieķijas Maķedonija. Sofijā šim nolūkam esot radīta speciāla centrāla organizācija kāda jugoslavu emigranta vadībā, bez tam īpašs militārs centrs, tuvu Bulgārijas robežai ar Grieķiju un Jugoslaviju.

„Kontinenta mūs skrimeļa vai katru mēnesi..."

Londona (md). — Daily Mail līdzstrādnieks sniedz pirmo reportāžu par tikko sākto visu ārzemnieku drošības pārbaudi Anglijā, kas skar arī ļoti daudzus latviešus — agrākos Vācijas DP. Laikraksts uzsver, ka šī ir līdz šim lielākā tāda veida pārbaude Anglijā miera laikā. Tā nebeigsies ātrāk, pirms nebūs skrīnēti pēdējais Anglijā dzīvojošais ārzemnieks. Pirmie skrīningi sākušies trijos Lankašairas ārzemju strādnieku hosteļos, kur mīt poļi, ungāri, čehi, slovaki, jugoslavi, vācietes, lietuvieši, latvieši, austrieši, ukraiņi un bulgāri.

„Tas nebija it nekas," pēc desmit minūšu ilgās pārbaudes Daily Mail līdzstrādniekam izteicās kāda 29 g. veca bēgle no Jugoslavijas, „kontinentā mēs bijām pieraduši pie tā, ka mūs iztaujāja vai katru mēnesi." Kāds agrākais ungāru līdotājs atstāsta, ka viņš izvaicāts par komūnismu. Viņš paskaidrojis: „Iemesls, kāpēc mēs esam te, ir tieši tas, ka pazīstam un ienīstam komūnismu. Bet tos jūs laikam gan tā kā tā neatradīsat, jo tie visi paši sevi par komūnistiem nedeklarēs." Bēgļus no zemēm aiz Dzelzs aizkara sīki iztaujā arī par viņu sakariem ar dzimteni, vai tie rakstījuši uz turieni vēstules, vai saņēmuši atbildes, pie kādām organizācijām piederējuši utt. Kā aizrāda britu laikraksts, skrīnējamie vispār pret nopratināšanu iebildumus necelot, jo gribot palīdzēt angļiem tikt vaļā no iekļuvušiem komūnistiem.

DAŽOS VĀRDOS

Jaunas tīrīšanas sagaidāmas Austrumvācijas valdības iestādēs, nacionālizētajā rūpniecībā un SED partijā. Partijas līderi paskaidrojuši, ka tīrīšanas skarīšot īpaši vecos komūnistus, kas nacistu laikā emigrējuši nevis uz Pad. savienību, bet uz rietumiem.

Sanfrancisko miris pazīstamais skatuves, filmu, radio un televīzijas aktieris Als Džolsons, kas populāritāti ieguva 1927. g. ar filmu Dzesa dziedonis un dziesmu Sonny Boy.

Dumpis pret padomju režīmu tomēr iespējams, preses konferencē Ņujorkā izteicies agrākais MVD aģents Sinverviriks, kas pirms 10 mēnešiem aizbēga uz ASV un tur sarakstīja grāmatu Smerī par padomju slepenās policijas darbību. Pret padomju režīmu noskaņotajiem iedzīvotājiem tomēr vajadzētu speciālu saimniecisku un morālisku atbalstu no ārpuses, lai varētu cerēt uz revolūciju.

Pirmo 10 apcietināto komūnistu vidū Savienotās valstīs ir arī 60. g. vecais lietuviešu komūnistu vadonis Vincents Andrulis.

Lai samazinātu dzīves dārdzību, Beļģija nolēmusi par 5 proc. pazemināt rūpniecības ražojumu cenas.

Angļu un DP vietā, kas līdz šim britu joslā apsargāja noliktavas un militārus iekārtojumus, stāsies pārorganizētās vācu darba vienības, ko apbruņo šautenēm un revolveriem. Uz jaunajām uniformām virsnieku dienesta pakāpes būs atzīmētas uz uzplečiem, bet instruktoru — uz piedurknēm. Vienības ir 40.000 vīru.

Ratificēts Polijas-Austrumvācijas līgums, kas nosaka Oderas-Neises līniju par poļu-vācu robežu. Līgumu parakstīja jūlijā Gerlicā. Par tā ratificēšanu sestdien paziņoja Varšavas raidītājs.

Pēc divu dienu ilgām debatēm franču nacionālsapulce pieņēma valdības likumprojektu par kara dienesta pagarināšanu no 12 līdz 18 mēnešiem.

Zilonī Berlīnes zooloģiskajam dārzam uzdāvinājis Indijas ministru prezidents Pandits Nēru. Zilonis, kas pašreiz ir tikai sešus mēnešus vecs, maksā 15.000 dolaru. Uz Berlīni to pārvedīs pazīstamā vācu Hāgenbeka firma.

Padomju savienība pārtraukusi labības piegādi no savas okupācijas joslas Austrijā trīs rietumu joslām. Kopā sešām nedēļām krievi nav ļāvuši izvest nevienu vagonu labības. Rietumberlīnes iestādes savukārt pārtraukušas elektriskās strāvas piegādi padomju raidītājam, kas atrodas britu sektorā.

Par profesoru Harvardas universitātē turpmāk darbosies Nobeļa miera prēmijas laureāts Dr. Ralfs Bančs. Viņš lasīs lekcijas par valsts tiesībām.

Uz sarunām par mierīgumu ar Japānu uzaicināta arī Pad. savienība. Jakobs Maliks paziņoja Fosteram Dallesam, ka viņa valdība lūgs no ASV paskaidrojumus par amerikāņu viedokli.

Sodīts ar nāvi Līles kara tribunāls vācu majoru Koirepu, kas invāzijas laikā deva pavēli nodedzināt divas Ziemeļfrancijas sādžas un nošaut 129 franču.

47,5 miljoni iedzīvotāju 13. septembra tautas skaitīšanā saskaitīti Rietumvācijā. Salīdzinot ar 1946. g., iedzīvotāju skaits pieaudzis par 3,85 milj.

Pastiprinoties komūnistu propagandai Beļģijas Kongo urāna raktuvēs, iestādes ievadījušas plašas drošības pārbaudes visiem nodarbinātiem ērtopiešiem.

Franču „superdīpa" konstrušanu **Deanejas nacionālā sapulce** pieļāva franču aizsardzības ministra Moka. Tas esot amerikāņu dīpa tālāk attīstīts un uzlabots modelis, kas pārāks ātrumā un stabilitātē. Pirmo partiju superdīpu fabrikas izlaidīs jūnijā.

Austrālijā pagaidām apturēta jaunā pretkomūnistu likuma piemērošana. To nolēmusi augstākā tiesa pēc komūnistu organizāciju pieprasījuma lēmumu revidēt, jo tas nesaskanot ar satversmi. Lieis pārsteigums bija tas, ka par kāda komūnistiskas arodbiedrības sekretāra juridisko padomnieku uzstājās agrākais ārlietu ministrs Dr. Ivets. Bez tam juridiskus padomus komūnistiem neesot liedzis arī ministru prezidents Menzijs, kas pēc profesijas ir advokāts.

Pirmo reizi pēc 300 gadiem angļu apakšnamā ieradās karalis, kam pēc tradicijām parādīšanās tur aizliegta. Šenā tradicija tomēr nav pārkāpta, jo jaunā apakšnama sēžu zāle karaļa apmeklējuma brīdī vēl nebija oficiāli iesvētīta.

Jaunu Dānijas valdību, piedaloties liberāļiem un konservatīviem, sastādījis liberāļu vadītājs Eriksons. Tas ir pirmais divu partiju ministru kabinets Dānijā pēc kara un stājies atkāpušās Hedtofta vadības vietā.

Nespējīgas un koruptīvas valdības dēļ Filipīnas draudot nokļūt komūnisma ietekmē, ziņoja amerikāņu speciāla komisija un pieprasīja 250 milj. dolaru aizdevumu Filipīnām nākošo piecu gadu laikā.

40 kardināļu un 1000 biskapu, kā arī ap miljons ticīgu katoļu būs klāt svinīgajā aktā Romas Pētera baznīcas laukumā 1. novembrī, kad pāvests izsludinās pirmo šī gadsimta jauno katoļu dogmu par Dievmātes Marijas miesīgo debesbraukšanu.

Bez vēsts pazudis Gētingenas zinātnieks Dr. Cimermanis, izcils speciālists tālāsvīnu un radara nozarē.

Jauno angļu Centurion tanku produkcija kāpināta par 50 proc. Šie 50 t amfibijas tipa tanki ir pirmais jaunais tanku modelis, ko kāda valsts sākusi ražot sēriju veidā pēc pēdējā kara.

Senās Jerikas pilsētas atliekas, kā ziņo, esot izdevies atklāt Palestīnā.

97,8 proc. „jā" balsu nodotas Ungārijas pašvaldību vēlēšanās par vienīgo „tautas frontes" kandidātu sarakstu. Propagandas un iebaidīšanas ietekmēti, iedzīvotāji vairumā nobalsoja atklāti.

Apcietināts franču konsuls agrākajā Štetīnē, tagadējā polu Ščečinā. Domā, ka tā ir atmaksa par poļu vicekonsula apcietināšanu Tulūzā. Pēc pēdējā apcietināšanas Francijas aizsardzību lūdzis kāds polu konsulāta darbinieks.

Trīs UN raidītāju izbūvi ieteicis ģenerālsekretārs Trigve Lī. Viens no tiem atrastos Ņujorkā, bet divi Ziemeļāfrikā, un tie noraidītu informāciju visas pasaules valstīm.

Politiska bēgļa tiesības Zviedrija devusi kādam padomju tirdzniecības delegācijas loceklim, kas atbēga uz Zviedriju no Somijas. Lielbritānijā sazīla tiesības lūdzis Polijas ģenerālkonsula vietnieks, kas nesen atkāpās no amata.

5 miljardus penicilīna vienību nosūtītas no Anglijas uz Belgradi, lai apkarotu tur izceļušos šarlaka epidemiju.

Sekmēt ārzemju strādnieku nodarbināšanu nolēmis Anglijā, ievērojot turpmākajos gados sagaidāmo darba roku trūkumu bruņošanās rūpniecībā.

Portfeli ar slepeniem dokumentiem kādā taksometrī Parīzē pazaudējis amerikāņu pulkvedis Bekvičs. Portfelis pēc 24 stundām atrasts. Pielaiž, ka dokumenti starplaikā nofotografēti.

Nobela prēmiju medicīnā šogad dala trīs zinātnieki

Stokholma (md). — Nobela prēmija medicīnā par 1950. g. piešķirta kopīgi slavenās Minesotas Majo klīnikas ārstiem Filipam Henčam un Edvardam Hendellam, kopā ar Bazeles universitātes ķīmijas profesoru Dr. Tadeušu Reichšteinu, kuru pētījumu rezultātā izdevies atklāt jaunu hormonu chroniska reumatisma ārstēšanai, kortisonu. Radušās cerības, ka, atklājumu izvērtējot un attīstot tālāk, būs iespējams palīdzēt miljoniem ar šo kaiti sirgstošo. Minētie trīs zinātnieki savā starpā sadalīs arī 10.000 mārciņu lielo naudas balvu, ko tiem oficiāli pasniegs Zviedrijas princis Gustavs 10. decembrī svinīgā ceremonijā Stokholmā. Uz svinīgo aktu aicināti ap 100 vēl dzīvo agrāko Nobela prēmiju laureātu. Tai pašā laikā pasniegs šī gada prēmiju fizikā, ķīmijā un literatūrā, kuras piespriedīs 9. novembrī. Šis ir trešais gadījums 50 gados, kad Nobela prēmiju medicīnā sadala trīs personām. Pēdējo reizi tas notika 1945. g., kad prēmiju par penicilīna atklāšanu kopīgi saņēma sērs Aleksandrs Flemings, Dr. E. Čēns un sērs Hovards Florijs.

Kādā no tuvākajiem Latvijas numuriem sniegsim speciālrakstu par Dr. Henča un pārējo laureātu pētījumiem un jaunatrasto ārstniecības līdzekli kortisonu.

Nepieredzēts aukstuma vilnis visā Eiropā

AUGŠBAVĀRIJĀ 30 CM BIEZA SNIEGA KĀRTA, BET ZIEMEĻSOMIJĀ 15 GRADU SALS

Švāba Gminde (F). — Vēl nepieredzēts aukstuma vilnis pagājušās nedēļas beigās piemeklēja visu Eiropu. No Francijas ziņo, ka austrumu Pirenejos jau uzsnidzis pirmais sniegs. Bieza sniega sega klāj arī Norvēģijas kalnu ceļus. Oslo jau pagājušās nedēļas beigās termometris noslīdēja zem nulles. Vislielākais aukstums tomēr piemeklējis Ziemeļsomiju. Tur temperatūra ir mīnus 15 gradi. Par sniega segu ziņo arī no visas Rietumvācijas. Kamēr Švarcvaldē un Švābu Albos tā ir 5 cm bieza, Augšbavārijā uzsnidzis 30 cm biezs sniegs. Tādu aukstuma vilni jau kopš vairākām paaudzēm neatceras arī Bodenes ezera apkaimes iedzīvotāji. Konstancē pagājušās nedēļas beigās temperatūra bija 0 gradu, bet uz ezera pat mīnus 2. Stutgartes metereoloģiskā biroja pārstāvis domā, ka aukstuma vilnis oktobrī nozīmē visai bargu ziemu. Lielāko aukstumu Rietumvācijā sagaida janvārī.

Trūmens grib sasaukt kongresa ārkārtēju sesiju

Vašingtona (D). — Prezidents Trūmens pag. nedēļas beigās paskaidroja, ka viņš gatavojas sasaukt kongresa ārkārtējo sesiju vēl pirms 27. novembra, lai tas apspriestu dažus nodokļu likumus, kā arī štata tiesību piešķiršanu Alaskai un Havajas salām. Viņa lēmumu sasaukt ārkārtējo sesiju neietekmējot vēlēšanas, kam jānotiek 7. novembrī. Trūmens arī dementēja republikāņu politiķa Harolda Stasena apgalvojumu, ka ASV valdība pēc vēlēšanām paredz atzīt komūnistisko Ķīnu un iestāties par tās uzņemšanu Apvienotajās nācijās. Kāds holandiešu žurnālists prezidentam jautāja, vai tuvākā nākotnē Eiropai gaidāmas „nepatikšanas" ar Padomju savienību. „Es nedomāju, ka nākamajā ziemā varētu būt kādas politiskās grūtības," atbildēja Trūmens. Beigās prezidents piebilda, ka viņam nav nekādas informācijas par otru atombumbas eksploziju Padomju savienībā. Vienīgā un līdz šim zināmā eksplozija notikusi pagājušā gada 23. septembrī.

77.000 vīru...

(Turpinājums no 1. lpp.)

stādes vēl raugās skeptiski uz šo informāciju. Līdz šim to nav apstiprinājis arī ģenerāļa Mekartura galvenais štābs, lai gan ASV pretizlūkošanas dienests saka, ka ir „ļoti liela varbūtība", ka Ķīnas komūnisti Ziemeļkorejā tomēr iesoļojuši. Informētas aprindas pielaiž, ka ķīnieši grib aizsargāt Sulho spēkstaciju, kas atrodas pie Jalu upes ietekas un apgādā ar strāvu lielu daļu Korejas, Mandžūrijas un Sibirijas. Ja šo spēkstaciju ieņemtu UN vienības, varētu paralizēt bruņošanās rūpniecību Mandžūrijā.

Interesanti konstatēt, ka pagājušās nedēļas beigās Ziemeļkorejieši sāka atkal izrādīt sīvu pretestību UN vienībām. Daudzos frontes sektoros tās sākušas masveidīgus pretuzbrukumus, apejot neaizsargātos dienvidnieku flankus. Kāda vēl neapstiprināta ziņa vēsta, ka komūnistiem izdevies ielenkt vienu daļu no sestās dienvidkorejiešu divizijas.

Notverts kapteinis Treials

Stokholma (ll). — Aftonbladet ziņo, ka igauņu kapteinis H. Treials, kas bija izbēdzis Helsinkos no slimnīcas, notverts 19. oktobrī kādā Helsinku privātdzīvoklī, kur viņš patvēries kopš izbēgšanas dienas. Stokholms Tidningen plaši apraksta Treiala apcietināšanu. Apcietinātas arī 6 personas, kas kapteinim palīdzējušas izbēgt. To vidū ir arī kāda sieviete. Bēgšana bijusi slikti sagatavota.

Somu policijas pārvaldē ieradies kāds liecinieks un stāstījis, ka redzējis Treialu slimnīcas tuvumā iekāpjam automobīlī slimnieku apģērbā, pie kam tas pazaudējis savu rīta kurpi. Liecinieks to pacēlis un pasniedzis Treialam automobīlī. Viņš iegaumējis automobiļa numuru un vēlāk, izsolītās 100.000 marku atlīdzības pamudināts, nolēmis par saviem novērojumiem ziņot policijai. Pēc tam policijai vairs nebija grūti izsekot Treiala turpmākās gaitas. Tūdaļ mobilizēja visu Helsinku policiju un nosprostoja ceļus, kas ved ārā no pilsētas.

Kapteini Treialu atrada paslēptu kādas vecākas dāmas garderobē. Tā esot cittautiete un ļoti labi pazīstama somu kultūras un mākslas aprindās. Zviedru laikraksti norāda, ka Kekonena valdība baidījusies no ārpolitiskiem sarežģījumiem, ko varētu izraisīt Treiala izbēgšana, tādēļ arī labi saprotama policijas lielā neatlaidība nelaimīgā igauņu kapteiņa meklēšanā. Treiala apcietināšana varot radīt arī zināmus iekšpolitiskus sarežģījumus, jo bēgšanas organizētājiem bijuši cieši sakari ar sociāldemokratu partiju un tās oficiozu.

Igauņu nacionālā padome Stokholmā nosūtījusi Eleonorai Rūzveltei telegrammu, kurā lūdz UN cilvēka tiesību komisiju nekavējoties stāties sakaros ar Somijas valdību un aizkavēt igauņu kapteiņa izdošanu Pad. savienībai. Treiala izdošana, paskaidrots telegrammā, būtu noziedzība pret azila un elemntārajām cilvēka tiesībām.

Višinskis atkal sāk vazāt apkārt nabaga miera balodi

E. Rirdāna zīmējums

LATVIJA
Latvian Newspaper
Nr. 25 (439) Nov. 4, 1950
Publisher and Editor: valdemārs Lambergs, Schwäbisch Gmünd, DP Camp Artillerie-Kaserne, Phone Schw. Gmünd 2288. Printer: Remsdruckerei Härtel & Co, Schwäbisch Gmünd, Paradiesstr. 11. Published twice weekly Circulation 11.000. Sponsor-International Refugee Organization.

Joprojām vē... Rietumvācijā

NESASKAŅOJAMAIS AMERIKĀŅU ... PRET VISS KOMPLEKSS ĢENERĀLŠ... VIENOŠANĀS AIZKAVĒ ARI VI...

Vašingtona (D). — Atlantika pakta... konference pēc 3 dienu ilgajām ap... dienas vakarā. Skopais komunikē, ko pu... ļoviņš nav panākto vienošanās par Riet... rīses prese gan mierina sevi, ka vēl pēc... amerikāņu un franču uzskatu starpā. E... ībai ir pārāk nieciga ieguvuma. Rietumv... tagad atkal nodots Atlantika pakta pado... šabu priekšnieklem. Nevienošanās atsk... iecelšanu.

Vēl apmēram priekš mēneša, kad Ņujorkā sākās 3 rietumu lielvalstu ārlietu ministru konference, kurai vēlāk sekoja apspriedes Atlantika pakta padomē, arī visliekākais pesimists nedomāja, ka tik grūti nāksies panākt vienošanos par Rietumvācijas iesaistīšanu kopīgajā aizsardzības sistēmā. Informētas aprindas gan pieļāva varbūtību, ka franču nākdes līgi pārliecināt, bet pozitīvam rezultātam zināmu garantiju deva ģen. Maršala iecelšana par ASV aizsardzības ministru. Jau tad, kad šis amerikāņu kara vadonis kā prezidenta Trūmena speciālais pilnvarnieks apceļoja Ķīnu, politisko un militāro smagumpunktu viņš saskatīja Eiropā. Optimisti tāpēc domāja, ka Maršalam izdosies salauzt franču skepsi, jo, loģiski domājot, Eiropai daudz mazākas briesmas draud no pārdesmit apbruņotām vācu nekā 200 padomju divizijām. Pašreizējās Vašingtonas apspriedes diemžēl liecina, ka citkārt gaišu prātu apveltītos franču valstsvīrus šoreiz māc „tik pāniskas bailes" no Rietumvācijas, ka viņi labprāt vismaz mieglāk acis pret tīm briesmām (t. i. slēp) Kremlis.

Trīs dienu ilgā konference nav varējusi atrast izlīdzinājumu amerikāņu und franču plānu starpā. Parīzes preses mierinājums par lūzuma novēršanu ir visai nepamatots, jo amerikāņi no sava viedokļa nav atkāpušies. Par to liecina ģen. Maršala presei sniegtā intervija. „Vienošanās par Rietumvācijas apbruņošanu ir

Trigve Lī paliks amatā vēl 3 gadus

Lēksaksesā (D). — Apvienoto nāciju pilnsapulce šodien ar 46 balsīm par nolēma pagarināt ģenerālsekretāra Trigves Lī pilnvaras vēl uz 3 gadiem. Pret šo priekšlikumu balsoja vienīgi padomju bloks, bet atturējās 7 valstis. Nelīdzēja ne Maļika veto Drošības padomē ne ārlietu ministra Višinska paskaidrojums presei, ka tai gadījumā, ja Trigvi Lī ievēlēs Padomju savienība viņu ignorēs un ar to nesadarbosies. Lī pēc Višinska apgalvojumiem esot neobjektīvs. Patiesībā Padomju savienības antipātijas pret UN ģenerālsekretāru slēpjas tai apstāklī, ka viņš izlietoja visas sayas tiesības, lai apturētu komūnistu agresiju Dienvidkorejā.

UN politiska komisija izskīrusies par Spānijas atgriešanos

Lēksaksesa (E). — Apvienoto nāciju speciālā politiskā komisija trešdien ar 37 balsīm nolēma atkal atjaunot diplomātiskās attiecsmes ar Spāniju un ļaut tai piedalīties starptautiskajos iestādījumos. Pret šo priekšlikumu balsoja 10 valstis (visa padomju bloks un Jugoslavija), bet atturējās 12, to starpā arī Francija un Lielbritānija. Politiskās komisijas lēmums vēl jāapstiprina UN pilnsapulcē ar divi trešdaļu balsu vairākumu. Informētas aprindas Lēksaksesā pārliecinātas par pozitīvu rezultātu. Tādā gadījumā Franko Spānija pēc četru gadu ilga pārtraukuma atkal atgriezīsies starptautiskajā forumā kā pilntiesīga valsts. Var droši apgalvot, ka atteksmju revidēšana pret Spāniju notikusi vienīgi Padomju savienības agresīvās politikas dēļ, par ko rietumvalstis pārliecinājās tikai pēdējos gados.